

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Β. ΣΙΣΚΟΥ

Θέατρο

Βραβείο «ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ» 1984

ΑΤΗΣ Δ'

Ο βασιλιάς της Σπάρτης

Βελτιωμένη Β' Έκδοση 2016

Ο μεταρρυθμιστής βασιλιάς των φτωχών

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Β. ΣΙΣΚΟΥ

Θέατρο

Βραβείο «ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ» 1984

ΑΤΗΣ Δ'
Ο βασιλιάς της Σπάρτης

Βελτιωμένη Β' Έκδοση 2016

Ο μεταρρυθμιστής βασιλιάς των φτωχών

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

© Α' Έκδοση 1984
Β' Έκδοση 2016
ΣΩΚΡΑΤΗΣ Β. ΣΙΣΚΟΣ
Κοσμοπούλου 14
546 43 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ISBN 978-960-9763-19-6

Εικόνα εξώφυλλου:
Κλεομένης Γ' (260-219 π.Χ.)

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

Δεν υπάρχει απεικόνιση της μορφής του Άγη Δ' σε γλυπτό, σε ζωγραφικό πίνακα ή σε νόμισμα της Σπάρτης. Ευτυχώς, διασώθηκε νόμισμα με τη μορφή του Κλεομένη, ενός αξιόλογου επίσης σπαρτιάτη βασιλιά, ο οποίος συμπλήρωσε και ολοκλήρωσε τα κοινωνικά και μεταρρυθμιστικά οράματα του Άγη.

ΑΠΟΝΟΜΗ ΒΡΑΒΕΙΟΥ

Στο θεατρικό αυτό έργο απονεμήθηκε το μοναδικό βραβείο του 63^{ου} Καλοκαιρινείου Θεατρικού Διαγωνισμού, που προκήρυξε το 1983 ο φιλολογικός σύλλογος των Αθηνών «Παρνασσός». Η Κριτική Επιτροπή, που την αποτελούσαν ο Γ. Κότσιρας, ο Θ. Φραγκόπουλος και ο Χρ. Κατσιγιάννης, αιτιολογώντας την απόφασή της, το Μάρτη του 1984, αποφάνθηκε ότι, είναι ένα «έργο που αναφέρεται στον Άγη, πρόσωπο/σταθμό της αρχαίας ιστορίας μας, γραμμένο με αίσθημα ευθύνης και δύναμη ψυχής. Ακόμα, ο απλός και κατανοητός λόγος του το κάνει προσιτό και στον πιο αδαή αναγνώστη/θεατή του. Στα χέρια άξιου σκηνοθέτη εύκολα μπορεί να γίνει και μια θαυμάσια παράσταση. Σημειώνεται ακόμα πως οι χαρακτήρες των ηρώων του παρουσιάζονται με πλούσιους χυμούς και πειστικότητα. Η Επιτροπή το βραβεύει.»

Το έργο εκδόθηκε το Δεκέμβρη του 1984 και κυκλοφόρησε στις αρχές του 1985 από τις Εκδόσεις ΜΑΛΛΙΑΡΗΣ-ΠΑΙΔΕΙΑ, με τίτλο «Ο Τελευταίος Βασιλιάς». Με αυτό τον τίτλο είχε βραβευθεί και από τον «Παρνασσό». Στην παρούσα έκδοση ο τίτλος διαφοροποιήθηκε, για να συνδεθεί άμεσα από τον αναγνώστη η κύρια πλοκή του έργου με τον βασικό του ήρωα, τον Άγη Δ' της Σπάρτης, ένα πρόσωπο/θρύλο της αρχαίας ελληνικής ιστορίας αλλά σχεδόν άγνωστο στο ευρύ αναγνωστικό κοινό.

Οι βελτιώσεις που πραγματοποιήθηκαν σ' αυτή την έκδοση είναι ελάχιστες και εντοπίζονται, κυρίως, στη διόρθωση ορθογραφικών λαθών και παροραμάτων, αλλά και σε ορισμένες γλωσσολογικές αλλαγές ώστε, κάποιες ακρότητες της «λογοτεχνικής δημοτικής γλώσσας» κατά την επιμέλεια των δοκιμίων της Α' Έκδοσης, να προσαρμοστούν στην απλή δημοτική που μιλά και κατανοεί ο μέσος Έλληνας. Επίσης έγιναν μικρές προσθήκες σε κάποιους διαλόγους, για να διευκρινιστούν πληρέστερα ορισμένα ιστορικά γεγονότα, χωρίς όμως να αλλοιωθεί το αρχικό κείμενο.

Το έργο, παρά τα ευκωμιαστικά σχόλια της κριτικής επιτροπής, δεν είχε, στην πράξη, την αναμενόμενη αξιοποίηση. Η προσφορά του συγγραφέα προς το Υπουργείο Πολιτισμού, αμέσως μετά τη βράβειυσή του, για την έκδοσή του (χωρίς απαίτηση πνευματικών δικαιωμάτων) και τη διανομή του σε σχολικές βιβλιοθήκες, δεν έγινε δεκτή. Αλλά ούτε και βρέθηκε «άξιος σκηνοθέτης, που θα θελήσει να ανεβάσει στη σκηνή μια θαυμάσια παράσταση». Φαίνεται πως η ασύγκριτη αρχαία ελληνική ιστορία, σε αντίθεση με τις ξένες, δεν αποτελεί, στη σημερινή εποχή, πηγή πολιτιστικών αναζητήσεων του πνευματικού και καλλιτεχνικού κόσμου.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

της Β' Έκδοσης του 2016

Κάποιες φορές οι ιστορικοί, είτε από έλλειψη αντικειμενικής κρίσης είτε από το πολιτικό κλίμα φόβου και αυταρχισμού που κυριαρχεί σε μια δεδομένη εποχή, προσπερνούν σιωπηλοί μπροστά από αξιόλογες πολιτικές ηγετικές μορφές και πολιτικά γεγονότα. Ηγέτες που θα έπρεπε να αποτελούν παράδειγμα σωφροσύνης, εντιμότητας, ηρωισμού ή υποδειγματικής διακυβέρνησης, έμειναν τελείως άγνωστοι ή σχεδόν άγνωστοι (όπως ο Άγης Δ') και δεν εκτιμήθηκε με δίκαιο τρόπο η προσφορά τους στην κοινωνία ή στην πατρίδα τους.

Στον μισό και πάνω αιώνα που ασχολούμαι με την ιστορική έρευνα και την ιστορική πεζογραφία, είχα την ευκαιρία να διερευνήσω με επιμονή και συστηματικό τρόπο την προσφορά αρκετών τέτοιων άγνωστων, στο ευρύ κοινό, ηγετών και κυρίως κάποιων σαν τον Εμμανουήλ Παπά, τον ηγέτη της επανάστασης του 1821 στη Χαλκιδική ή τον Περσέα, το βασιλιά της Αρχαίας Μακεδονίας, στους οποίους αφιέρωσα δυο από τα έργα μου.

Ο Άγης, ο νεαρό βασιλιάς της Σπάρτης, ήταν κι αυτός μια συγκλονιστική μορφή της ελληνικής ιστορίας, του οποίου η ζωή και οι ιδεολογικές κοινωνικοπολιτικές του θέσεις δεν εκτιμήθηκαν κι ούτε αναλύθηκαν συστηματικά, για να προβληθεί το ψυχικό μεγαλείο και η τραγική μοίρα ενός νεαρού ηγέτη, ο οποίος με το έργο του δίδαξε τη χριστιανική αγάπη, δυόμισι αιώνες πριν γεννηθεί ο Χριστός.

Είναι δύσκολο να γίνει κατανοητό και να εκτιμηθεί η αξία και η χρησιμότητα ενός ιστορικού θεατρικού έργου, αν ο αναγνώστης δεν γνωρίζει λεπτομέρειες για τα πρόσωπα και για το ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο της εποχής στην οποία εκτυλίσσεται η πλοκή του. Γι' αυτό, συμπληρώνοντας τις πληροφορίες που υπάρχουν στα «προλεγόμενα» της Α' Έκδοσης του 1985, θα διευρύνω αυτό το πλαίσιο με περισσότερα και πιο εξειδικευμένα στοιχεία, ώστε να διευκολυνθεί ο αναγνώστης στην πληρέστερη και αντικειμενική επεξήγηση των δραματικών γεγονότων που αναδεικνύονται κατά την εξέλιξη της υπόθεσης του έργου.

Ο Άγης Δ', πρωτότοκος γιος του βασιλιά Ευδαμίδα Β' της σπαρτιάτικης δυναστείας των Ευρυποντιδών και της Αγησιστράτης (στη Δωρική διάλεκτο Αγησιστράτας), γεννήθηκε το 265 π.Χ. και διαδέχθηκε τον πατέρα του στον διαρχικό θρόνο της Σπάρτης το 245, στην ηλικία των είκοσι ετών.

Συμβασιλιάς του στην ίδια περίοδο, ήταν ο Λεωνίδας Β' από τη δυναστεία των Αγιαδών ή Αγιδών, ο οποίος προγενέστερα ασκούσε τα καθήκοντα του επιτρόπου στον ανήλικο βασιλιά και ανεψιό του Αρέα Β'. Ο ξαφνικός και κάπως ύποπτος θάνατος του οκτάχρονου βασιλιά, δημιούργησε υπόνοιες για το ρόλο του Λεωνίδα στο ανελέητο και λυσσαλέο παιχνίδι διαδοχής στο θρόνο των Αγιαδών. Ο Λεωνίδας μισούσε θανάσιμα το θείο του Ατρόμητο, πατέρα του Αρέα, που πέθανε το 262, αλλά και τον πάππο του, το βασιλιά Κλεομένη Β'. Ο πρώτος, μια ηρωική μορφή της Σπάρτης, έσωσε την πόλη από τον Πύρρο, το 267 π.Χ., πολεμώντας με ελάχιστους οπλίτες που την φύλαγαν και δεν συμμετείχαν

στη μακρινή εκστρατεία των κύριων στρατιωτικών μονάδων. Τότε, τον Ατρόμητο τον συμπαραστάθηκαν, οργανώνοντας τα γυναικόπαιδα, η Αρχιδάμια, η γιαγιά του Άγη και η Χειλωνίδα, η γυναίκα του Ατρόμητου, η οποία είχε εγκαταλείψει τον Κλεώνυμο, τον πατέρα του Λεωνίδα, όταν εκείνος κατηγορήθηκε ως προδότης, γιατί έπεισε τον Πύρρο να εκστρατεύσει εναντίον της Σπάρτης για να αναρριχηθεί, με τη βοήθειά του, στο θρόνο των Αγιάδων. Ο δεύτερος, ο πάππος του, όταν ο Ατρόμητος πέθανε από παλιά του τραύματα, δεν όρισε ως διάδοχό του τον άλλο γιο του, τον Κλεώνυμο, τον πατέρα του Λεωνίδα, αλλά τον ανήλικο εγγονό του, το γιο του Ατρόμητου και της Χειλωνίδας.

Με τέτοια σοβαρά ψυχολογικά τραύματα, αλλά και από το γεγονός πως τα νεανικά του τα χρόνια τα πέρασε στην Ασία, όταν ακολούθησε τον πατέρα του στην εξορία, ο Λεωνίδας είχε αποκτήσει μια νοοτροπία που δεν είχε καμιά σχέση με την κλασική σπαρτιατική. Όμως, το πολιτικό και οικονομικό κλίμα που είχε διαμορφωθεί την εποχή εκείνη στη Σπάρτη, με τη διαφθορά και τις έντονες κοινωνικές ανισότητες των πολιτών, καθιστούσε τη νοοτροπία αυτή ρεαλιστική και κυρίαρχη. Οι πολυάριθμοι όμοιοί του τον στήριξαν με φανατισμό όταν επέστρεψε στη Σπάρτη, για να αναγνωρισθεί, με την ιδιότητα του δεύτερου νόμιμου διαδόχου του θρόνου της δυναστείας των Αγιάδων, ως επίτροπος του ανήλικου βασιλιά και ανεψιού του Αρέα και μετά τον θάνατο του οκτάχρονου παιδιού, να αναρριχηθεί στο βασιλικό θρόνο.

Ο Άγης, αντίθετα, είχε ανατραφεί με τη νοοτροπία και τα οράματα ενός πραγματικού Σπαρτιάτη. Φαίνεται πως εκτός από το οικογενειακό του περιβάλλον, μεγάλη επιρροή για τη φιλοπατρία του, για τον καλοπροαίρετο χαρακτήρα του και την αναμφισβήτητη εντιμότητά του, είχαν και οι κοινωνικοπολιτικές απόψεις του στωικού φιλόσοφου, του Σφαίρου του Βορυσθενίτη (ο οποίος αργότερα διετέλεσε δάσκαλος και σύμβουλος του βασιλιά Κλεομένη Γ'). Αυτός ο φιλόσοφος, (όπως και άλλοι στωικοί) υπήρξε ένα είδος προφήτη και πρωτεργάτη της μαρξιστικής ιδεολογίας. Στα έργα του «Περί της Λακεδαιμονίων Πολιτείας» και «Περί Λυκούργου και Σωκράτους», πρόβαλε το πολίτευμα ισότητας και ισονομίας των πολιτών που εφάρμοσε ο Λυκούργος, τονίζοντας πως μόνο μια πολιτεία «ίσων πολιτών» μπορεί να οδηγήσει στην κοινωνική ειρήνη και στην ανθρώπινη ευτυχία. Δίδασκε, ακόμα, πως δούλοι και ελεύθεροι πολίτες είναι, στον ίδιο βαθμό, «Άνθρωποι» και όχι «ομιλούντα εργαλεία» και διαπίστωσε πως η ανθρώπινη απληστία και η μετατροπή ελεύθερων ανθρώπων σε δούλους από τα χρέη, λόγω της οικονομικής κρίσης και της κοινωνικής ανισότητας, δημιουργούσαν στα κράτη προβλήματα ύπαρξης και σταδιακής αποσύνθεσης.

Ο Άγης, είναι φανερό πως είχε έντονα ενστερνισθεί τις απόψεις του στωικού φιλόσοφου και θέλησε να τις υλοποιήσει, χωρίς να υπολογίσει την έκταση των αντιδράσεων των εκατό προνομιούχων οικογενειών της διεφθαρμένης πλέον, κοινωνικά και οικονομικά, Σπάρτης. Αυτοί οι άνθρωποι, όπως αποδείχτηκε στο τέλος, δεν είχαν ηθικούς φραγμούς και όρια αλλά ούτε και συνειδησιακές ευαισθησίες, και ήταν αποφασισμένοι να διατηρήσουν τα προνόμιά τους αφανίζοντας, σαν στυγνοί δολοφόνοι, τους πολιτικούς τους αντιπάλους. Ο άκακος, ο

ιδεολόγος, ο αγνός οραματιστής μιας νέας μεταρρύθμισης για να σωθεί η πατρίδα του, πίστεψε πως οι πολιτικοί του αντίπαλοι θα συμπεριφέρονταν στον ίδιο, όπως πολιτισμένα και καλόψυχα τους αντιμετώπιζε αυτός. Θα διαπίστωσε, ασφαλώς, το λάθος του όταν είδε το συμβασιλιά του, το Λεωνίδα Β', τον οποίο έσωσε από βέβαιο θάνατο, να βρίσκεται ανάμεσα σ' αυτούς που τον οδήγησαν στο θάνατο το 241 π. Χ., στην ηλικία των εικοσιτέσσερων ετών.

Τα πιο ύπουλα πλήγματα ο νεαρός βασιλιάς τα δέχτηκε πίσωπλάτα, από ανθρώπους στους οποίους είχε απόλυτη εμπιστοσύνη. Ο θεός του Αγησίλαος, τον οποίο λάτρευε σαν πατέρα και ο οικογενειακός του φίλος, ο Αμφάρης, υπήρξαν πιο ύπουλοι και περισσότερο ανάλγητοι ακόμα και από τους χειρότερους εχθρούς του. Μέχρι την τελευταία στιγμή υποκρίνονταν, με μια θεατρική αληθοφάνεια, πως υποστήριζαν τα μεταρρυθμιστικά του σχέδια, ενώ ύπουλα του κάρφωναν το προδοτικό εγχειρίδιο στην πλάτη. Άλλοι όμως φίλοι του, αλλά και η μητέρα του και η γιαγιά του τον στήριξαν θαρραλέα ως την τελευταία στιγμή και πλήρωσαν κι αυτές με τη ζωή τους την απέραντη αγάπη και αφοσίωση στο παιδί τους.

Μια γυναίκα που πραγματικά αγάπησε παράφορα τον Άγη και αγκάλιασε με πάθος τα ευγενικά του οράματά, ήταν η σύζυγός του, η Αγιάτιδα. Αυτή, μετά το θάνατο του άντρα της αγωνίστηκε με πείσμα αλλά και αφανή, σε εχθρούς και φίλους, δημιουργική δραστηριότητα για να υλοποιηθούν τα μεταρρυθμιστικά του σχέδια. Ο Λεωνίδας, πανίσχυρος πλέον, την ανάγκασε να παντρευτεί τον δεκαοχτάχρονο γιο του, τον Κλεομένη, αποβλέποντας στην τεράστια πατρική της περιουσία. Στην αρχή η Αγιάτιδα αντιμετώπισε το νέο της σύζυγο με υποψία και εχθρότητα, αλλά γρήγορα ίσως αντιλήφθηκε πως ο γιος του Λεωνίδα και εγγονός του Κλεώνυμου, δεν είχε κανένα κοινό σημείο στο χαρακτήρα και στη νοοτροπία με τον πατέρα του και τον παππού του. Φαίνεται πως κληρονόμησε όλα τα προτερήματα της απaráμιλλης, για την ευθύτητα και την ακεραιότητα του χαρακτήρα της, μητέρας του Κρατησίκλειας. Με ευκολία η Αγιάτιδα τον μύησε και τον έπεισε να ενστερνισθεί τα μεταρρυθμιστικά οράματα του Άγη, αλλά αυτή τη φορά ο τρόπος της εφαρμογής τους θα ήταν τελείως διαφορετικός. Κανένας από το περιβάλλον του Λεωνίδα, από τους γαιοκτήμονες ή από τους εφόρους δεν αντιλήφθηκε κι ούτε υποψιάστηκε τις επιδιώξεις του διαδόχου του θρόνου των Αγιαδών και της γυναίκας του. Ο Λεωνίδας, μετά την εκτέλεση του Άγη και για να εμφανίσει μια επίφαση νομιμότητας, ανακήρυξε ως βασιλιά τον Ευδαμίδα, το ανήλικο παιδί του Άγη και της Αγιάτιδας, ενώ αργότερα ανέβασε στο θρόνο των Ευρυποντιδών τον αδερφό του Άγη, τον Αρχίδαμο, που ως τότε βρισκόταν εξόριστος στη Μεσσήνη. Στην πραγματικότητα όλη η εξουσία, με σατραπικό τρόπο, βρισκόταν στα χέρια του.

Όταν πέθανε ο Λεωνίδας το 235 π. Χ. και ο Κλεομένης ανακηρύχθηκε από τους εφόρους και τη γερουσία νέος βασιλιάς, φρόντισε, για να παραπλανήσει τους αντιμεταρρυθμιστές, να φανεί το ίδιο εχθρικός με τον πατέρα του προς τους Ευρυποντίδες και γι' αυτό τοποθέτησε, παράνομα, στο δεύτερο θρόνο ως συμβασιλιά του, τον αδερφό του τον Ευκλείδα. Η «Μεγάλη Ρήτρα» του Λυκούργου, για το πολίτευμα της Σπάρτης, είχε στην ουσία και στην πράξη κα-

ταργηθεί. Οι εχθροί της μεταρρύθμισης πανηγύρισαν. Ήταν βέβαιοι πως, ο νέος βασιλιάς ήταν φανατικός προστάτης των συμφερόντων τους. Μόνο μετά από οχτώ χρόνια, όταν ο Κλεομένης είχε καταστεί πανίσχυρος και βρισκόταν με εντολή των εφόρων σε πολεμική αποστολή στην Αρκαδία, επέστρεψε ξαφνικά και μυστικά μια νύχτα με τους πιο αφοσιωμένους άντρες του. Είχε φτάσει η ώρα της μεταρρύθμισης. Τη χρονιά εκείνη του 227 π. Χ., οι πέντε έφοροι απολάμβαναν την παντοδυναμία της εξουσίας και οι προνομιούχοι τα πλούτη τους. Όλοι κοιμούνταν ήσυχoi κι αμέριμνοι, χωρίς φόβους κι ανησυχίες. Όμως, ένα πρωί που άνοιξαν τα μάτια τους, «είδαν ένα σπαθί ν' αστράφτει στον ήλιο». Με εντολή του Κλεομένη Γ' οι σφαγές, σκληρές κι ανελέητες, άρχισαν από τους τέσσερις εφόρους (ο πέμπτος γλίτωσε γιατί πρόλαβε να καταφύγει ως ικέτης σε ναό) και τελείωσαν με τους γαιοκτήμονες, τους τοκογλύφους και τους κάθε είδους κερδοσκόπους. Όσοι από τους πλούσιους αντιμεταρρυθμιστές σώθηκαν, αναγκάστηκαν να καταφύγουν εξόριστοι σε άλλες πόλεις. Η Αγιάτιδα είδε τα μεταρρυθμιστικά σχέδια του Άγη να υλοποιούνται, τέσσερα χρόνια πριν πεθάνει (το 223 π. Χ.). Την ημέρα του θανάτου της ο Κλεομένης βρισκόταν σε απελπιστική θέση στην Τεγέα, για να αντιμετωπίσει τον πανίσχυρο συνασπισμένο στρατό του Άρατου, της Αχαϊκής Συμπολιτείας και του βασιλιά της Μακεδονίας, του Αντίγονου Γ' του Δώσωνα.

Οι περισσότεροι άνθρωποι, είτε ως νέοι είτε ως ώριμοι άντρες υπήρξαν, λίγο ή πολύ, «Άγηδες» στην ιδεολογία και στα οράματα. Είδαν ξένους, «φίλους» ή ακόμα και συγγενικά τους πρόσωπα, να τους πληγώνουν, να τους μισούν ή να τους συκοφαντούν, με ζηλόφθονες προφάσεις ή ασήμαντες αιτίες. Ονειρεύτηκαν έναν καλύτερο κόσμο, στον οποίο οι πολίτες θα μπορούσαν να ζουν ευτυχισμένοι σε καθεστώς ελευθερίας, δημοκρατίας, δίκαιης κατανομής του πλούτου, με εργασία σε συνθήκες αξιοπρέπειας και σε έναν κοινωνικό περίγυρο αδελφοσύνης και ειρήνης. Αυτά είναι τα ουτοπικά όνειρα και οι ανεκπλήρωτες επιθυμίες όλων μας, όλων αυτών των ανώνυμων ανθρώπων που πέρασαν ή θα περάσουν από τον μάταιο αυτό κόσμο χωρίς ν' αφήσουν ίχνη πίσω τους, σε αντίθεση με τους λίγους επώνυμους οι οποίοι, κατά τον Άγγλο ιστορικό Χ. Τζ. Γουέλς, «είναι αυτοί που γράφουν την Ιστορία». Και τη γράφουν συνήθως, όπως θέλουν και όπως τους συμφέρει, για να κοιμίζουν τους ονειροπόλους Άγηδες και να λεηλατούν τη ζωή και τα φτωχικά τους όνειρα. Ο κόσμος, από την εποχή του Άγη, εδώ και εικοσιπέντε αιώνες, είναι ίδιος κι απaráλλαχτος. Και οι άπληστοι κι αδίστακτοι, αυτοί «που γράφουν την Ιστορία» είναι πρόθυμοι, χωρίς ηθικές ή συναισθηματικές αναστολές, να δολοφονήσουν έναν, εκατό, χίλιους ή εκατομμύρια αθώους για να διασφαλίσουν τα γεωπολιτικά ή οικονομικά τους συμφέροντα. Λίγοι μόνον από αυτούς οραματίζονται έναν κόσμο αδελφοσύνης, ειρήνης, δικαιοσύνης, δημοκρατίας ή πολιτικής και οικονομικής ισονομίας. Κι αυτοί οι λίγοι έχουν τη σκληρή μοίρα ενός Άγη, των αδελφών Γράκχων, ενός Χριστού, ενός Μάρτιν Λούθερ Κινγκ ή ενός Γκάντι.

Μάρτης 2016

Σ. Β. Σ.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ της Α' Έκδοσης του 1985

Όποιος θελήσει να εμβαθύνει στα οικογενειακά αλλά και ταυτόχρονα κοινωνικοπολιτικά γεγονότα της εποχής, κατά την οποία κυριαρχεί η γαλήνια μα κι αρρενωπή μορφή του Άγη - τελευταίου νόμιμου βασιλιά της Σπάρτης απ' τη γενιά των Προκλειδών ή Ευρυποντιδών - αντικρίζει μια συγκλονιστική τραγωδία που, όμοιά της, μας έδωσε μόνον η ρωμαλέα τέχνη του Σοφοκλή με τα παθήματα της οικογένειας των Ατρείδων.

Ο βασιλιάς Άγης έζησε ένα δράμα που δεν είναι μόνο προσωπικό και οικογενειακό. Οι επιπτώσεις του ξεμακραίνουν απ' το ιδιωτικό, το προσωπικό, το ατομικό και μεταβάλλονται σε μηνύματα που φέρνουν άλλοτε πατριωτικά αναρριγήματα, άλλοτε διδάγματα πανανθρώπινης αγάπης κι άλλοτε οδηγούν στα πλατωνικά ιδεώδη για μια ιδανική κοινωνία.

Ήταν πέρα για πέρα αρνητής της βίας. Πίστευε συνειδητά στον καλοπροαίρετο διάλογο. Είχε στα χέρια του τη δύναμη να πλήξει αποφασιστικά τους αντιπάλους του - όπως έκανε αργότερα ο Κλεομένης Γ' - όταν πια είχε καταλάβει ότι ήταν το θύμα μιας σατανικής πλεκτάνης. Δεν το 'κανε όμως. Οι αντίπαλοί του ήξεραν πως αυτή τη δύναμη την είχε ως την τελευταία στιγμή του δράματος. Γι' αυτό βιάστηκαν ν' αποτελειώσουν τα εγκληματικά τους σχέδια μέσα σε μια νύχτα. Με δόλο τον συνέλαβαν σ' ερημικό δρόμο και με μυστικότητα βιάστηκαν να τον δικάσουν και να τον καταδικάσουν, «φοβούμενοι, αν πολλοί επήρχοντο δια νυκτός, θα τον ήρπαζαν».

Ήταν ανιδιοτελής και φιλόπατρις σαν τον άλλο Ευρυποντίδη, το νομοθέτη Λυκούργο, που πέντε αιώνες πιο μπροστά είχε θέσει τις βάσεις του σπαρτιατικού πολιτεύματος. Η αγάπη του για τη Σπάρτη και τους προγονικούς θεσμούς κατάπνιγε κάθε συμφεροντολογική σκέψη, σε πλάτος που μόνο η χριστιανική φιλοσοφία, μετά από δύομισι περίπου αιώνες, προσδιόρισε με αδιαμφισβήτητη σαφήνεια, για να μας παρουσιάσει την αληθινή μορφή του αλτρουισμού. Αυτός, ο πλουσιότερος άνθρωπος της Σπάρτης, πέταξε το βαρύτιμο βασιλικό χιτώνα και φόρεσε το τριμμένο τριβώνιο του κοινού Σπαρτιάτη. Απαρνήθηκε τον πλούτο του. Ήταν ένας χριστιανός πριν ακόμα γεννηθεί ο Χριστός. Αρνείται να σκοτώσει και σώζει απ' το θάνατο το μεγαλύτερο εχθρό του, ο οποίος αργότερα του αφαιρεί τη ζωή. Μισεί τη διαφθορά, αηδιάζει μπροστά στη φιλοχρηματία των συμπολιτών του και μοιράζει την περιουσία του για να δημιουργήσει μια καλύτερη κοινωνία.

Αυτή βέβαια η «καλύτερη» κοινωνία του Άγη, με τα σημερινά κριτήρια, δεν είναι κάτι το ιδανικό και το τέλειο. Η κοινωνική οργάνωση της αρχαίας Σπάρτης είναι, σύμφωνα με την τωρινή κοινωνική ηθική, εντελώς απαράδεκτη. Όμως δεν μπορούμε ν' αρνηθούμε το ψυχικό μεγαλείο ενός Άγη για το λόγο πως η μεγαλοψυχία του αυτή περιορίζεται στην αποδεκτή για την εποχή του στρατοκρατική διάρθρωση της κοινωνίας, με τον ελεύθερο πολίτη απ' τη μια μεριά και τον είλωτα από την άλλη. Αν κρίνουμε μ' αυτό το κριτήριο μεγαλοφυΐες σαν τον

Αριστοτέλη, τον Πλάτωνα ή τον Απόστολο Παύλο, ασφαλώς θα καταλήξουμε σε απογοητευτικά συμπεράσματα.

Ο Άγης δεν υπόδειξε τρόπους για να φτάσουμε σε μια ιδανική κοινωνία. Αγωνίστηκε για να δώσει μια ιδανική όψη στην κοινωνία του, σ' αυτή τη μιλιταριστική σπαρτιάτικη κοινωνία, που δεν ήταν ούτε καλύτερη κι ούτε χειρότερη απ' τη μετέπειτα ρωμαϊκή ή από την ακόμα πιο πρόσφατη ελισαβετιανή με τις εταιρείες της και τα δουλεμπόριά της.

Τα ιδανικά αυτού του εικοσάχρονου παλικαριού έχουν ένα ανέγγιχτο, ένα εξαϋλωμένο μεγαλείο. Ποτέ δεν θα θυσιάζε τις ιδέες του για να κερδίσει κάτι, να πλουτίσει, με λίγα λόγια για να καλοπεράσει. Είχε ένα είδος συναισθηματικής ευθιξίας σε θέματα που αφορούσαν την οργανωμένη κοινωνία, που μόνο μ' αυτή του J. J. Rousseau μπορεί να συγκριθεί. Το φανερώνει η στάση του στην τελευταία στιγμή του δράματος, όταν μπορεί να σωθεί απαρνούμενος τα «πιστεύω» του. Αρκούσαν λίγες λέξεις συγνώμης για να γλιτώσει απ' το θάνατο. Ήταν όμως απ' την πάστα των ανθρώπων που θυσιάζονται για την ιδεολογία τους.

Ο κοινωνικός χαρακτήρας των μεταρρυθμίσεων που θέλησε να εφαρμόσει ο Άγης βρίσκεται, από θεωρητική και πρακτική πλευρά, στα πλαίσια της κοινωνικής φιλοσοφίας της ελληνικής αρχαιότητας. Δεν είναι μόνο το παράδειγμα του Λυκούργου. Ούτε μόνο το προηγούμενο του Σόλωνα του Αθηναίου. Στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία, η αρμονία και η τελειότητα βρίσκονται μεταξύ των αριστοτελικών όρων της υπερβολής και της έλλειψης. Μεταξύ σώματος και ψυχής υπάρχει μια ιδιόζουσας μορφής ισορροπία, αλλά και μια σταθερή σχέση με συνδετικό κρίκο την υγεία. Μεταξύ αφ' ενός των ιδανικών και των ιδεών και αφ' ετέρου των υλικών αγαθών, υπάρχει μια σχέση ισορροπίας που ανατρέπεται, συμπαρασύροντας την πολιτειακή τάξη, όταν κυριαρχήσει η απληστία και η φιλοχρηματία. Εναντίον αυτών των ψυχοφθόρων ασθενειών της πολιτείας αγωνίστηκαν ο Λυκούργος, ο Σόλωνας, ο Πλάτωνας κ.ά. κι αυτές μίσησε μ' όλη του την ψυχή ο βασιλιάς Άγης.

Οι αιώνες που ακολούθησαν, ως την Αναγέννηση, σκέπασαν με τις στάχτες τους αυτού του είδους τη διερεύνηση για τον προσδιορισμό της υφής μιας αρμονικής κοινωνικοπολιτικής συμβίωσης. Η μεσαιωνική άποψη πως η συσχέτιση των άυλων με τα υλικά αγαθά, ή καλύτερα των πνευματικών εννοιών με τις οικονομικές διαδικασίες, αποτελεί μια αντίφαση που θέτει μοιραία σε καθαρά υλιστικό πλαίσιο οποιαδήποτε κοινωνική σχέση, οδήγησε σε μια έντονη πολεμική κατά της τελειοποίησης των κοινωνικών θεσμών με βάση την αρχαία ελληνική φιλοσοφικοκοινωνική αρχή της ισορροπίας. Η άποψη αυτή άφησε έντονα ίχνη στο πέρασμά της, που για να τα διακρίνουμε σ' όλη τους την έκταση, αρκεί ν' αναφερθούμε στο σάλο που προκάλεσε στις αρχές του αιώνα μας η διατύπωση, από το Γάλλο κοινωνιολόγο Durkheim, της αρχής της «πραγματιστικής» υφής των κοινωνικών φαινομένων.

Αν λάβουμε υπόψη μας τις επικρατούσες παλαιότερα πάνω στο θέμα αυτό αντιλήψεις, είναι εύκολο να κατανοήσουμε για ποιο λόγο η ιστορική θέση του βασιλιά Άγη δεν ήταν δυνατόν ν' αξιολογηθεί με αντικειμενικότητα.

Στις μέρες μας έχουμε τη δυνατότητα ν' αξιολογήσουμε με δίκαιο τρόπο τη θέση του Άγη μπροστά στα μεγάλα και βασικά προβλήματα μιας πολιτείας. Η ανάπτυξη των κοινωνικών επιστημών, βοήθησε να βρεθεί η πραγματική βάση των σχέσεων του πολίτη μέσα στην κοινωνία και την πολιτεία. Η κενσισιανή διερεύνηση της οικονομικής πραγματικότητας και η ρεαλιστική παρουσίαση των κοινωνιολογικής υφής σχέσεων του ατόμου, μας οδηγούν προς ένα ιδεώδες κοινωνικής ισορροπίας, που ελάχιστα απέχει απ' το αρχαίο ελληνικό ιδεώδες. Τα πρώτα αποτελούν την εκσυγχρονισμένη έκφραση του δεύτερου. Γι' αυτό ίσως η προσφορά του Άγη, σαν Έλληνα αλλά και σαν Ανθρώπου, μπορεί ευκολότερα ν' αξιολογηθεί τώρα απ' το ευρύτερο κοινό παρά σ' άλλες προγενέστερες εποχές.

Τελειώνοντας, θα ήθελα ν' αναφερθώ στις διάφορες δυσχέρειες που δημιουργεί η έρευνα γύρω απ' τη ζωή του Άγη. Ορισμένες ασάφειες επιτείνουν αυτές τις δυσχέρειες. Παράδειγμα: Γίνεται λόγος για το δράμα των «Αγιαδών ή Αγιδών», ενώ γνωρίζουμε πως ο Άγης ήταν ένας Ευρυποντίδης. Η σύγχυση οφείλεται στο γεγονός πως οι γνωστοί βασιλιάδες της Σπάρτης με το όνομα Άγης, δηλαδή ο νικητής της Αθήνας στον Πελοποννησιακό πόλεμο, που είναι γνωστός στην ιστορία ως Άγης Β', κι αυτός που σκοτώθηκε απ' τον Αντίπατρο στη μάχη της Μεγαλόπολης, δηλαδή ο Άγης Γ', ήταν πρόγονοι του Άγη του Δ' που τόσο άδοξα κι ατιμωτικά τον δολοφόνησαν οι πολιτικοί του αντίπαλοι για να ματαιώσουν την εφαρμογή των κοινωνικών του μεταρρυθμίσεων. Απ' το γεγονός λοιπόν αυτό δημιουργήθηκε η σύγχυση με τους Αγιάδες ή Αγίδες. Εντούτοις, όλοι αυτοί οι βασιλιάδες ανήκαν στη δυναστεία των Ευρυποντιδών. Η άλλη βασιλική οικογένεια των Αγιαδών ή Αγιδών ή Ευρυσθενιδών, πήρε τ' όνομά της από κάποιο μυθικό Άγη, γνωστό ως Άγη Α' (είναι πιθανόν να έζησε τον 11ο π.Χ. αιώνα) που πατέρας του ήταν ο Ευρυσθένης. Από τότε η γενιά αυτή δεν έδωσε άλλο βασιλιά μ' αυτό το όνομα.

Η ασάφεια αυτή γύρω απ' τη γενιά του Άγη, παράσυρε και τον γνωστό Ιταλό τραγωδό Alfieri, που έδωσε στο έργο του τον τίτλο «Αγίδες». Αν όμως θελήσουμε (κατά το παράδειγμα του Ευριπίδη με τους «Ηρακλείδες» και του Σοφοκλή με τους «Ατρείδες») να μιλήσουμε για το οικογενειακό δράμα του Άγη, είναι ιστορικά ορθό ν' αναφερθούμε στο δράμα των «Ευρυποντιδών», των οποίων υπήρξε κι ο τελευταίος νόμιμος βασιλιάς στο διαρκικό θρόνο της Σπάρτης. Ο Άγης λοιπόν ο Δ' είναι ένας Ευρυποντίδης. Αγιάδης ή Αγίδης είναι ο συμβασιλιάς του Λεωνίδα Β', ο απόγονος του Πausανία, του Λεωνίδα Α' (των Θερμοπυλών), του Κλεόμβροτου κι άλλων γνωστών βασιλιάδων της Σπάρτης.

Θα επιχειρήσουμε ν' αποδώσουμε την βασισμένη, πάνω σε εξακριβωμένα ιστορικά στοιχεία, οικογενειακή και πολιτική ζωή του Άγη Δ' της Σπάρτης. Η πλοκή του έργου, τα ονόματα των πρωταγωνιστών του δράματος, οι ονομασίες οδών, αγαλμάτων, ναών κλπ. που μνημονεύονται δεν είναι φανταστικά. Όλα είναι αληθινά. Η φαντασία του συγγραφέα επεμβαίνει μόνον όταν δεν διαφοροποιεί βασικά ιστορικά γεγονότα κι είναι απαραίτητη για να δέσει αρμονικά την ιστορία του έργου και να προσδώσει ρεαλισμό και ζεστασιά σε ξερά κι άφωνα ιστορικά ντοκουμέντα.

Οκτώβρης 1984

Σ. Β. Σ.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΑΓΗΣ: 24 ετών, βασιλιάς της Σπάρτης απ' τη γενιά των Ευρυποντιδών.

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Γυναίκα του Άγη. Κόρη του γαιοκτήμονα Γύλιππου.

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Μητέρα του Άγη.

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Γιαγιά του Άγη και ηρωίδα της Σπάρτης. Μαζί με τη Χειλωνίδα (*τη γυναίκα του Αγιάδη Ακρότατου*) συντέλεσε στη σωτηρία της πόλης απ' τον Πύρρο, το βασιλιά της Ηπείρου.

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Θεός του Άγη και αδερφός της Αγησιστράτας.

ΙΠΠΟΜΕΔΩΝΑΣ: Γιος του Αγησίλαου και ξάδερφος του Άγη.

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Μικρότερος αδερφός του Άγη.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Συμβασιλιάς του Άγη απ' τη γενιά των Αγιαδών ή Αγιδών και γιος του Κλεώνυμου, που οδήγησε τον Πύρρο εναντίον της Σπάρτης.

ΚΛΕΟΜΕΝΗΣ: Γιος του Λεωνίδα και της Κρατησίκλειας Δεύτερος σύζυγος της Αγιάτιδας (*μετά το θάνατο του Άγη*). Ο γάμος τους, με εντολή του πατέρα του, έγινε όταν ο Κλεομένης ήταν περίπου 18 ετών.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Φίλος του Άγη, έφορος της Σπάρτης κι απόγονος του ναύαρχου Λύσανδρου, ήρωα του Πελοποννησιακού πολέμου.

ΕΥΝΟΜΟΣ: Φίλος του βασιλιά Λεωνίδα, γαιοκτήμονας.

ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ: Έφορος, φίλος του βασιλιά Λεωνίδα.

ΑΜΦΑΡΗΣ – ΔΗΜΟΧΑΡΗΣ: Τυχοδιώκτες. Οπαδοί και φίλοι του Άγη στην αρχή και θανάσιμοι εχθροί του στο τέλος.

ΕΥΡΥΚΛΗΣ: Γερο-σπαρτιάτης ήρωας. Απόμαχος πολέμαρχος.

ΑΛΛΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Έφοροι, Γερουσιαστές, Φύλακες, Υπηρέτες, Δήμιος.

ΠΡΑΞΗ Α'

(Μισοσβήνουν τα φώτα. Ακούγεται η φωνή του Κλεομένη)

ΚΛΕΟΜΕΝΗΣ: Τρία χρόνια ζούμε μαζί Αγιάτιδα κι ακόμα δεν μου άνοιξες την καρδιά σου. Έγινες γυναίκα μου με τη βία... Ο πατέρας μου ήθελε την προίκα σου, που θεωρείται απ' τις μεγαλύτερες στη Λακεδαίμονα... Χρησιμοποίησε τη βασιλική εξουσία του για να πετύχει αυτό το σκοπό, αλλά και για να ταπεινώσει τη γυναίκα του πεθαμένου πια εχθρού και συμβασιλιά του. Είναι τραγική η μοίρα σου λατρευτή μου Αγιάτιδα. Ήσουν η γυναίκα ενός γίγαντα κι όταν αφάνισαν αυτό το γίγαντα δεν σ' άφησαν να τον κλάψεις, μα σε ξαναπάντρεψαν μ' ένα παιδί... Όμως, αυτό το παιδί είναι σήμερα ένας άντρας που σε λατρεύει και που νιώθει όχι ζήλεια, μα έναν απέραντο θαυμασμό για τον πρώτο σου σύζυγο. Το νιώθω, το διαισθάνομαι Αγιάτιδα πως τα αισθήματά σου για μένα, δεν είναι τώρα όπως πριν από τρία χρόνια... Αυτή την αλλαγή τη διαβάζω στα μάτια σου... Είμαι ευχαριστημένος, πλέω σε πελάγη ευτυχίας μ' ένα σου χαμόγελο, αν κι αυτή η απλή συμπάθειά σου δεν μπορεί να συγκριθεί με το δικό μου τυφλό, ασίγαστο, φουρτουνιασμένο πάθος για σένα... Μην προσπαθείς να τ' αρνηθείς. Σε δικαιολογώ απόλυτα. Εκείνος ήταν ο μεγάλος σου έρωτας... Σε δικαιολογώ αλλά και φλέγομαι απ' την περιέργεια να μάθω πως κύλησε κάθε μήνας, κάθε μέρα, κάθε στιγμή, δίπλα στον Άγη, τότε που τον αντίκριζες ν' αγωνίζεται σαν ημίθεος για να σώσει τη Σπάρτη απ' τον όλεθρο. Κανένας άλλος δεν μου είπε κι ούτε θα μου πει ολόκληρη την αλήθεια. Κι αυτός ακόμα ο αδερφικός μου φίλος, ο Ξενάρης, μα κι ο φημισμένος για τις γνώσεις και τη σοφία του, ο δάσκαλός μου ο Σφαίρος, οι μόνοι που θα μπορούσαν να μου εξιστορήσουν τις αιτίες που οδήγησαν στη σύγκρουση τον Άγη με τον πατέρα μου, προτιμούν από φόβο να κρατούν το στόμα τους κλειστό... Εσύ όμως Αγιάτιδα θα πρέπει σήμερα να μου πεις όλη την αλήθεια... Πρέπει να το κατάλαβες γλυκιά μου πως, ήρθε πια η ώρα να μου ανοίξεις την καρδιά σου...

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Έχεις δίκιο Κλεομένη. Εσύ, ο γιος του Λεωνίδα και αυριανός βασιλιάς της Σπάρτης, πρέπει να επαναφέρεις στο σπαρτιάτικο κράτος τη νομιμότητα που τόσο βάνουσα καταπατήθηκε... Να αποκαταστήσεις τη διαρκική βασιλεία που έχει τις ρίζες της στα ήθη και στις παραδόσεις των Ηρακλειδών. Σήμερα θα γνωρίσεις τον κακοτράχαλο κατσικόδρομο που διάλεξε θεληματικά ο Άγης, θα εμπνευστείς απ' την πίστη του για την πατρίδα και θα παραδειγματιστείς απ' τα σφάλματά του, για να μη σε δαγκώσουν τα φίδια που εκείνος, από αγαθότητα και καλοσύνη, θέλησε να ζεστάνει στον κόρφο του. Κλεομένη! Σήμερα θ' ακούσεις την αληθινή ιστορία του Άγη, μα και θα μ' ορκιστείς στους θεούς του Ολύμπου πως θα συνεχίσεις, με κάθε τρόπο, με κάθε μέσο, αλλά και με συναίσθηση των κινδύνων, το έργο που εκείνος δεν μπόρεσε ν' αποτελειώσει.

(Ανοίγει η αυλαία. Σκηνή στο σπίτι/ανάκτορο των Ευρυποντιδών. Ο Άγης βημα-

τίζει χαρούμενος. Η Αγιάτιδα άλλοτε σκύβει με στοργή στην κούνια του μωρού της κι άλλοτε βλέπει με θαυμασμό κι αφοσίωση τον άντρα της. Δίπλα της κάθεται η Αρχιδάμια. Πιο πέρα η Αγησιστράτα, μ' ένα πολύ λεπτό πινέλο, φτιάχνει σχέδια σ' ένα αγγείο).

ΑΓΗΣ: Είναι φανερό πως ο Δίας αλλά κι άλλοι θεοί αποφάσισαν, έστω και την τελευταία στιγμή, να σώσουν τη Σπάρτη απ' τον αφανισμό. Η εκλογή του φίλου μου, του Λύσανδρου, ως εφόρου γι' αυτό το χρόνο, ήταν για μένα ένα θεϊκό μήνυμα πως όλα θ' ακολουθήσουν το σωστό τους δρόμο... Οι μέρες που πέρασαν από τότε δικαίωσαν τις προσδοκίες μου. *(Σαν να μιλά στον εαυτό του)* Εδώ κι ενάμισι περίπου αιώνα, από τότε που οι προγονοί μας νικώντας τους Αθηναίους ανάλαβαν την ηγεμονία της Ελλάδας, άρχισε το κατρακύλισμα... Δεν συναισθανθήκαμε τις τεράστιες ευθύνες μας μπροστά στα φλέγοντα προβλήματα του ελληνισμού που, αποκαμωμένος απ' τους εμφύλιους σπαραγμούς, ατένιζε με ικεσία προς την πανίσχυρη Σπάρτη. Ήταν πια η μόνη ελληνική πόλη που θα μπορούσε ν' αντιμετωπίσει την ασιατική βαρβαρότητα και το ρωμαϊκό επεκτατισμό στην Ελλάδα και στις ελληνικές πόλεις της Κάτω Ιταλίας. Αντί να συναισθανθούμε το βάρος των υποχρεώσεών μας και να προσπαθήσουμε να μεταδώσουμε στους άλλους τις ιδέες μας, τις αρχές μας, την οργάνωση του πολιτεύματός μας κι όλα αυτά που, σαν ρίζες, είχαν απλωθεί για να στεριώσουν ακλόνητα το φημισμένο σ' όλο τον κόσμο σπαρτιάτικο τρόπο ζωής, αρχίσαμε να κατρακυλάμε προς την πλεονεξία και τη διαφθορά, ώσπου καταντήσαμε τη Σπάρτη ένα φάντασμα του παλιού της εαυτού... *(Με αποφασιστικότητα)* Αυτό το φάντασμα ήρθε η ώρα ν' αναστηθεί.

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Αν νομίζεις στα σοβαρά πως εσύ κι ο Λύσανδρος θα μπορέσετε να γίνετε άλλοι Λυκούργοι και να ξαναδώστε πνοή σ' ένα κουφάρι, πρέπει τουλάχιστο ν' αντιληφτείς πως, λίγοι είναι σήμερα στη Σπάρτη αυτοί που θ' αποφάσιζαν να κοιμηθούν στις καλαμιές του Ευρώτα ή να φάνε μέλι ζωμό... Όλοι έχουν συνηθίσει στην καλοπέραση... Το φτιασίδωμα και το φανταχτερό ντύσιμο δεν σαγηνεύει μόνο τις γυναίκες μα και τους άντρες... Ο πλούτος είναι σήμερα άνισα κατανεμημένος ανάμεσα στους Σπαρτιάτες... Με λίγα λόγια εκφυλιστήκαμε.

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Είναι αλήθεια πως η ανισότητα στην πόλη μας είναι έργο ενός εφόρου που λεγόταν Επιτάδης;

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Η παράδοση λέει πως, ο έφορος Επιτάδης προφασίστηκε πως επιδίωκε την τελειοποίηση της νομοθεσίας κι επέτυχε τη μετατροπή της «μεγάλης ρήτρας» του Λυκούργου... Από τότε ο καθένας διαθέτει την περιουσία του όπως θέλει και γι' αυτό φτάσαμε σ' αυτόν τον κατακερματισμό των γεωργικών κλήρων και τη συσσώρευση του πλούτου σε χέρια άμυαλων γυναικών ή μαλθακών αντρών. Ας μη ρίχνουμε όμως όλα τα βάρη στις πλάτες του Επιτάδη για

το σημερινό κατόντημα της Λακεδαίμονας... Φταίμε όλοι μας...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Λένε πως ο έφορος αυτός σοφίστηκε το τέχνασμα της μετατροπής της ρήτρας, για να μπορέσει ν' αποκληρώσει το γιο του με τον οποίο σκυλοφαγώθηκαν... Από τότε η πώληση ή η διαίρεση του κλήρου ήταν πια νόμιμη πράξη.

ΑΓΗΣ: Όποια κι αν είναι η αιτία της κακοδαιμονίας της Σπάρτης ένα είναι βέβαιο... Ο πλούτος συγκεντρώθηκε σ' εκατό μόνο σπαρτιάτικες οικογένειες που κατέχουν τη γη... Οι Σπαρτιάτες πολίτες δεν ξεπερνούν σήμερα τους εφτακόσιους... Αυτοί είναι όλοι κι όλοι οι νόμιμοι πολίτες... Οι υπόλοιποι που επαίρονται πως τάχα είναι Σπαρτιάτες, το ξέρουν κατά βάθος ότι, εφόσον δεν έχουν κλήρο, βρίσκονται στο έλεος του καθένα που μπορεί να τους καταγγείλει για να τους αφαιρεθεί η ιδιότητα του Σπαρτιάτη πολίτη... Όλοι αυτοί, απόγονοι ηρώων που πολέμησαν στις Θερμοπύλες ή στις Πλαταιές, είναι δούλοι των εκατό αφεντικών της γης, πανάθλια πλάσματα που σέρνονται σαν σκουλήκια για να καταφέρουν να επιβιώσουν, που σκύβουν το κεφάλι τους κι εκλιπαρούν για ψωμί, για στέγη, για προστασία... *(Με συγκρατημένη αγανάκτηση)* Τι το θέλω να είμαι βασιλιάς σε τέτοια πανάθλια πλάσματα, που άρχισαν να μετρούν τη δουλοπρέπειά τους μέσα στις ανθρώπινες αρετές! Δεν θέλω τέτοια βασιλική εξουσία... Ούτε θέλω να 'μαι στην κορυφή της ιεραρχίας, σ' ένα κράτος που έχει τόσο μεγαλειώδες παρελθόν, τόσο διεφθαρμένο παρόν και τόσο αβέβαιο μέλλον.

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Μην ξεχνάς παιδί μου πως έχεις έναν συμβασιλιά απ' τη γενιά των Αγιαδών, που προτιμά να βασιλεύει σε μια Σπάρτη όπως είναι σήμερα, χωρίς να νοιάζεται για το παρελθόν και για το μέλλον. Πρόσεξε Άγη! Ο συμβασιλιάς σου Λεωνίδας είναι κυνικός κι αδίστακτος, όσο ο Ατρέας που τάισε το Θυέστη με τις σάρκες των παιδιών του.

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Καλά σου λέει Άγη η γιαγιά σου... Ο Λεωνίδας θα σε πολεμήσει με λύσσα, όταν προσπαθήσεις να θίξεις τα συμφέροντά του.

ΑΓΗΣ: Πριν θίξω τα συμφέροντα οποιουδήποτε, θα πρέπει πρώτα να βλάψω τα δικά μου... Το δήλωσα πως όλη η περιουσία μου θα ανήκει στην πατρίδα... Κανένας δεν θα τολμήσει να πει πως πίσω απ' τις πράξεις μου κρύβεται ιδιοτέλεια. Στο τέλος θα καταλάβουν όλοι πως, η μικρή ζημιά που θα υποστούν οι ελάχιστοι, θα μας ωφελήσει όλους σαν σύνολο, γιατί όλοι, μα όλοι μας, είμαστε η Σπάρτη, όλοι εμείς αποτελούμε την πατρίδα και το κράτος.

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Φοβάμαι Άγη...

ΑΓΗΣ: Γιατί;

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Γιατί δεν έχουν όλοι τις αγνές προθέσεις ενός Άγη.

ΑΓΗΣ: *(Χαϊδεύει τα μαλλιά της γυναίκας του)* Μην ανησυχείς Αγιάτιδα. Όταν με το καλό εφαρμοστεί η ρήτρα για την ανακατανομή των γεωργικών κλήρων, όλοι θα ξαναβρούν το χαμένο τους εαυτό... Πιστεύω πως η σωφροσύνη θα κυριαρχήσει και στη μερίδα εκείνη των Σπαρτιατών, που τώρα αγωνίζεται ενάντια στην επαναφορά των θεσμών που αποτελούσαν, άλλοτε, την εγγύηση της πολυθρύλητης στρατιωτικής μας δύναμης. Οι περισσότεροι αντίπαλοί μας είναι πεισματάρηδες, σαν τα παιδιά που αρνούνται να πάρουν γιατρικό... Όταν όμως το πάρουν και δουν τ' αποτελέσματα, τότε ανυπομονούν να φτάσει η ώρα για να ξαναπάρουν. *(Σκύβει στην κόννια του μωρού)* Θέλω ο Ευδαμίδας μας να μεγαλώσει και να ζήσει σε μια ένδοξη κι αγέρωχη Σπάρτη... Και μόνο αυτή η επιθυμία είναι αρκετή για να μου δώσει το θάρρος που χρειάζομαι, ώστε ν' αψηφήσω κάθε κίνδυνο που τυχόν θα βρεθεί στο δρόμο μου.

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Είναι δικαιολογημένη Άγη μου η ανησυχία της γυναίκας σου. Ο Λεωνίδας είναι πανούργος, ραδιούργος και δολοπλόκος. Μεγάλωσε κι έζησε πολλά χρόνια στην Ασία, όταν ακολούθησε στην εξορία τον πατέρα του, τον Κλεώνυμο. Γι' αυτό ζυμώθηκε, ανατράφηκε κι ασπάστηκε τον ασιατικό τρόπο ζωής. Ο σατραπισμός, οι δολοπλοκίες, η υποουλόγητα, είναι τα όπλα του. Αυτός δεν είναι απ' τους Σπαρτιάτες που όλοι μας ξέρουμε. Αντί να προειδοποιήσει και να χτυπήσει κατάφατσα με το δόρυ του, προτιμά το πισώπλατο χτύπημα με το εγχειρίδιο ή το ανατριχιαστικό φαρμάκι από κάποιο σιχαμερό ερπετό, που κάνει πιο αθόρυβο το έργο του. Πολλοί μάλιστα λένε πως, έφερε στον τόπο μας μερικές μέθοδες που χρησιμοποιούν οι σατραπικές οικογένειες της Ασίας, για να λύσουν προβλήματα κληρονομικής διαδοχής. Λένε...

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: *(Διακόπτει την Αγησιστράτα)* Ας μη μιλάμε Αγησιστράτα για πράγματα που δεν είναι βέβαιο ότι έγιναν κι ούτε είναι εύκολο ν' αποδειχτούν.

ΑΓΗΣ: *(Στην Αγησιστράτα)* Ξέρω μητέρα τι υπονοείς. Ο αιφνιδιαστικός θάνατος του μικρού Αρέα, του οποίου ο Λεωνίδας ήταν επίτροπος από τότε που ο πατέρας του, ο Ακρότατος, πέθανε αφήνοντας τη δυστυχισμένη Χειλωνίδα ανυπεράσπιστη χήρα, δημιούργησε πολλές υπόνοιες πως, η βασιλική εξουσία στη γενιά των Αγιαδών μεταβιβάστηκε μ' έναν τρόπο που άλλοι χαρακτήρισαν απροσδόκητο κι άλλοι ύποπτο. Άλλοι είπαν πως ο Λεωνίδας βρήκε την ευκαιρία να εκδικηθεί για τις ταπεινώσεις και τα ρεζιλέματα του πατέρα του, απ' τον Ακρότατο και τη Χειλωνίδα... Δεν αποκλείεται ο Λεωνίδας να ναι το θύμα σατανικών συμπτώσεων κι ενοχοποιήθηκε άδικα. Εντούτοις, και σ' αυτή την πιο ευνοϊκή γι' αυτόν περίπτωση, δεν μπορεί να περηφανεύεται πως ενήργησε με σωφροσύνη. Πριν πολλά χρόνια ο Λυκούργος είχε βρεθεί στην ίδια θέση, μα επειδή το 'ξερε πως ένας τυχαίος θάνατος του ανεψιού του, του Χαρίλαου, θα 'στρεφε τις υποψίες του κόσμου κατεπάνω του, αφού αυτός θα 'ταν πια ο νό-

μιμος διεκδικητής του θρόνου, δεν δίστασε να πάρει τη σοφή του απόφαση... Έφυγε μακριά απ' τη Σπάρτη ώσπου μεγάλωσε κι ανάλαβε την εξουσία ο Χαρίλαος...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Ο Λεωνίδας όμως προτίμησε να μη μιμηθεί το Λυκούργο και γι' αυτό δικαιολογημένα ο θάνατος του οχτάχρονου Αρέα γέννησε πολλά ερωτηματικά. Άλλωστε αυτή η ιστορία είναι πολύ παλιά. Αρχίζει από τότε που ο Αγιάδης βασιλιάς γερο-Κλεομένης, ο παππούς του Λεωνίδα, όρισε σωστά για διάδοχό του το παιδί του πεθαμένου πρωτότοκου γιου του, του Ακρότατου, κι όχι το δευτερότοκο γιο του Κλεώνυμο, τον πατέρα του Λεωνίδα.

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Εγώ άκουσα κάποτε τον πατέρα μου να λέει πως, ο Κλεώνυμος μισούσε τόσο πολύ τον ανεψιό του, ώστε τον θεωρούσε σαν το μεγαλύτερο εχθρό του... Ίσως γιατί υπήρξε ο καρπός του μεγάλου έρωτα του Ακρότατου και της Χειλωνίδας...

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Ήταν φυσικό! Ο Ακρότατος πήρε δικαιωματικά το θρόνο των Αγιάδων και με τη λεβεντιά του κέρδισε επίσης, απ' τον Κλεώνυμο, και την όμορφη Χειλωνίδα... Όπως βλέπετε υπάρχουν πολλές αιτίες, ώστε ο Λεωνίδας να νιώθει τόσο ταπεινωμένος για τον πατέρα του... Αλλά πρέπει να ένιωθε και κρυφό μίσος για τη νεαρή μητριά του που περιφρόνησε κι εγκατάλειψε τον πατέρα του αν και, για ανεξήγητους λόγους, έδωσε το όνομά της στην κόρη του, τη Χειλωνίδα, τη γυναίκα του Κλεόμβροτου...

ΑΓΗΣ: Λένε πως η Χειλωνίδα εγκατάλειψε τον προδότη Κλεώνυμο και για το ότι ήταν άσχημος, γκρινιάρης και πολύ πιο μεγάλος απ' αυτή... Άκουσα πως ήταν όμορφη γυναίκα!...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Ε, δεν μπορούμε να την πούμε υπερβολικά όμορφη, μα ήταν λεβεντογυναίκα... Ίσως να 'χω κι άδικο γιατί τη θυμάμαι κάπως γερασμένη, απ' τις δυστυχημένες μέρες που πέρασε μετά το θάνατο του Ακρότατου. Είχε και τότε ακόμα έναν αέρα αρχοντιάς απ' το παλιό της μεγαλείο. *(Στην Αρχιδάμια)* Ε, μητέρα, δεν είχε; Τι λες;

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Ναι, ναι, ήταν ωραία και λεβεντόψυχη... Σωστό λιοντάρι... Όταν τότε που πολεμούσαμε τον Πύρρο, βρεθήκαμε κάποια στιγμή πλάι πλάι, μου φώναξε ξαναμμένη απ' την αγριάδα της μάχης: «Έχω ετοιμάσει Αρχιδάμια το σχοινί για να κρεμαστώ, αν τύχει και νικήσει ο Πύρρος ή σκοτωθεί ο Ακρότατος. Ποτέ δεν θα πέσω στα χέρια του σιχαμερού Κλεώνυμου, που σαν δεύτερος Εφιάλτης οδήγησε ως εδώ τον Ηπειρώτη βασιλιά, μόλις έμαθε πως ο στρατός μας έλειπε σε εκστρατεία». Ήταν μια ιερή στιγμή για τη Σπάρτη... Όλοι μας, εμείς οι γυναίκες, τα παιδιά, ο Ακρότατος με τους λίγους στρατιώτες που βρίσκονταν τότε στην πόλη, όλοι μα όλοι, το 'χαν πάρει απόφαση να πεθάνουν παρά ν'

αφήσουν τον Πύρρο να μαγαρίσει την πατρίδα μας...

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Ο Κλεώνυμος έφερε πολλά δεινά στην πόλη μας... Έτσι τουλάχιστο λένε οι γεροντότεροι.

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Όταν ο άντρας μου κι η Γερουσία επικύρωσαν την απόφαση του δεύτερου βασιλιά, του γερο-Κλεομένη, κι απόρριψαν την ένσταση του Κλεώνυμου, έγιναν επεισόδια μέσα κι έξω απ' τη Γερουσία... Την άλλη μέρα οι έφοροι, για να τον καθησυχάσουν, τον ονόμασαν αρχηγό του στρατού. Αυτός όμως, τρελός απ' τη μανία του για την εξουσία, προτίμησε να γίνει ο προδότης οδηγός στα στρατεύματα του Πύρρου, για να καταφέρει να κερδίσει με άτιμο τρόπο το θρόνο των Αγιαδών...

ΑΓΗΣ: Από τότε του κόλλησαν το ταπεινωτικό παρατσούκλι «ο Πύρρος»... Μερικοί γέροι και τώρα ακόμα αποκαλούν, από συνήθεια, το Λεωνίδα «γιο του Πύρρου».

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Και δεν έχουν άδικο! Ο Κλεώνυμος γέμισε την ψυχή του Λεωνίδα με την ίδια κακία που κάποτε είχε οδηγήσει και τον ίδιο ως την προδοσία... *(Στον Άγη)* Ο Λεωνίδας, παιδί μου, φέρνει πάνω του το βάρος μιας κληρονομιάς που τον παρασέρνει σε σιχαμερές πράξεις... Είναι ίδιος ο πατέρας του... Αδίστακτος, άπληστος, τυχοδιώκτης μα και πιο μεθοδικός και πανούργος. Γι αυτό ίσως οι υποψίες του κόσμου για το θάνατο του γιου του Ακρότατου και της Χειλωνίδας, του δύστυχου μικρού Αρέα, βαραίνουν τόσο πολύ στο κακό όνομα του συμβασιλιά σου, του Λεωνίδα.

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Με λίγα λόγια είναι επικίνδυνος. Υπάρχει όμως και η εξήγηση... Δασκαλεύτηκε στον ασιατικό τρόπο ζωής απ' το Σέλευκο, όταν ακολούθησε τον εξόριστο πατέρα του στην Ασία... Έζησε εκεί πολλά χρόνια κι όλον αυτό τον καιρό δεν έκανε τίποτ' άλλο παρά να μηχανεύεται τους τρόπους που θα τον οδηγούσαν στη βασιλική εξουσία. Ε, θα 'ταν πια αφέλεια να πιστέψουμε πως ο μικρός Αρέας πέθανε από φυσικό θάνατο!

ΑΓΗΣ: Για να 'μαι ειλικρινής δεν μ' ενδιαφέρουν καθόλου οι οικογενειακές υποθέσεις των Αγιαδών. Εκείνο που επιδιώκω είναι οι Ευρυποντίδες και οι Αγιάδες, οι δυο γενιές που δίνουν τους δυο βασιλιάδες της Σπάρτης, να ομνοοούν για να παίρνουν σωστές αποφάσεις για το καλό της πολιτείας. Κι οι δυο οικογένειες έχουν τις φύτερες τους στους Ηρακλείδες και γι' αυτό έχουν και τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις στο θρόνο της Σπάρτης. Προτιμώ λοιπόν το Λεωνίδα φίλο παρά εχθρό, γιατί αυτό εξυπηρετεί τα συμφέροντα της πατρίδας. *(Στιγμές σιωπής)* Θα ξανακάνω ακόμα μια προσπάθεια για να συμφιλιωθώ μαζί του...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Αρκετά υποχώρησες μέχρι σήμερα. Μη δίνεις το δικαίωμα σ' αυτόν τον Ασιάτη να παριστάνει τον κηδεμόνα σου. *(Ειρωνικά)* Έχουμε πολλές επιφυλάξεις για τον τρόπο που ασκεί την κηδεμονία, αν βέβαια αναλογιστούμε την τύχη που είχε ο δύσμοιρος ο ανεψιός του.

(Η Αγησιστράτα κι η Αγιάτιδα γελούν)

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Πασχίζει να δείξει στο λαό πως μόνος του αγωνίζεται να πάρει σωστές αποφάσεις, μια κι από ατυχία συμβασιλεύει μ' έναν άπειρο νεαρό. Πιστεύει, ο δύστυχος, πως η ηλικία είναι το μεγαλύτερο κι αποκλειστικό προτέρημα ενός βασιλιά.

ΑΓΗΣ: Η μικρή μου ηλικία ήταν μέχρι τώρα για το Λεωνίδα το τρωτό μου σημείο κι εκεί σκόπευε με λύσσα... Οι Σπαρτιάτες όμως τον έκαναν ν' απελπιστεί... Εκείνος αγωνιζόταν, με τις ειρωνείες του, να γελοιοποιήσει τις ιδέες μου και να διαβρώσει τις προσπάθειές μου κι ο λαός, μέρα με τη μέρα, πίστευε πιο πολύ σ' αυτές. Η πλειοψηφία των Σπαρτιατών και ιδιαίτερα η νεολαία, μ' ακολούθησε μ' ενθουσιασμό. Μια κρυφή ανησυχία, μια ελπίδα φτερουγίζει αυτή τη στιγμή πάνω απ' την πολιτεία και την αναταράζει απ' τη νάρκη που την κοίμιζε εδώ και τρεις αιώνες. Όλοι περιμένουν τη σημερινή σύγκληση της Απέλλας, της άλλοτε πανίσχυρης σπαρτιάτικης συνέλευσης, που την αποτελούν οι ώριμοι πολίτες, για ν' αποφασίσει την επιστροφή στις παραδόσεις και στα ιδεώδη των προγόνων μας.

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Ας ευχηθούμε πως η Απέλλα θα ξαναζήσει τις ώρες του παλιού της μεγαλείου... Οι σημερινές αποφάσεις της θα είναι ιστορικές...

ΑΓΗΣ: Κρίσιμες ώρες για τη Σπάρτη...

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Σ' αυτή την ωραία προσπάθειά σου πάντα να υπολογίζεις στη συμπαράσταση της γιαγιάς σου, παρά τις δεκάδες χρόνια που βαραίνουν στην πλάτη της. *(Τον χαϊδεύει στο κεφάλι)* Νομίζω νεαρέ μου πως η γιαγιά σου είναι ένας από τους πιο πιστούς σου στρατιώτες.

ΑΓΗΣ: *(Με συγκίνηση)* Αυτό το ξέρω, γιαγιά μου! Οι αρχικές σου επιφυλάξεις οφείλονταν στους φόβους σου για τις δυσχέρειες και τους κινδύνους που θ' αντιμετώπιζα, προσπαθώντας να μεταβάλω μια κατάσταση που έγινε συνήθεια. Η πείρα σου είναι τόσο μεγάλη, ώστε να μπορείς να μετρήσεις τον κίνδυνο που περιτριγυρίζει τον αλόγιστο, που επιχειρεί να πλένει τις πληγές ενός λεπρού. Όμως γιαγιά μου σε θαυμάζω γιατί κι όταν ακόμα με μάλωνες για τα σχέδια και τα ονειροπολήματά μου και τότε ακόμα δεν πάσχιζες να κρύψεις πως οι ιδέες αυτές είναι δικά σου δημιουργήματα. Εσύ μ' έκανες να σκέφτομαι έτσι...

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Είμαι περήφανη γι' αυτό. Πάντα πίστευα πως κάποτε θα βρεθεί κάποιος να σταματήσει τη Σπάρτη απ' τον κατήφορό της... Είναι πια κοινή πεποίθηση πως η πόλη μας γλιστρά επικίνδυνα!

ΑΓΗΣ: Γλιστρά σ' έναν κατήφορο στον οποίο μας οδήγησαν η πλεονεξία, η απληστία κι η έλλειψη ιδανικών. *(Στην Αγησιστράτα)* Και σε σένα, μητέρα, οφείλω πολλά. Η απόφασή σου να επιδοκιμάσεις τις ιδέες μου και να διαθέσεις την περιουσία σου για το σκοπό μας, επηρέασε αρκετές σπαρτιάτικες οικογένειες που μετέβαλαν γνώμη και τάχτηκαν με το μέρος μας.

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Πρέπει πάντως, γιε μου, να ομολογήσεις πως πολύ δύσκολα κατάφερες να με κάνεις οπαδό σου. Εδώ που τα λέμε, έβαλε κι ο αδερφός μου την ουρίτσα του για να με μεταπείσει. Α, νάτος! Έρχεται πάνω στην ώρα...

(Μπαίνει ο Αγησίλαος)

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Σας χαιρετώ όλους... Σας βλέπω όλους χαρούμενους αλλά κι η αγωνία είναι έκδηλη στα πρόσωπά σας. Είναι όμως φυσικό! Όσο κι αν είμαστε βέβαιοι για την ευνοϊκή για μας απόφαση της Απέλλας, είναι δικαιολογημένος εντούτοις ο εκνευρισμός μας. *(Στην Αγιάτιδα)* Τι κάνεις όμορφη κόρη του Γύλιππου; Εσύ, σαν την ωραία θυγατέρα του Τυνδάρεω, που έζησε σ' αυτά εδώ τα χώματα πριν ακολουθήσει τον Πάρη στην Τροία, είσαι αυτή που δίνει φως σ' αυτό το σκοτεινό, ξύλινο κι άχαρο ανάκτορο των Ευρυποντιδών. *(Στον Αγη)* Δεν ξεχνώ εύκολα, ανεπιέ μου, πως έβαλα κι εγώ λίγο το χεράκι μου για να πείσω το Γύλιππο, ώστε να γίνει αυτός ο τόσο πετυχημένος γάμος, ανάμεσα σε δυο όμορφα λουλούδια που στολίζουν τον κήπο της θεάς Αφροδίτης.

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Αιώνιε αδερφέ μου!... Από μικρός ήσουν γλυκομίλητος και πλάνος... Γι' αυτό γλίτωνες τους ραβδισμούς όταν οργιζόταν ο πατέρας μας. *(Τελά)* Φυσικά το θύμα ήμουν πάντα εγώ.

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Μερικοί έχουν απ' τους θεούς το χάρισμα να πείθουν τους άλλους... Τους εκτιμώ πολύ αυτού του είδους τους ανθρώπους. Είναι πολύ ευχάριστοι, αν κι ο πολυς κόσμος πιστεύει πως ορισμένοι απ' αυτούς *(τονίζει τις λέξεις)* είναι πιο επικίνδυνοι απ' τους μονοκόμματος και τους άξεστους, που δεν καταφέρνουν να βρουν και να πουν έναν καλό λόγο στους άλλους.

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: *(Ταραγμένος)* Συμφωνώ! Συμφωνώ απόλυτα με την άποψή σου, σεβαστή δέσποινα Αρχιδάμια... Όλος ο κόσμος δεν είναι ίδιος. *(Με προσποιητό ενδιαφέρον)* Ανησύχησα για σένα, δέσποινα... Έμαθα από μια δούλη σας πως ήσουν άρρωστη κι έκανα χίλιες δυο σκέψεις ώσπου να 'ρθω ως εδώ. Ευτυχώς σε βλέπω τελείως καλά!

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Σ' ευχαριστώ Αγησίλαε που ενδιαφέρθηκες για την υγεία μου...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Για την υγεία σου, δέσποινα, ενδιαφέρεται όλη η Σπάρτη... Είσαι για όλους μας ένα σύμβολο... Το σύμβολο του θάρρους και της αγάπης για την πατρίδα.

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Εξαρτάται από το είδος του ενδιαφέροντος. Δεν αποκλείεται μερικοί να ενδιαφέρονται, γιατί ελπίζουν πως θα μάθουν δυσάρεστα νέα. Τέλος πάντων... Και οι μεν και οι δε, ας μάθουν πως είχα ένα απλό κρουολόγημα... Σήμερα νιώθω θαυμάσια! Φαίνεται πως ακόμα δεν το πήρα απόφαση να πάω στην Αχερουσία για να συναντήσω το Χάρο.

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Αλλά ούτε κι εκείνος θα 'χε το κουράγιο να 'ρθει κατά εδώ από φόβο μην πάθει ό,τι έπαθε κι ο Πύρρος. *(Γελούν)* Ας ευχηθούμε να μην έχουμε πολλές φιλίες μ' αυτόν τον κύριο που μπαρκάρει τις ψυχές απ' τον Αχέροντα στην Αχερουσία. *(Αλλάζει συζήτηση)* Α, παρά λίγο να μπέρδευα τα χρώματα!

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Ομολογώ αδερφή μου πως η τέχνη σου μόνο με του Φεΐδωνα, του αγγειοπλάστη της αγοράς, μπορεί να συγκριθεί... Το σχέδιο στο αγγείο είναι θαυμάσιο! Διακρίνονται ακόμα κι οι λεπτότερες ίνες των φύλλων... Ω, Αγησιστράτα, έχεις πραγματικά ένα εκπληκτικό καλλιτεχνικό ταλέντο...

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Τα σχέδια σ' άλλα αγγεία είναι ακόμα πιο υπέροχα. Αξίζει τον κόπο να τα δεις όλα κάποια μέρα που θα 'χεις ευκαιρία.

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Φυσικά! Φυσικά!. Ελπίζω πως η αδερφή μου δεν θα 'χει αντίρρηση να μου τα δείξει.

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Απεναντίας, θα χαρώ πολύ.

ΑΓΗΣ: Μιας κι ήρθες απ' έξω, θείε Αγησίλαε, θα πρέπει να φέρνεις ευχάριστα ή δυσάρεστα νέα. Λοιπόν! Τι λένε στην πόλη για τη σημερινή συνεδρίαση της Απέλλας;

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Η είδηση έπεσε σαν αστροπελέκι. Πιο πολύ συγκίνηση προξένησε η απόφασή μας να συγκληθεί η Απέλλα στην τοποθεσία που όρισε για τις συνεδριάσεις ο Λυκούργος κι όχι στο κτίριο της Σκιάδας, όπου γίνονταν τα τελευταία χρόνια. Μερικοί άρχισαν από τώρα να πηγαίνουν στη γέφυρα της Βαβύκας για να πιάσουν βολική θέση και να βλέπουν με άνεση τους ομιλητές.

ΑΓΗΣ: Τα νέα σου είναι υπέροχα, θείε Αγησίλαε.. Είμαι ενθουσιασμένος...

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Σσσο! Πιο σιγά, μην ξυπνήσει ο Ευδαμίδας...

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Φαίνεται πως είναι ανθρώπινη αδυναμία ν' αρέσουν μόνο τα ευχάριστα νέα. *(Στην Αγιάτιδα)* Πάρε κόρη μου την κούνια γιατί εδώ οι φωνές υψώθηκαν πολύ και θα ξυπνήσουν το μωρό σου... Έλα, να σε βοηθήσω...

(Αρχιδάμια και Αγιάτιδα φεύγουν)

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Έχω την εντύπωση πως η Αρχιδάμια δεν με χωνεύει και πολύ.

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Η ιδέα σου θα 'ναι.

ΑΓΗΣ: Όλοι οι άνθρωποι όταν γεράσουν έχουν παραξενιές... Και σε μένα, και στη μητέρα, μα και στην Αγιάτιδα που τόσο αγαπά, ώρες ώρες φέρεται απότομα και με τρόπο που πληγώνει. Μην τη συνερίζεσαι, θείε Αγησίλαε! Η γιαγιά μου είναι κατά βάθος υπέροχη και πιστεύει πιο βαθιά από μας στην ιερότητα των σκοπών μας για τη σωτηρία της Σπάρτης.

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Ας συμφωνήσω μαζί σου, αν και κατά βάθος έχω κάποιες αμφιβολίες. *(Στιγμές σιωπής)* Πού είχαμε μείνει λοιπόν; Α, ναι, στη σημερινή σύγκληση της Απέλλας... Αυτός ο ενθουσιασμός του λαού είναι κάτι σαν ασυγκράτητος χείμαρρος. Δεν έχω ξαναδεί άλλοτε, σ' όλη μου τη ζωή, τέτοιον εκρηκτικό πατριωτικό παλμό. *(Γελά)* Ο Λεωνίδας κι η κλίκα του φαίνεται πως τα 'χουν χαμένα. Αφού το θέμα, μετά τη διαφωνία στη Γερουσία, παραπέμφθηκε στην Απέλλα, ξέρουν πια πως έχασαν το παιχνίδι... Πανικοβλήθηκαν, έχασαν την ψυχραιμία τους και ξεστομίζουν κάθε συκοφαντία και κακολογία που θα τους κατέβει στο στόμα. Κατηγορούν εσένα, εμένα, το Λύσανδρο, το Μανδροκλείδα, κι όλους τους στενούς μας συνεργάτες. Ακόμα κι αυτόν το γιο μου, τον Ιππομέδωνα, δεν δίστασαν να τον κακολογήσουν, συγκαλυμμένα βέβαια, γιατί ξέρουν την επιρροή που ασκεί στους νέους και ιδιαίτερα στους ιππείς που τον θαυμάζουν... Γιατί, έχοντας πριν λίγα χρόνια εξουσία, που ήταν ένα σκαλοπάτι πιο κάτω απ' τη βασιλική, υπήρξε ο πιο γενναίος πολέμαρχος στα τελευταία πενήντα χρόνια, που διοίκησε τις ίλες των επίλεκτων ιππέων. Οι αντίπαλοί μας έχουν αφρίσει απ' το κακό τους! Λένε για μας τις πιο αισχρές συκοφαντίες...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Να καταπιούν τη γλώσσα τους...

ΑΓΗΣ: Δε μ' ενδιαφέρει τι λεν' οι λίγοι συμφεροντολόγοι... Δεν πρέπει άλλωστε να 'χουμε την απαίτηση όλοι, μα όλοι, να έχουν τις ίδιες ιδέες με μας και να 'ναι φίλοι μας... Οι πολίτες, ο λαός της Σπάρτης, η πλειοψηφία αυτών που κατοικούν σ' αυτή την πολιτεία, αυτοί μ' ενδιαφέρουν... Αυτοί τι λένε;

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Το νέο ήταν αναπάντεχο! Οι περισσότεροι ξεσυνήθισαν τις δη-

μόσιες συναθροίσεις, γιατί στα τελευταία χρόνια πολλοί διακήρυξαν με θράσος την αντίθεσή τους στη σκοπιμότητα αυτών των συναθροίσεων και κατάφεραν να πείσουν, όχι μόνο τη Γερουσία μα και τους βασιλιάδες, πως η Απέλλα πρέπει να συγκαλείται όσο το δυνατόν λιγότερες φορές... Και αυτά ακόμα τα μέλη της Απέλλας, δηλαδή οι άντρες που συμπλήρωσαν τα τριάντα τους χρόνια, δεν έδειχναν μέχρι τώρα καμιά προθυμία ν' ασκήσουν τα καθήκοντα που τους όρισαν οι ρήτρες των προγόνων μας... Σήμερα όμως, όλα φανερώνουν πως έγινε μια συνταρακτική μεταβολή στο πνεύμα και στην ψυχή των Σπαρτιατών... Η αγγελία για τη σύγκληση της Απέλλας τους έχει αναστατώσει όλους... Στα λουτρά, στην αγορά, στα κουρεία, στα γυμναστήρια, στις λέσχες, παντού μα παντού, όπου κι αν σταθεί κάποιος, ακούει την ίδια συζήτηση. Οι φίλοι μας αγωνίζονται με πάθος ν' αποδείξουν την αναγκαιότητα μιας αλλαγής που θα σημάνει την αρχή για μια αναγέννηση των ιδεών, των θεσμών, των ιδανικών, των προγόνων μας... Ο Αμφάρης, ο Δημοχάρης, ο Μανδροκλείδας, ο Αρκεσίλαος, ο Ιππομέδωνας, όλοι τους έγιναν κήρυκες αυτών των νέων ιδεών...

ΑΓΗΣ: Οι ιδέες δεν είναι νέες... Είναι παλιές όσο οι θρύλοι κι οι παραδόσεις αυτής της πολιτείας. Εμείς θ' αποπλύνουμε τις σκόνες που τις σκέπασαν σιγά σιγά, καθώς η φιλοχρηματία, η διαφθορά, η μαλθακότητα κι όλες οι άλλες ψυχοφθόρες βαρβαρικές συνήθειες, σαρακοφάγανε το παλιό, το αληθινό και πέρα για πέρα αντρίκιο σπαρτιάτικο πνεύμα.

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Ο Λεωνίδας κι οι συνεργάτες του επιδιώκουν να εμφανίσουν την προτεινόμενη ρήτρα σαν παράνομη, γιατί έρχεται τάχα σε φανερή αντίθεση με το πολίτευμα αλλά και με τους βασικότερους άγραφους νόμους της Σπάρτης. Προσέξτε! Οι αντίπαλοί σας είναι λύκοι με χοντρό σβέρκο... Είναι ικανοί να στήσουν την παγίδα τους κάτω απ' τη μύτη σας. *(Ακούγεται κλάμα μωρού)* Α, το παιδί! Πω, Πω, φωνές!.. *(Ενώ φεύγει)* Μικρούλα μου Αγιάτιδα! Είσαι παιδούλα ακόμα για να μπορείς να καθησυχάζεις μόνη το μικρό θηρίο σου...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Δίκιο έχει η μητέρα σου!.. Έχουμε αντίπαλους το Λεωνίδα, την πλειοψηφία της Γερουσίας, τις περισσότερες γυναίκες...

ΑΓΗΣ: *(Τον διακόπτει)* Οι γέροι κι οι γυναίκες που ευνοήθηκαν απ' τις μεταβιβάσεις των κλήρων, αγωνίζονται με πείσμα να ρίξουν την πολιτεία στα Τάρταρα, στο θλιβερό αυτό βασίλειο της Νύχτας, όπου πνίγηκαν οι κραυγές αγωνίας των Τιάνων και του Κρόνου. Πού κατάντησες δυστυχισμένη Σπάρτη! Σε λίγα χρόνια δεν θα 'χουμε ούτε μια γυναίκα που να 'χει το κουράγιο να ξεστομίσει το, «*ή ταν ή επί τας*» κι ούτε ένα γέρο, που να μπορεί να ψάλει στις γιορτές τον ύμνο του Τυρταίου «*εμείς υπήρξαμε κάποτε αντρεία παλικάρια*»...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Όλοι αυτοί που μας μάχονται δεν θέλουν ν' αλλάξει στην πόλη ούτε ένα κεραμίδι. Τα θέλουν έτσι όλα ακίνητα, βρομερά, σάπια, έστω κι αν δι-

αισθάνονται πως σε λίγο θ' ακολουθήσει το χάος...

ΑΓΗΣ: *(Με πείσμα)* Εμείς όμως θέλουμε να τους ταρακουνήσουμε, να τους βροντοφωνάξουμε, να τους συγκλονίσουμε συθέμελα, για ν' αφυπνιστούν απ' το λήθαργό τους... Είτε το θέλουν μερικοί είτε όχι, η Σπάρτη πρέπει να επιβιώσει... Οι καιροί είναι δύσκολοι... Οι κίνδυνοι μας ζώνουν από παντού...

(Μπαίνουν ο Λύσανδρος κι ο Ιππομέδωνας)

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ-ΙΠΠΟΜΕΔΩΝΑΣ: Σας χαιρετούμε...

ΑΓΗΣ: *(Τους αγκαλιάζει απ' τους ώμους)* Σας χαιρετώ, ξάδερφέ μου Ιππομέδωνα... Φίλε μου Λύσανδρε. Χαίρομαι που σας νιώθω κοντά μου τώρα που πλησιάζει η ώρα της μεγάλης μάχης.

ΙΠΠΟΜΕΔΩΝΑΣ: Ευχάριστα νέα απ' όλη την πόλη... Οι αντίπαλοί μας έχουν πια αντιληφθεί πως έχασαν το παιχνίδι και κινούνται σπασμωδικά για να σώσουν, τουλάχιστο, την αξιοπρέπειά τους.

ΑΓΗΣ: Σήμερα όλα τα νέα είναι ευχάριστα...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Μου είπαν πως πριν λίγο είδαν τον Εύνομο να βγαίνει απ' το σπίτι του Λεωνίδα και να φεύγει σαν κυνηγημένος... Φαίνεται πως, σαν σύνδεσμος ανάμεσα στο Λεωνίδα και στους φίλους του, μεταφέρει τις τελευταίες οδηγίες στους θερμοκέφαλους κτηματίες, που παλεύουν λυσσασμένα σαν τα τσακάλια που πιάνονται σε παγίδα.

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Αρκεί να μη στήνουν κάποια παγίδα για μας.

ΑΓΗΣ: Τι παγίδα μπορούν να μας στήσουν μπροστά στο λαό; Ήρθε πια η μέρα ν' αποφασίσουν οι Σπαρτιάτες για την τύχη τους.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Ας μην είμαστε πολύ αισιόδοξοι πριν απ' την αναμέτρηση... Ας μην ξεχνούμε πως ο λύκος δεν μας έδειξε ακόμα τα δόντια του.

ΑΓΗΣ: Λες να χρησιμοποιήσουν το Φοίβο και τους άλλους πληρωμένους ταραξίες;

ΙΠΠΟΜΕΔΩΝΑΣ: *(Με οργή)* Αυτός ο ρίψασπις! Ο θρασύδειλος! Πώς τολμά, όχι μόνο να κοιτά κατάφατσα τους πολίτες της Σπάρτης, μα και πολλές φορές να τους απειλεί; Ξέχασε, φαίνεται, γρήγορα πως τον έφτυσε όλη η πόλη, για το λόγο πως το 'βαλε στα πόδια σαν λαγός στη μάχη που δώσαμε για να συντρίψουμε τη μικροεξέγερση των ειλώτων της δυτικής Λακωνικής! Μου 'ρχεται να

τον λογχίσω καμιά μέρα καταμεσής στην αγορά...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Άλλοτε, αυτοί που πετούσαν τις ασπίδες τους στη μάχη ήταν οι ζωντανοί νεκροί της πόλης... Είναι αρκετό να θυμηθούμε τις φοβερές ταπεινώσεις και εξευτελισμούς των δυο Σπαρτιατών που γλίτωσαν, τον παλιό καιρό, απ' τα περσικά βέλη στη μάχη των Θερμοπυλών... Σήμερα αυτοί οι δειλοί έχουν το θράσος και καγχάζουν μπροστά σ' έντιμους κι ευυπόληπτους πολίτες.

ΑΓΗΣ: Ας ελπίσουμε για λίγο μόνο καιρό ακόμα. Ίσως έφτασε η στιγμή να χάσουν επιτέλους τα προνόμιά τους ορισμένα καρκινώματα της σπαρτιάτικης πολιτείας!.. Άλλοτε οι ριψάσπιδες ήταν τα φαντάσματα του εαυτού τους. Με ξυρισμένο το γένη μόνο απ' τη μια πλευρά, με χιλιομπαλωμένο τριβώνιο, με το κεφάλι κατεβασμένο μπροστά σε μικρούς και μεγάλους, πτώματα αληθινά που κανένας δεν λυπόταν... Κανένας δεν έδινε σ' αυτά τα πλάσματα νερό, φωμί, φωτιά, κι ούτε καταδεχόταν να τα χαιρετήσει... Ίσως να 'ταν πολύ σκληρή αυτή η συνήθεια, μα ήταν προτιμότερη απ' το σημερινό μας κατάντημα, η δειλία να θεωρείται καπατσοσύνη κι οι γενναίοι που θυσιάζονται για τη σωτηρία της πόλης να θεωρούνται άμυαλοι.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Όταν στρώσεις κάπου αχνιστή κοπριά, θα δεις να ξεφυτρώνουν γρήγορα σιχαμερά σκουλήκια... Σε μας εδώ, τα σκουλήκια έχουν το θράσος να σέρνονται ως τις συνελεύσεις της Απέλλας.

ΙΠΠΟΜΕΔΩΝΑΣ: Μου 'ρχεται να τα λιώσω με το σαντάλι μου.

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Εγώ νομίζω πως για λόγους ασφάλειας θα πρέπει να οργανώσουμε μερικές ομάδες φίλων μας, για να μπορέσουμε μ' αυτές ν' αντιμετωπίσουμε τους ταραξίες του Λεωνίδα. Δεν ξέρω αν βρίσκετε σωστή την πρότασή μου, μα η πείρα που έχω με καθοδηγεί να βλέπω τα πράγματα απ' την αληθινή τους όψη. Βρισκόμαστε σ' έναν φιδότοπο. Αντί να στρώνουμε τις ψάθες μας για να κοιμηθούμε αμέριμνοι, θα πρέπει μάλλον να φτιάξουμε μακριές ξύλινες διχάλες για να καρφώσουμε, χωρίς κίνδυνο, τα κεφάλια των φαρμακερών ερπετών.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Αν κάνουμε κάτι τέτοιο, θα παραβιάσουμε θεμελιακές ρήτρες της πολιτείας... Θ' αποκτήσουμε παράνομα μια δύναμη, που στο τέλος θα βλάψει κι εμάς αλλά και τη Σπάρτη...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Οι Μεγαρείς, οι Κορίνθιοι, οι Αργείοι κι άλλοι πολλοί, δεν δίστασαν σε κρίσιμες στιγμές να οργανώσουν τέτοιες ομάδες...

ΑΓΗΣ: *(Τον διακόπτει)* Δεν συμφωνώ με καμιά μορφή βίας... Η νόμιμη δύναμη των επίλεκτων ιππέων είναι ικανή να επιβάλει την τάξη... Αν επιδιώξουν, κι οι

δου πλευρές, να δημιουργήσουν ομάδες μαγκουροφόρων, τότε θα οδηγήσουμε τη Σπάρτη αναπόφευκτα στον εμφύλιο πόλεμο. *(Στο Λύσανδρο)* Οι ιππαγρέτες που διοικούν τις ίλες των ιππέων υπάγονται κατευθείαν στην εξουσία των εφόρων... Εσύ, Λύσανδρε, που είσαι ένας απ' τους εφόρους και μπορείς να έχεις καλύτερη γνώμη για το αν θα είναι δυνατό να επιβληθεί ή όχι η τάξη στην πόλη, τι έχεις να μας πεις για τη νομιμοφροσύνη των ιππέων;

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Δεν υπάρχει λόγος ανησυχίας. Οι ιππείς που τηρούν την τάξη και επαγρυπνούν για την εσωτερική ασφάλεια της Σπάρτης, είναι αφοσιωμένοι στο καθήκον τους... Το ίδιο κι ο στρατός... Δεν θα διστάσω να στείλω στην κρεμάλα του δεσμοτηρίου, αυτόν που θα τολμήσει ν' αγνοήσει τους νόμους της πολιτείας και να προκαλέσει αναταραχή και διχόνοια...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Αν είναι έτσι όπως τα λες, Λύσανδρε, τότε δεν υπάρχει κανένας λόγος να μας απασχολεί ο Φοίβος κι οι άλλοι ταραξίες του Λεωνίδα. Παίρνω πίσω όσα είπα για την οργάνωση ομάδων... Είμαι απ' αυτούς που η προσήλωση, η αυστηρή προσήλωση, στις παραδόσεις και παρακαταθήκες των προγόνων μας, είναι μια δεύτερη πίστη, ισάξια μ' αυτή που τρέφω για τους Ολύμπιους θεούς. Μόνο ο φόβος πως οι θεσμοί μας θα μπορούσαν να παραβιαστούν, θα ήταν δυνατό να μ' οδηγήσει στην απόφαση να διατηρήσω τη νομιμότητα με την παρανομία. *(Με τρεμάμενη φωνή)* Η Σπάρτη είναι για μένα, μα και για όλους μας, μια ιερή ιδέα για την οποία αξίζει ακόμα και να πεθάνουμε.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Σε καταλαβαίνω Αγησίλαε... Αντιλαμβανόμαστε τις βαθύτερες προθέσεις σου...

ΑΓΗΣ: Η μεταρρύθμιση έγινε για σένα, θείε, ο σκοπός της ζωής σου... Ήσουν πάντα ο καλύτερος σύμβουλος μα κι ο πολυτιμότερος συμπαραστάτης μου. Μη φοβάσαι τίποτε!.. Το δίκιο είναι με το μέρος μας και θα το κερδίσουμε.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Η ώρα πλησιάζει... Οι πολίτες που έχουν δικαίωμα συμμετοχής στη συνέλευση, θα 'χουν πια γεμίσει την περιοχή ανάμεσα στη Βαβύκα και στον Κνακίωνα... Λέω να ξεκινήσω κι εγώ για εκεί...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Το ίδιο θα κάνω κι εγώ... Έρχομαι μαζί σου Λύσανδρε.

(Μπαίνουν ο Αμφάρης κι ο Δημοχάρης)

ΑΓΗΣ-ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ-ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ-ΙΠΠΟΜΕΔΩΝΑΣ: Καλωσορίσατε φίλοι μας Αμφάρη και Δημοχάρη!.. Ελάτε... Περάστε... Πώς από εδώ;

ΑΜΦΑΡΗΣ: Πηγαίναμε με το Δημοχάρη στη Βαβύκα και περνώντας απ' έξω σκεφτήκαμε να μπούμε μέσα, μήπως είστε κι εσείς έτοιμοι για εκεί, για να πάμε

παρέα κουβεντιάζοντας ευχάριστα στο δρόμο...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Πάνω στην ώρα ήρθατε αγαπητέ μου Αμφάρη!.. Αυτή τη στιγμή ετοιμαζόμαστε να ξεκινήσουμε με το Λύσανδρο.

ΔΗΜΟΧΑΡΗΣ: Ε, τότε τι καθόμαστε! *(Σ' όλους)* Εμπρός, πάμε με οδηγό την πίστη στη δικαίωση του αγώνα μας για μια περήφανη, δίκαιη κι ένδοξη Σπάρτη...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: *(Συμπληρώνει)* Για μια αναγεννημένη Σπάρτη... Εμπρός, ξεκινάμε...

ΑΓΗΣ: Εγώ κι ο Ιππομέδωνας θα 'ρθουμε λίγο αργότερα, για να μη δώσουμε την εντύπωση πως πηγαίνουμε όλοι μαζί για να τονίσουμε τη δύναμή μας.

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Σωστά... Έχεις δίκιο παιδί μου Άγη! Η φρόνηση είναι το μεγαλύτερο αγαθό που μας χάρισαν οι θεοί. *(Στους άλλους)* Πάμε φίλοι μου... *(Στο Λύσανδρο καθώς φεύγουν)* Φοβάμαι πως οι αντίπαλοί μας θα προσπαθήσουν να κάνουν κακό στον Άγη. Ομολογώ πως κατά βάθος αυτός ο φόβος με παρακίνησε να προτείνω τις ομάδες των μαγκουροφόρων...

(Ο Αγησίλαος, ο Λύσανδρος, ο Αμφάρης κι ο Δημοχάρης φεύγουν)

ΙΠΠΟΜΕΔΩΝΑΣ: Όλη αυτή η ιστορία είναι για τον πατέρα μου μια ιερή υπόθεση... Κάτι σαν επιταγή, σαν πρόσταγμα των θεών... Τρώει, κοιμάται, πλένεται, αναπνέει, παντού όπου κι αν βρίσκεται, ότι κι αν κάνει, οραματίζεται ένα καλύτερο μέλλον για τη Σπάρτη. Μερικοί τον θεωρούν μεγαλύτερο εχθρό τους από σένα και γι' αυτό τον συκοφαντούν ακατάπαυστα... Ορισμένοι διαδίδουν πως, επιδιώκει τάχα να ωφεληθεί απ' τη ρήτρα που θα υποβληθεί σήμερα στην έγκριση του λαού... Να ωφεληθεί τί; Αν βέβαια δεν είχε κτηματική περιουσία, όλα θα ήταν απλά κι ευκολοεξήγητα... Ο πατέρας μου όμως έχει χωράφια και λιβάδια, που ξεπερνούν σε αξία τα εξήντα τάλαντα... Όλη αυτή την τεράστια περιουσία είναι πρόθυμος να τη μοιράσει στους ακτήμονες πολίτες της Σπάρτης.

ΑΓΗΣ: Η κηλίδωση υπολήψεων είναι η νέα ασιατική μέθοδος, που εφαρμόζει ο Λεωνίδας για να εκφοβίσει τους έντιμους πολίτες... Ο καθένας λέει ό,τι φανταστεί κι οι άλλοι το επιβεβαιώνουν ή το αντικρούουν ανάλογα με το τι κερδίζουν ή τι επιδιώκουν να κερδίσουν... Σιχαίνεται κανείς τον εαυτό του!..

ΙΠΠΟΜΕΔΩΝΑΣ: Η φιλοχρηματία είναι ο μεγαλύτερος εχθρός μιας πολιτείας. Γι' αυτό το λόγο κι ο σοφός Λυκούργος είχε καταργήσει τα νομίσματα από πολύτιμα μέταλλα, θεσπίζοντας για τους παραβάτες την ποινή του θανάτου.

ΑΓΗΣ: *(Σαν να μονολογεί)* Η φιλοχρηματία!.. Αυτή η αθόρυβη θεομηνία, που

έκανε πióτερο κακό στη Λακωνική απ' όσο ο φοβερός σεισμός που σκότωσε χιλιάδες κόσμο, όταν στη Σπάρτη βασίλευε ο Ζευξίδαμος... Είναι σαν την παθιασμένη απ' τη ζήλια γυναίκα, που μόλυνε το χιτώνα μας με δηλητηριασμένο αίμα και μπόλιασε στο σώμα μας, σαν άλλους Ηρακλήδες, την αρρώστια της σαπισμένης σάρκας.

ΙΠΠΟΜΕΔΩΝΑΣ: Την αρρώστια αυτή μας τη μετάδωσαν οι Αθηναίοι...

ΑΓΗΣ: Ήταν η εκδίκηση τους! Ο πρόγονός μου βασιλιάς Άγης, ο κατακτητής των Αθηνών κι άξιος δισέγγονος ενός Λεωτυχίδη που δημιούργησε την εμποποιία της Μυκάλης, ήταν ένας μυαλωμένος αρχηγέτης. Ποτέ δεν αγάπησε το χρήμα... Απεχθανόταν την πολυτέλεια... Κι όμως, από αγάπη και θαυμασμό για το ναύαρχό του το Λύσανδρο, αυτόν το φημισμένο για την αντρεία του πρόγονο του φίλου μου Λύσανδρου, έδωσε τη συγκατάθεσή του για να μεταφερθεί στη Σπάρτη ο θησαυρός της Αθήνας. Αυτός ήταν ο δούρειος ίππος των νικημένων Αθηναίων! Ήταν το δώρο της Νέμεσης για τον αδελφοκτόνο καταστροφικό πόλεμο των δυο πόλεων! Χιλιάδες τάλαντα... Ουρές από κάρα φορτωμένα μ' ασήμι και χρυσάφι... Όλος ο πλούτος της Αθήνας φορτώθηκε για τη Σπάρτη, την ώρα που πληρωμένες αυλητρίδες, με πανηγυρικούς σκοπούς, συνόδευσαν το γκρέμισμα των τειχών της νικημένης πόλης...

ΙΠΠΟΜΕΔΩΝΑΣ: Ο Λύσανδρος ποτέ δεν θα μπορούσε να φανταστεί ποια φοβερή αρρώστια έφερε, μαζί με το θησαυρό, στην πόλη μας.

ΑΓΗΣ: Αν το 'ξερε, ίσως τον πετούσε στο πιο βαθύ σημείο του Σαρωνικού, για να χαθεί μέσα στ' ανεξερεύνητο σκοτάδι της θάλασσας. Άλλωστε, αυτός ο τεράστιος θησαυρός κι οι φήμες γι' ανήκουστες καταχρήσεις, αμαύρωσαν κι αυτή ακόμα την τεράστια, την πελώρια δόξα και φήμη που απέκτησε ο Λύσανδρος στη διάρκεια του πολέμου...

ΙΠΠΟΜΕΔΩΝΑΣ: Θα 'ταν ίσως η μόνη πραγματική νίκη, σ' εκείνον το θλιβερό πόλεμο, το πέταμα στη θάλασσα του καταραμένου θησαυρού της νικημένης Αθήνας.

ΑΓΗΣ: Σαν δυο αδερφικές οικογένειες που αιματοκυλιούνται για τα πατρικά χωράφια και τ' αφήνουν μετά να χορταριάσουν, έτσι κι η Σπάρτη δεν ένιωσε τη μεγάλη ευθύνη που κρατούσε στους ώμους της, όταν άρπαξε απ' την Αθήνα την ηγεμονία της Ελλάδας... Για λίγο οι ελπίδες των Ελλήνων στράφηκαν προς τη Θήβα, μετά στον Αλέξαντρο το Μακεδόνα και μετά απ' αυτόν στο χάος... Η Σπάρτη είναι αυτή τη στιγμή ένα άψυχο κουφάρι. Ίσως, μετά από λίγες ώρες, μια καλοφώτιστη απ' τους θεούς απόφαση της Απέλλας, να μπορέσει να δώσει ψυχή σ' αυτό το πτώμα. *(Βηματίζει)* Η πόλη που στο παρελθόν προκαλούσε στους εχθρούς της τον τρόμο και μ' έναν άοπλο πρέσβη κατόρθωνε ν' ανοίγει τις

πύλες οχυρών που σ' άλλους ήταν απόρθητα, ζει σήμερα μια απ' τις κρισιμότερες στιγμές της ιστορίας της.

ΙΠΠΟΜΕΔΩΝΑΣ: Ας ελπίσουμε πως όλοι θα συναισθανθούν το χρέος τους... Οι κίνδυνοι είναι μεγάλοι... Οι Ρωμαίοι άρχισαν ν' απλώνουν τα πλοκάμια τους παντού... Οι ελληνικές πόλεις της νότιας Ιταλίας και μαζί τους ο Τάραντας, το αληθινό αυτό παιδί της Σπάρτης, δήλωσαν υποταγή... Κανένας δεν τολμά να το πει, μα όλοι το ξέρουν πως το επόμενο βήμα των Ρωμαίων θα 'ναι προς την Ελλάδα. Οι δυτικές παραλίες της Πελοποννήσου μπορεί, κάποια μέρα ν' αντικρίσουν το ρωμαϊκό στόλο... Ο Άρατος, στην Αχαΐα, προσπαθεί να κρατήσει με τα δόντια την Αχαϊκή Συμπολιτεία, χωρίς να ξέρει αν πρέπει να φυλάγεται απ' τους Βοιωτούς, τους Μακεδόνες ή τους μακρινούς Ρωμαίους... Κανένας δεν είναι βέβαιος για τίποτα... Αυτή τη στιγμή, ο Αντίοχος ο Μακεδόνας έχει την πιο ισχυρή κι οργανωμένη ελληνική δύναμη, μα δεν είναι απίθανο να διαλυθεί σαν αχυρένια καλύβα, αν υποχρεωθεί ν' αντιμετωπίσει πρώτος τις ρωμαϊκές λεγεώνες... *(Ύψώνει τον τόνο της φωνής του)* Η Σπάρτη έχει καθήκον να συνενώσει τις ελληνικές πόλεις, όπως το 'κανε μπροστά στον περσικό κίνδυνο και δημιούργησε την ανίκητη συμμαχική στρατιά των Πλαταιών μ' αρχηγό τον Πausανία. Για να διαδραματίσει όμως τον ηγετικό της ρόλο θα πρέπει να ξαναγίνει η παλιά Σπάρτη των θρύλων... *(Με πείσμα)* Και θα ξαναγίνει βέβαια, έστω κι αν χρειαστεί ν' ακονίσουμε τα σπαθιά μας...

ΑΓΗΣ: Προτιμώ τα σπαθιά να βρίσκονται στις θήκες τους... Να το ξέρεις, ξάδερφε Ιππομέδωνα, πως το αδικοχυμένο αδερφικό αίμα, όσο λίγο κι αν είναι, γίνεται φοβερό ποτάμι που κάνει τα θεμέλια μιας πολιτείας να τρίζουν... Στη διχόνοια, στο μίσος και στο αίμα, δεν μπορεί να στεριώσει το μεγαλείο, η δύναμη, ο ηρωισμός... *(Βηματίζει και μονολογεί)* Δεν ξέρω αν καταφέρω να φτάσω στο σκοπό μου χωρίς να χύσω σταγόνα αδερφικό αίμα, μα αν αναγκαστώ για οποιοδήποτε λόγο να το κάνω, το ξέρω πως αυτό θα 'ναι το προοίμιο της αποτυχίας... Κι εγώ δεν θέλω ν' αποτύχω...

ΙΠΠΟΜΕΔΩΝΑΣ: Ας το ευχηθούμε να γίνει έτσι, όπως θα ωφελήσει πιότερο τη Σπάρτη.

ΑΓΗΣ: Οι αδίστακτοι κι οι ανεύθυνοι είναι μια μικρή μειοψηφία. Οι πιο πολλοί το 'χουν νιώσει πως τα βλέμματα των Ελλήνων είναι στραμμένα, με ικεσία, προς τη Σπάρτη... Πώς μπορούμε λοιπόν να περιμένουμε άλλο; Ο Λυκούργος μοίρασε κλήρους σ' εννιά χιλιάδες σπαρτιάτικες οικογένειες... Τώρα οι κλήροι αυτοί συγκεντρώθηκαν σ' εκατό οικογένειες, που σε λίγες δεκαετίες θ' απομείνουν πέντε ή δέκα για να νέμονται όλο τον πλούτο της Λακωνικής. Σήμερα, η νομοθεσία ευνοεί τη συγκέντρωση μεγάλων περιουσιών, μα δημιουργεί, απ' την άλλη μεριά, και στρατιές εξαθλιωμένων Σπαρτιατών... Πώς είναι δυνατόν, απ' αυτούς τους πανάθλιους πολίτες, να δημιουργήσουμε έναν αξιόμαχο στρατό; Για ποιο

λόγο, για ποιο σκοπό να πολεμήσει κάποιος που στην ειρηνική περίοδο είναι δούλος ενός άλλου; Α, ξάδερφέ μου Ιππομέδωνα! Κι αν ακόμα μου ξερίζωναν τη γλώσσα, δεν θα 'παυα ούτε στιγμή να κραυγάζω πως για την πρόσκαιρη καλοπέραση πέντε, δέκα ή εκατό πολιτών, θα 'ναι έγκλημα, θα 'ναι ιεροσυλία, θα 'ναι βρισιά προς τους αθάνατους νεκρούς μας να θυσιάσουμε την ιστορία, τις παραδόσεις και τα όνειρα ενός ολόκληρου λαού.

(Μπαίνει ο Αρχίδαμος και χαιρετά υψώνοντας το τόξο του, ενώ με τ' άλλο χέρι κρατά μια σκοτωμένη αγριόπαπια)

ΑΓΗΣ: Καλωσόρισες μικρέ μου Αρχίδαμε!..

ΙΠΠΟΜΕΔΩΝΑΣ: Τι είναι αυτό το τρόπαιο, αγαπητέ μου ξάδερφε;

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Η βασιλική γενιά των Ευρυποντιδών ανάδειξε τους πιο φημισμένους τοξότες. *(Στον Άγη)* Πρέπει να παραδεχτείς αδερφέ μου πως είμαι καλύτερος από σένα στο τόξο... Ο παιδονόμος μας, σάστισε όταν είδε το βέλος μου να τρυπά, πέρα για πέρα, την αγριόπαπια που σιγοπετούσε στις όχθες του Ευρώτα.

ΑΓΗΣ: Δεν αμφιβάλλουμε πως είσαι επιδέξιος τοξότης...

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Δεν είμαι μόνο καλός τοξότης... Σ' όλα τ' αγωνίσματα είμαι απ' τους πρώτους... Θα με δείτε μεθαύριο αν έρθετε στον Πλατανιστά...

ΙΠΠΟΜΕΔΩΝΑΣ: Και για να 'χουμε καλό ρώτημα, τι θα γίνει μεθαύριο;

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Οι αγώνες της ομάδας μου με την ομάδα του Νίκανδρου.

ΙΠΠΟΜΕΔΩΝΑΣ: Ε, μα τότε αξίζει τον κόπο να 'ρθουμε στο γυμναστήριο μεθαύριο. Πότε αρχίζουν οι προετοιμασίες για τους αγώνες;

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Αύριο θα πάμε στο Φοιβαίο για να θυσιάσουμε ένα σκυλάκι στο θεό Άρη. Στην επιστροφή θα καθίσουμε στη Θεράπνη, κοντά στη βρύση του Πολυδεύκη, για να μας δώσει ο γυμναστής μας τις τελευταίες οδηγίες. Η ομάδα του Νίκανδρου θα προσφέρει θυσία στο ιερό του Αχιλλέα, στα βόρεια της πόλης, προς τη μεριά της Πελλάνας.

ΑΓΗΣ: Η ομάδα του Νίκανδρου είναι ονομαστή για την αντρειοσύνη της... Θα πρέπει Αρχίδαμε να είστε πολύ προσεκτικοί...

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Χμ!.. Αυτό θα το δούμε μεθαύριο. Η ομάδα μας θα μπει στον Πλατανιστά απ' τη γέφυρα του Λυκούργου, και του Νίκανδρου απ' τη γέφυρα του

Ηρακλή... Θα 'ναι ένας σκληρός αγώνας, που θα σταματήσει μόνο όταν όλοι οι έφηβοι της μιας ομάδας θα νικηθούν και θα ριχτούν στην τάφρο που ζώνει το γυμναστήριο.

ΙΠΠΟΜΕΔΩΝΑΣ: Αν είναι έτσι όπως μας τα λες, Αρχίδαμε, τότε, μα το Δία, θα 'χουμε έναν πολύ ενδιαφέροντα αγώνα!

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Σας συνιστώ να μη χάσετε αυτό το θέαμα! Πάω τώρα να δώσω την αγριόπαπια στις δούλες για να μου την ψήσουν... Α, καλά που το θυμήθηκα! Καθώς ερχόμουν προς την πόλη είδα αρκετούς άντρες να κατευθύνονται προς τα βόρεια, κατά τη Βαβύκα... Από περιέργεια ρώτησα γι' αυτό τον παιδονόμο, μα εκείνος με μάλωσε γιατί λέει πως τα παιδιά δεν πρέπει να νοιάζονται για τις υποθέσεις των αντρών.

ΙΠΠΟΜΕΔΩΝΑΣ: Καλά σου είπε.

ΑΓΗΣ: Σοφή κουβέντα... Στην πόλη μας οι σοβαρές υποθέσεις αφορούν αποκλειστικά τους άντρες.

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Υποθέσεις! Χμ, τι υποθέσεις μπορούν να λύσουν σήμερα οι άντρες στις όχθες του Ευρώτα; Λέτε να κόψουν καλαμιές και λυκόφονες και να φτιάξουν κρεβάτια; Θα 'ταν, μα τον Κάστορα και τον Πολυδεύκη, διασκεδαστικό, αφού και τη συνήθεια αυτή την καταργήσαμε, καθώς λένε, εδώ και πολλά χρόνια... Μόνο στις ασκήσεις μας δείχνουν, οι παιδονόμοι, με ποιο τρόπο οι πρόγονοί μας έπλεκαν τους λυκόφονες με τα κομμένα καλάμια, για να φτιάξουν στρώματα που πάνω τους αναπαύονταν αντρίκια γεροδεμένα κορμιά.

(Κλείνει η αυλαία)

ΠΡΑΞΗ Β'

(Σκηνή κοντά στον Ευρώτα, που φαίνεται να κυλά στο βάθος. Δίπλα, στη μικρή ξύλινη γέφυρα της Βαθύκας και προς τ' αριστερά, είναι συγκεντρωμένοι αρκετοί Σπαρτιάτες, ενώ προς τα δεξιά και πάνω στη γέφυρα διακρίνονται οι Άγης, Λύσανδρος, Αγησίλαος, Λεωνίδα, Εύνομος κ. ά. Μερικοί είναι όρθιοι κι άλλοι κάθονται, εκεί γύρω, σε μεγάλες πέτρες ή σε κορμούς δέντρων).

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: (Ρίχνει το βλέμμα γύρω του κι έπειτα το καρφώνει επίμονα στο βάθος, αριστερά) Σπαρτιάτες! Πριν από λίγο ο Αγησίλαος κι ο Μανδροκλείδας σας μίλησαν για τη δόξα των προγόνων μας και για τη σημερινή διαφθορά και τον εκφυλισμό των θεσμών, των απaráμιλλων σε σοφία και τελειότητα θεσμών που μας κληροδότησαν οι πατέρες μας. Εγώ δεν θα μακρηγορήσω επαναλαμβάνοντας τα ίδια... Θέλω μόνο να σας ρωτήσω: Τί θα κάνουμε αδέρφια μου; Θα περιμένουμε με σταυρωμένα χέρια την αποσύνθεση, τη διάλυση ή θ' αποφασίσουμε να σώσουμε την ένδοξη πόλη μας απ' τον αφανισμό;

ΦΩΝΕΣ: Να τη σώσουμε την πατρίδα... Η Σπάρτη πρέπει να σωθεί... Έχουμε πάρει τις αποφάσεις μας...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Αυτή η αυθόρμητη κι αποφασιστική στάση σας μπροστά στο θανάσιμο κίνδυνο, μαρτυρεί πως υπάρχουν, σ' αυτήν εδώ την πόλη, υγιείς δυνάμεις που μπορούν να σταματήσουν το κατρακύλισμά της... (Ξετυλίγει ένα πανύβριο) Όλοι ξέρετε πως η πρόταση μου, που συζητήθηκε στη Γερουσία, περιλάβαινε...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: (Τον διακόπτει ειρωνικά) Αυτή η πρόταση δε νομίζω πως είναι δικό σου παιδί!... Είναι σαν τα παιδιά που έχουν ένα επίσημο πατρικό όνομα, μα που όλος ο κόσμος τ' αναγνωρίζει σαν γνήσια παιδιά άλλου... αφανούς πατρός.

ΑΓΗΣ: Οι Σπαρτιάτες κατάλαβαν, βασιλιά Λεωνίδα, πως το βέλος σου είχε για στόχο του εμένα. Σε πληροφορώ λοιπόν πως άδικα κοπιάζεις ν' αποδείξεις την πατρότητα της ρήτηρας που συζητιέται αυτή τη στιγμή στην Απέλλα... Θα σ' απαντήσω για να μη χάνεις άδικα και χωρίς λόγο τον καιρό σου... Είναι παιδί όλου του σπαρτιάτικου λαού!.. Όλων αυτών εδώ που βλέπεις γύρω...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Θα παρακαλούσα το βασιλιά Λεωνίδα να μη με διακόπτει, για να δημιουργεί εντυπώσεις σ' αυτούς που μας ακούν... Αυτό είναι παράνομο... Το ξέρουν όλοι εδώ πέρα, όπως επίσης ξέρουν πως ακολουθώ τη νόμιμη διαδικασία για την ψήφιση της ρήτηρας.

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Ούτε οι δυο βασιλιάδες έχουν δικαίωμα να περιφρονούν τους εφόρους... Αυτό το ξέρουν και τα μωρά της Σπάρτης!

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Δεν μπορεί κανείς να μιλά για τα προνόμια και τα δικαιώματα των εφόρων αυτή την κρίσιμη στιγμή, όταν όλοι μας έχουμε υπέρτατη υποχρέωση να βοηθήσουμε τους πολίτες να πάρουν μια σωστή απόφαση... Ανησυχώ πολύ για το παρόν μα και το μέλλον αυτής εδώ της πόλης, την οποία όλοι μας, είμαι βέβαιος γι' αυτό, αγαπάμε κι ενδιαφερόμαστε για την προκοπή της.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Τότε δεν έχεις παρά να κάνεις κάτι πολύ απλό! Να σταματήσεις να ξεσηκώνεις τους γαιοκτήμονες, για να γίνει έτσι μ' αδερφοσύνη η διανομή της γης στους πολίτες, όπως στην εποχή του Λυκούργου... *(Τον διακόπτουν φωνές επιδοκιμασίας, μα ακούγονται κι απειλές)* Σπαρτιάτες! Σπαρτιάτες! Νομίζω πως ορισμένοι ήρθαν στη συγκέντρωση με σκοπό να παρακωλύσουν τις εργασίες της Απέλλας...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Διαμαρτύρομαι για τη βαριά κατηγορία που ξεστόμισε δημόσια εναντίον μου κι ενάντια στους φίλους μου ο έφορος Λύσανδρος... Θα υποβάλω τη διαμαρτυρία μου και στη Γερουσία...

ΜΙΑ ΦΩΝΗ: Πώς τολμάς, έφορε Λύσανδρε, να βρίζεις τους βασιλιάδες μα κι άλλους έντιμους πολίτες της Σπάρτης;

ΑΓΗΣ: *(Στο Λύσανδρο χαμηλόφωνα)* Κάνε μια υποχώρηση για να μην οξυνθούν τα πνεύματα...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: *(Εμπιστευτικά στον Άγη και στον Αγησίλαο)* Είναι αποφασισμένοι να δημιουργήσουν φασαρίες... Αν δείξουμε αδυναμία, θα διαλύσουν τη συνέλευση...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Αυτό κατάλαβα κι εγώ... Φαίνεται πως ήρθαν εδώ με σχέδιο για ταραχές κι όχι για καλόπιστη συζήτηση...

ΜΙΑ ΦΩΝΗ: Γιατί δεν απαντάς Λύσανδρε; Έχεις την υποχρέωση να δώσεις μια εξήγηση στην Απέλλα.. Επαναλαμβάνω λοιπόν: Πώς τολμάς να βρίζεις έντιμους πολίτες σ' αυτόν εδώ τον ιερό χώρο;

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Εσύ πως τολμάς, Κλέωνα, γιε του Λυσίμαχου, να βρίσκεσαι στην Απέλλα; Όλοι ξέρουμε πως απ' τα χρέη έχασες τον κλήρο σου κι είσαι τώρα ένας Σπαρτιάτης με τόσα δικαιώματα, όσα έχουν και οι περίοικοι ή οι αφοσιωμένοι στον κύριό τους είλωτες... Η τύχη σου βρίσκεται στα χέρια του Εύνομου, ο οποίος έχει το δικαίωμα να σε κάνει δούλο του όποια στιγμή το θελήσει...Μ' όλο που η προτεινόμενη ρήτρα είναι για σένα ένα θείο δώρο, έγινες από φόβο κι αβουλία ένα πειθήνιο όργανο αυτού που σου στέρησε την περιουσία. Έγινες χειρότερος κι απ' τον χειρότερο είλωτα... *(Αυστηρά)* Ιππέα! Ιππέα! Εσένα λέω

παιδί μου που με κοιτάζεις...

ΜΙΑ ΦΩΝΗ: Εμένα;

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Ναι, εσένα... Πάρε κι οδήγησε τον Κλέωνα του Λυσίμαχου μακριά απ' την Απέλλα... Ούτε με το νόμο, ούτε στην ψυχή είναι πλέον πολίτης της Σπάρτης και γι' αυτό δεν έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στη συνέλευση... *(Ακούγονται απειλές. Ο Λύσανδρος κοιτάζει στο βάθος μακριά)* Ο Ιππαγρέτης να δώσει εντολή στους ιππείς του, να συλλάβουν και να οδηγήσουν στο δεσμοτήριο την ομάδα των ραβδοφόρων που συγκεντρώθηκε εκεί, δεξιά, κοντά σ' εκείνον το γέρικο πλάτανο...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: *(Στον Άγη)* Ο έφορος Λύσανδρος προσπαθεί να τρομοκρατήσει τη συνέλευση...

ΑΓΗΣ: Αυτοί εκεί παραβίασαν το νόμο... Απ' την εποχή που ο Λυκούργος έχασε στην Απέλλα το ένα του μάτι, απ' το χτύπημα του ραβδιού του Άλκανδρου, απαγορεύεται η προσέλευση στις συνελεύσεις των αντρών εκείνων που κρατούν όπλα ή ραβδιά...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Υπάρχουν ανάμεσά μας οργανωμένοι ταραξίες, σαν το Φοίβο και την παρέα του... Έχω υποχρέωση να επιβάλω το νόμο και να τους στείλω στο δεσμοτήριο...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: *(Στον Άγη)* Προτείνω την ακύρωση της εντολής του εφόρου γιατί είναι παράνομη... Ν' αφεθούν ελεύθεροι οι πολίτες που έχουν συλληφθεί...

ΑΓΗΣ: Συμφωνώ με τον έφορο Λύσανδρο.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Εφόσον οι δυο βασιλιάδες δεν εκδίδουν ομόφωνη απόφαση, η εντολή μου είναι, σύμφωνα με το νόμο, έγκυρη κι εκτελεστή. *(Αποφασιστικά)* Ιππαγρέτη! Να οδηγήσεις τους ταραξίες στο δεσμοτήριο.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: *(Εμπιστευτικά στον Εύνομο)* Βρισκόμαστε, φίλε μου Εύνομε, σε πολύ δύσκολη θέση... Ο Άγης δεν πρόκειται σε καμιά περίπτωση να συμφωνήσει μαζί μου και φυσικά ο Λύσανδρος, με την εξουσία που του δίνει το αξίωμά του, θα επιβάλει πάντα, σύμφωνα με το νόμο, τη γνώμη του...

ΕΥΝΟΜΟΣ: Δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτ' άλλο παρά να περιμένουμε... Κάτι θα σκεφτούμε για να βγούμε απ' τη δύσκολη αυτή θέση...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Ας ελπίσουμε σ' έναν προστάτη μας θεό που θα 'ρθει ξαφνικά, όπως στα θέατρα, για να δώσει μια λύση που θα μας συμφέρει...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Τώρα που ηρέμησαν τα πνεύματα κι οι ταραξίες δεν βρίσκονται ανάμεσά μας, νομίζω πως μπορούμε να συνεχίσουμε τις εργασίες της Απέλλας. *(Στιγμές σιωπής)* Η ρήτρα που συζητιέται σήμερα απασχόλησε πιο μπροστά, όπως ξέρετε, τη Γερουσία... Επειδή υπήρχαν ορισμένες διαφωνίες, ο βασιλιάς Άγης πρότεινε να συζητηθεί το θέμα στην Απέλλα... Η συνέλευση των γερόντων, μετά τη συναίνεση και των εφόρων στη βασιλική πρόταση, ήταν υποχρεωμένη να παραπέμψει το πρόβλημα σε σας, το κυρίαρχο σώμα της Σπάρτης, για να πάρετε μια οριστική απόφαση...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Ας μη μιλάμε για οριστικές αποφάσεις για ένα τόσο σοβαρό ζήτημα, για το οποίο χρειάζεται πολύ σκέψη... Άλλωστε, νομίζω πως η απόφαση της Γερουσίας ήταν πολύ βιαστική. Υπήρχαν ακόμα πολλές ελπίδες πως οι γέροντες θα 'παιρναν στο τέλος μια σοφή απόφαση, με την οποία θα συμφωνούσε και η πλειοψηφία των εφόρων... *(Χαμογελά ειρωνικά)* Με εξαίρεση, φυσικά, το Λύσανδρο...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: *(Εμπιστευτικά στον Άγη)* Η Γερουσία ήταν η μοναδική του ελπίδα.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: *(Στο Λεωνίδα)* Εγώ δεν κρίνω την απόφαση των γερόντων... Αφού αυτοί παράπεμψαν το ζήτημα στην Απέλλα, σημαίνει πως οι θεοί τους βοήθησαν ν' αποφασίσουν σωστά... *(Βλέπει γύρω του)* Σπαρτιάτες! Η ρήτρα που υποβάλλεται σήμερα στην έγκρισή σας καθιερώνει τις εξής υποχρεώσεις, καθήκοντα και δικαιώματα: Πρώτο! Θα χαριστούν όλα τα χρέη και θα γίνει πάλι η διανομή της Λακωνικής γης σε ίσους γεωργικούς κλήρους. Η γη που περιλαμβάνεται μεταξύ της χαράδρας της Πελλάνας, απ' τη μεριά του Ταϋγету και μεταξύ του Μαλλέα και της Σελλασίας, θα διαιρεθεί σε τέσσερις χιλιάδες πεντακόσιους κλήρους, που θα μοιραστούν αδερφικά στους Σπαρτιάτες πολίτες. Η υπόλοιπη γη, θα χωριστεί σε δεκαπέντε χιλιάδες κλήρους που θα διανεμηθούν στους περίοικους. *(Επευφημίες)* Δεύτερο! Θ' αυξηθεί ο σημερινός μικρός αριθμός των Σπαρτιατών πολιτών με πολιτογράφηση περίοικων ή ξένων, που κατοικούν πολλά χρόνια στη Λακωνία και ιδιαίτερα μέσα στη Σπάρτη. Σαν κριτήρια για την πολιτογράφηση θα ληφθούν υπόψη η καλή ανατροφή, ο αkéραιος χαρακτήρας, η υγεία και η ηλικία *(Επευφημίες)* Τρίτο! Θα καθιερώσουμε τα συσσίτια, τις συσκηνίες, τις ενωμοτίες και την παλιά οργάνωση σε στρατιωτικά σώματα με τις έξι μόρες, με τετρακόσιους ως εφτακόσιους άντρες την καθεμιά... Από τους τρεις Ιππαγρέτες θα επιλέγονται και πάλι οι «τριάκοσιοι επίλεκτοι» άνδρες... Αυτοί θα αποτελούν την ανίκητη ομάδα πολεμιστών που θα συνοδεύει και θα μάχεται, με όρκο θανάτου ή νίκης, δίπλα στο βασιλιά που θα ορίζεται από τους εφόρους ως υπεύθυνος ηγέτης μιας εκστρατείας...

ΜΙΑ ΦΩΝΗ: Όπως στην εποχή του πρώτου Λεωνίδα από τη γενιά των Αγιάδων, που έπεσε πολεμώντας ηρωικά στις Θερμοπύλες...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Ακριβώς έτσι, με τον ίδιο τρόπο! *(Συνεχίζει)* Η διαβίωση σ' αυτά τα στρατόπεδα και η πειθαρχημένη ζωή, θα 'ναι όπως στην εποχή των προπάππων μας... *(Πάρατεταγμένες επευφημίες)* Αυτές τις υποχρεώσεις και δικαιώματα επιβάλλει στους Σπαρτιάτες πολίτες η προτεινόμενη ρήτρα *(Ζωηρές επευφημίες και ενθουσιώδεις κραυγές επιδοκιμασίας)*.

ΑΓΗΣ: Σπαρτιάτες! Οι επευφημίες σας προδικάζουν το αποτέλεσμα! *(Με φωνή που τρέμει)* Νιώθω σήμερα βαθιά συγκίνηση γιατί ένα ιδανικό μου, ένα όνειρό μου παίρνει αυτή τη στιγμή σάρκα και οστά... Είμαι επίσης σήμερα πολύ συγκινημένος, γιατί σκέφτομαι πως αυτή η Απέλλα, αυτή η γενιά, αυτή η στιγμή, όλα όσα θυμίζουν το μεγαλείο της σημερινής μέρας, θα μείνουν στην ιστορία της πατρίδας μας σαν νέο ορόσημο για την επιστροφή στα προγονικά ήθη, έθιμα και ιδεώδη... Η αρχή έγινε με τη συγκέντρωση της Απέλλας σ' αυτόν εδώ τον ιερό χώρο... Η συγκέντρωση αυτή μας θύμισε πως, οι συνελεύσεις της Απέλλας μέσα στην πόλη είναι παράνομες γιατί αντιτίθενται στις εντολές της ρήτρας του Λυκούργου που όριζε: «*Να καλείς το λαό σε συνέλευση από καιρό σε καιρό, μεταξύ Βαβύκας και Κνακιώνα κι εκεί η Γερουσία να προτείνει γνώμες και να ρωτά το λαό, ο δε λαός να 'χει το δικαίωμα της κύρωσης και την εξουσία*» *(Επευφημίες)*.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Νομίζω πως ο βασιλιάς Άγης βιάζεται να προεξοφλήσει τη συναίνεση των Σπαρτιατών... Μίλησε για μεγαλείο μα πρόκειται για ένα εγωιστικό προσωπικό μεγαλείο... Θα συνεισφέρουν όλοι με την περιουσία τους για να δοθεί κλήρος στους ακτήμονες, μα θα μείνει στην ιστορία της πόλης σαν ο μοναδικός δήθεν σωτήρας της... Δεν συμφωνώ με τις προτάσεις και θέλω να γίνει ελεύθερη συζήτηση για κάθε θέμα χωριστά.

ΑΓΗΣ: Το δέχομαι.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Ποιος είναι ο λόγος που μαζευτήκαμε σήμερα εδώ αντί στο κτίριο της Σκιάδας, όπου γίνονται στις μέρες μας οι συνελεύσεις της Απέλλας; Ναι βέβαια, ομολογώ πως αυτός εδώ είναι ένας ιερός τόπος, μα ας μην ξεχνάμε πως τα παλιά χρόνια δεν υπήρχε κατάλληλο κτίριο ούτε για την Απέλλα, ούτε για τη Γερουσία μα ούτε και για τους εφόρους, όπως έχουμε σήμερα στα πιο περιλαμπρα σημεία της αγοράς μας. Ρωτώ λοιπόν πάλι: Γιατί ήρθαμε σήμερα εδώ, αφού έχουμε μέσα στην πόλη μεγαλόπρεπο κτίριο; Η απάντηση είναι απλή... Θέλουν να εκμεταλλευτούν τη συγκίνησή σας, τη δικαιολογημένη συγκίνησή σας, που αυθόρμητα ξεπηδά απ' τη σκέψη πως στο ίδιο αυτό μέρος οι πρόγονοί μας πήραν τις μεγαλύτερες αποφάσεις τους... Το γεγονός πως συγκλήθηκε η Απέλλα σ' αυτό εδώ το μέρος, φανερώνει πως υπήρχε απ' την αρχή πρόθεση να δημιουργηθεί το κατάλληλο κλίμα για να καταπνιγεί η λογική απ' τα συναισθήματα. *(Μικρή σιωπή)* Είμαι κι εγώ συγκινημένος που συγκεντρωθήκαμε σήμερα

εδώ, μα όχι για τον ίδιο λόγο με το βασιλιά Άγη... Συγκινήθηκα γιατί διαλέχτηκε ένας τέτοιος χώρος για να γίνει μια ιεροσουλία! Γιατί ιεροσουλία είναι, χωρίς αμφιβολία, η καταπάτηση των νόμων σ' αυτόν εδώ τον ιερό τόπο... Ρωτώ λοιπόν το βασιλιά Άγη και τους φίλους του; Ποιος νόμος του Λυκούργου επέτρεψε ποτέ το χάρισμα των χρεών, την πολιτογράφηση των ξένων ή τη δήμευση των περιουσιών και τη διανομή τους;

ΑΓΗΣ: Δεν απορώ που ο βασιλιάς Λεωνίδα αγνοεί κάτι που είναι γνωστό και στον τελευταίο Σπαρτιάτη. Έζησε πολλά χρόνια μακριά απ' τη Σπάρτη και δικαιολογημένα δεν έχει ασχοληθεί συστηματικά με τη νομοθεσία της... Όταν ο Λυκούργος, με τη «Μεγάλη Ρήτρα» του, απαγόρευσε τη χρήση του ξένου χρήματος κι εκμηδένισε την αξία του σπαρτιάτικου νομίσματος, με το βάψισμα του πυρωμένου μέταλλου μέσα στο ξύδι για ν' αχρηστέψει το λιώσιμό του, είχε ταυτόχρονα καταργήσει κάθε έννοια χρηματικής οφειλής ή συσσώρευσης πλούτου... Σήμερα, η πόρπη του χιτώνα μιας πλούσιας Σπαρτιάτισσας αξίζει ίσως πάνω από δέκα μνας... Τότε, στην εποχή του Λυκούργου, για αμοιβή δέκα μνων χρειάζονταν ένα ζευγάρι βόδια για τη μεταφορά κι ένας αχυρώνας για την αποθήκευση...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Αυτό δεν σημαίνει πως μπορεί ο καθένας να χαρίζει τα χρέη ή να ανακατανέμει τη γη της Λακωνικής πεδιάδας...

ΑΓΗΣ: Η ύπαρξη του χρέους αποτελεί παρανομία... Κανένας νόμος μας δεν ρυθμίζει τις σχέσεις οφειλετών και πιστωτών, γιατί η νομοθεσία του Λυκούργου βασίστηκε σε μια πολιτεία Σπαρτιατών με ίσους κληρούς και χωρίς χρέη. Βασιλιά Λεωνίδα! Απαντώ στην ερώτηση σου ορθά κοφτά... Κανένας σπαρτιάτικος νόμος δεν προβλέπει τη διαγραφή των χρεών και το μοίρασμα της γης... Γι' αυτό έχεις δίκιο! Όμως όλη η νομοθεσία μας, όλες οι προγονικές μας ρήτρες, βασίζονται στην απαγόρευση ανατροπής της πολιτειακής τάξης με τη δημιουργία πιστωτών ή οφειλετών και τη συγκέντρωση της γης σε λίγα προνομιούχα άτομα... Στη Σπάρτη, η έννοια του προνομιούχου είναι ανύπαρκτη και παράνομη... Όλοι οι Σπαρτιάτες πολίτες έχουν ίσα πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα... Να λοιπόν γιατί η ρήτρα που προτείνεται από μας, δεν καθιερώνει κάτι το νέο στη νομοθεσία μας, αλλά επιβάλλει την υποχρέωση να ισχύσει το παλιό και το νόμιμο.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Και πώς θα ισχύσει; Με την παρανομία;

ΑΓΗΣ: Παρανομία είναι η άρνηση των προγονικών θεσμών και ιδανικών... Παρανομία είναι η δημιουργία μιας εκφυλισμένης νέας σπαρτιάτικης γενιάς που μαθαίνει να κοιμάται σ' αρωματισμένα κι αραχνοϋφαντα σεντόνια... Είναι επίσης παράνομο κι εγκληματικό ν' ανεχόμαστε τον κατήφορο των αξιών και των ιδανικών και να περιμένουμε μοιρολατρικά τ' αποτέλεσμα μιας αρρωστημένης φιλοχρηματίας, που θα μεταβάλλει το σπαρτιάτικο κράτος σε κράτος εμποροτο-

κογλύφων, ευκαιριτζήδων κι απατεώνων...

(Φωνές επιδοκιμασίας)

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Αυτά που λες βασιλιά Άγη είναι βρισιές για τον περήφανο σπαρτιάτικο λαό.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: *(Πάρεμβαίνει αποφασιστικά)* Δεν είναι βρισιές... Είναι το αντρικό φανέρωμα του κινδύνου που παραμονεύει, για να μας εκμηδενίσει σαν κράτος και σαν φυλή... Οι ζωηρές επιδοκιμασίες των πολιτών δείχνουν πως η πλειοψηφία συμφωνεί με τον Άγη. Δικαιολογημένα άλλωστε! Γιατί αυτός είναι ο μοναδικός τρόπος για να σώσουμε τη Σπάρτη απ' τον όλεθρο, όπως μας παράγγειλαν κι οι μάντεις απ' τις Θαλάμες, απ' το μαντείο της Πασιφάας... Ο χρησμός λέει πως για τη σωτηρία της πόλης επιβάλλεται η επιστροφή στους προγονικούς θεσμούς...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Οι πολλοί δεν έχουν ίσως συναισθανθεί τον πραγματικό κίνδυνο που κρύβεται πίσω απ' τη ρήτρα που προτάθηκε σήμερα... Αποτελούν ένα αλαφιασμένο κοπάδι που τρέχει ασταμάτητα προς το γκρεμό... *(Βλέπει μακριά, προς τη μεριά των συγκεντρωμένων πολιτών)* Σπαρτιάτες! Δεν κατηγορώ το βασιλιά Άγη πως έχει κακές προθέσεις... Πιστεύω πως ξεκινά απ' το απραγματοποίητο όραμα να δημιουργήσει κάτι το καλό για την πατρίδα... Αντιμετωπίζει εντούτοις δυσκολίες και πολύπλοκες κοινωνικές καταστάσεις με την ανευθυνότητα του οραματιστή... Επηρεάστηκε απ' τα βιβλία, απ' τους ρήτορες και τους φιλόσοφους, σαν το Σφαίρο το Βορυσθενίτη, απ' τους σοφιστές και τους δημαγωγούς και θέλει ν' ανατρέψει μια κατάσταση πραγμάτων προς όφελος άλλων, που караδοκούν για να εκμεταλλευτούν τις αγνές του προθέσεις. Είναι πολύ νέος και δεν έχει την πείρα μου για να καταλάβει πως, όλη αυτή η ιστορία, θα φέρει διχασμό κι αναστάτωση και θα μας εξασθενίσει. Ας σκεφτούμε πως μας ζώνουν πονηροί περίοικοι κι αγανακτισμένοι είλωτες, που επιδιώκουν να μας εκμηδενίσουν στην πρώτη ευκαιρία.

ΑΓΗΣ: Ας υποθέσουμε πως αντιμετωπίζω την κατάσταση μ' ανευθυνότητα... Γιατί τότε δε βρίσκεις εσύ τη λύση; Πώς θ' αντιμετωπίσει η Σπάρτη τους κινδύνους που την απειλούν;

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Θ' αξιοποιήσουμε το στρατό...

ΑΓΗΣ: Ποιο στρατό; Σε λίγα χρόνια θα πρέπει να βασιζόμαστε σε στρατό μισθοφόρων, όπως κάνουν οι Πέρσες. Οι πραγματικοί πολίτες που μπορούν να στρατευθούν, σύμφωνα με το σπαρτιάτικο νόμο, δεν ξεπερνούν τους εφτακόσιους... Πώς λοιπόν θα δημιουργήσουμε αξιόμαχο στρατό διαρθρωμένο σε έξι μόρες; Όλοι τους, μόλις μπορούν να συμπληρώσουν μόνο μία ...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: *(Μ' αμηχανία)* Θα βρούμε έναν τρόπο... Θα το σκεφτούμε όλοι μαζί... Είμαι βέβαιος πως υπάρχει λύση...

ΑΓΗΣ: Κι εγώ είμαι βέβαιος... Αρκεί εμείς που έχουμε στα χέρια μας όλο τον πλούτο, ν' απαλλαγούμε απ' την απληστία μας... Γιατί η απληστία των λίγων, απ' τη μια μεριά κι ο φθόνος των περισσότερων, απ' την άλλη, συνθέτουν το πιο διαλυτικό στοιχείο κάθε πολιτεύματος, τη διχόνοια, που οδηγεί στην καταστροφή όλων. Αυτή τη σκληρή αλήθεια την ήξερε ο Σόλωνας ο Αθηναίος όταν αποφάσιζε, πολύ πριν από μας, να καταργήσει τα χρέη, μα και να προχωρήσει ακόμα πιο μακριά... Να κάνει μια αληθινά πατριωτική πράξη, εξαγοράζοντας με χρήματα του δήμου όλους τους Αθηναίους πολίτες που έχασαν την ελευθερία τους κι έγιναν δούλοι, επειδή δεν μπορούσαν να πληρώσουν τα χρέη τους...

ΕΥΝΟΜΟΣ: Εμείς είμαστε Σπαρτιάτες και δεν μας ενδιαφέρει τι έκαναν οι Αθηναίοι, οι Μακεδόνες, οι Θηβαίοι ή δεν ξέρω ποιοι άλλοι...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Αυτοί οι άλλοι όμως έχουν ίδια γλώσσα, ίδιον πολιτισμό, κοινές παραδόσεις, κοινή ιστορία... Είναι κι αυτοί Έλληνες!..

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Κοιτάξτε ιδέες!.. Ακούστε φιλοσοφίες!.. Να, Σπαρτιάτες, πού βρίσκεται η αιτία των δεινών μας. Ενώ είμαστε οι νικητές και κυρίαρχοι της Ελλάδας, οι νικημένοι μας έσπειραν θεωρίες ηττοπάθειας... Πολλοί ηγέτες αυτής της πόλης φαίνεται πως δηλητηριάστηκαν απ' τις αρρωστημένες ιδέες του Αθηναίου Πλάτωνα ή του Μακεδόνα Αριστοτέλη. Ο Λυκούργος ήταν πάντα δύσπιστος στους ξένους και σ' αυτό οφείλεται η υπεροχή της Σπάρτης. Από τότε που επιτρέψαμε σε ξένους να μένουν στη Σπάρτη, διαφθάρηκαν τα ήθη μας κι αναπτύχθηκαν αρρωστημένες ιδεολογίες για πανελληνισμό, για αμφικτιονισμό, για εκχώρηση των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων προς χάρη, δήθεν, της Ελλάδας... Είδατε, Σπαρτιάτες, ως πού έφτασε η διαβρωτική πλημμυρίδα των ξένων ιδεών;

ΑΓΗΣ: Δεν είναι ξένες αυτές οι ιδέες. Είναι ελληνικές όσο η Σπάρτη, η Αθήνα, η Μίλητος ή οι Συρακούσες κι ο Τάραντας.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: *(Συνεχίζει σαν να μην άκουσε)* Υπεύθυνοι ηγέτες της Σπάρτης αντιγράφουν το Σόλωνα ή τον Χαλκηδόνιο Φαλέα και τις θεωρίες του περί κοινοκτημοσύνης, κι ανατρέπουν την υπάρχουσα πολιτειακή τάξη. Η ξενομανία, αυτή η πανούκλα που τρώμαζε περισσότερο από καθετί άλλο το μεγάλο μας νομοθέτη, πλημμύρισε τα πάντα... Πριν λίγο ο βασιλιάς Άγης μας μίλησε για το Σόλωνα... Ίσως ξέχασε τον Αθηναίο Κλεισθένη, αυτόν τον ξακουσμένο δημαγωγό, που ονόμασε Αθηναίους πολίτες όλους τους ξένους και ντόπιους κατοίκους της πόλης, οι οποίοι πριν δεν είχαν το δικαίωμα να πολιτογραφηθούν...

Πού πάμε λοιπόν; Με τους πιθηκισμούς θα μας κάνουν να ξεχάσουμε πως είμαστε Σπαρτιάτες;

ΑΓΗΣ: Επειδή, βασιλιά Λεωνίδα, προσπαθείς ν' αποδείξεις πως είμαστε μιμητές άλλων Ελλήνων, είμαι υποχρεωμένος να σου απαντήσω πως σκέφτομαι και σαν Έλληνας και σαν Σπαρτιάτης... Αν πριν ανάφερεις τον Κλεισθένη για να μ' αντικρούσεις, έκανες μεγάλο λάθος, γιατί αυτός ήταν που με τους νόμους του κατάστησε την Αθήνα πνευματικό κέντρο του κόσμου. Συνένωσε όλες τις ζωντανές δυνάμεις της πόλης κι απ' αυτό το φυτώριο ξεπήδησαν αργότερα οι ναύαρχοι, οι πολέμαρχοι, οι αρχιτέκτονες, οι δραματουργοί, οι γλύπτες κι όλοι αυτοί που έδωσαν καινούργιο νόημα στην ύπαρξη του Ελληνισμού... Παρόλα αυτά σε διαβεβαιώνω, βασιλιά Λεωνίδα, πως η ρήτρα που προτείναμε, ρυθμίζει καταστάσεις που προϋπήρχαν στη σπαρτιάτικη κοινωνία και συνεπώς ούτε πιθηκίζουμε ούτε κι αντιγράφουμε... Η διανομή της γης στους πολίτες, σ' όλους τους πολίτες, δεν έρχεται σ' αντίθεση με τις παραδόσεις και τα ήθη μας... Όλοι μας ξέρουμε πως η πρώτη διανομή έγινε με την κάθοδο των Ηρακλειδών στη Λακωνική, η δεύτερη έγινε απ' το Λυκούργο κι η τρίτη θα γίνει πολύ σύντομα, αν σήμερα πάρουμε τη σωστή απόφαση...

ΕΥΝΟΜΟΣ: Είστε πολύ βιαστικοί για να μοιράστε τις ξένες περιουσίες...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Ούτε κι οι δικές μας θα εξαιρεθούν...

ΕΥΝΟΜΟΣ: *(Ειρωνικά)* Η δικιά σου, Αγησίλαε, είναι εφτάψυχη... Όλο και θα βρεις κάποιο τρόπο για να τη γλιτώσεις!

ΑΓΗΣ: *(Συνεχίζει)* Σπαρτιάτες πολίτες δεν είναι μόνο αυτοί που απόμειναν. Είναι κι άλλοι που 'χασαν την ιδιότητα αυτή απ' τα χρέη, είναι οι ξένοι που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στη Σπάρτη, είναι οι περίοικοι και οι είλωτες που διακρίθηκαν για ηρωικές πράξεις... Σπαρτιάτες είναι όλοι όσοι κατοικούν στη Σπάρτη κι είναι πρόθυμοι να θυσιαστούν για το μεγαλείο της.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Δεν αρνούμαι πως πολλοί περίοικοι και είλωτες, που διακρίθηκαν για ηρωικές πράξεις, έγιναν Σπαρτιάτες... Όμως, οι ξένοι άνθρωποι κι οι ξένες ιδέες ποτέ δεν ήταν ευπρόσδεκτες στην πόλη μας... Ο Λυκούργος έβλεπε με καχυποψία τους ξένους, έστω κι αν ήταν γείτονες, όπως οι Αργείοι και οι Τεγεάτες...

ΑΓΗΣ: Ο Λυκούργος δεν φοβόταν τους ξένους μα τις επικίνδυνες ξένες ιδέες... Αγωνιζόταν να προστατέψει τους Σπαρτιάτες απ' τις βλαβερές ξένες συνήθειες, σαν την πλεονεξία, τη μαλθακότητα ή τη θηλυπρέπεια. Το ωραίο και το υγιές ήταν πάντα καλοδεχούμενο στην πόλη μας και γι' αυτό πολλοί συνετοί ξένοι έγιναν πολίτες της Σπάρτης... Ας μην ξεχνάμε πως οι πολυτιμότεροι βοηθοί του

Λυκούργου, δηλαδή ο Φερεκύδης κι ο Θαλής, ήταν ξένοι, μα τιμήθηκαν απ' το Λυκούργο κι έγιναν Σπαρτιάτες.

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Ο Τυρταίος! Ο μεγάλος μας Τυρταίος!..

ΑΓΗΣ: Ο μεγάλος εμπυχωτής, ο ποιητής της δόξας, ο στιχουργός των «*Εμβατηρίων*», της «*Ευνομίας*» και των «*Υποθηκών*» καταγόταν, όπως το ξέρουμε όλοι μας, απ' τις Αφίδνες της Αττικής... Μας τον έστειλαν οι Αθηναίοι σκόπιμα για να μας γελοιοποιήσουν... Κι έγινε, το κουτσό αυτό ανθρωπάκι, ο ημίθεος Τυρταίος, που με τους στίχους του μετέβαλε τ' αρνιά σε λιοντάρια...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Και να 'ταν μόνο ο Τυρταίος! Ο ποιητής Αλκμάνας απ' τις Σάρδεις, ο Λέσβιος Τέρπανδρος που εφεύρε την εφτάχορδη λύρα, ο Σπένδοντας, ο μάντης Τισαμενός κι άλλοι πολλοί έγιναν τιμημένοι πολίτες της Σπάρτης...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Ομολογώ πως υπήρχαν κι εξαιρέσεις... Αυτές όμως δεν ανατρέπουν τον κανόνα.

ΑΓΗΣ: (*Περιφέρει το βλέμμα του παντού*) Ήρθε, Σπαρτιάτες, η ώρα της ψηφοφορίας... Ακούσατε τις γνώμες όλων μας... Τώρα μπορείτε ν' αποφασίστε ευκολότερα... Πριν τελειώσω θέλω να σας διαβεβαιώσω πως σε κανέναν δεν θα επιδειχθεί ιδιαίτερη μεταχείριση... Εσείς, σαν κυρίαρχο σώμα, θα ορίστε τις επιτροπές για την καταστροφή των χρεωστικών γραμματίων, για τη διανομή της γης και για την επιλογή των νέων πολιτών. Εγώ, σαν όλους τους απλούς πολίτες, θα παραδώσω στην επιτροπή που θα οριστεί την περιουσία μου, τη μεγαλύτερη περιουσία που κατέχει αυτή τη στιγμή Σπαρτιάτης πολίτης... Εκτός απ' τα χωράφια και τα λιβάδια μου, θα καταθέσω επίσης όλα τα κοσμήματα και τα μετρητά που έχω... Η περιουσία μου φτάνει τα εξακόσια τάλαντα. (*Ακούγονται επιφωνήματα θαυμασμού*) Το ξέρω πως είμαι λιγότερο πλούσιος από έναν Πέρση σατράπη ή από το δούλο ενός Ασιάτη βασιλιά, μα ξέρω επίσης πως με τα ελληνικά μέτρα και σταθμά, η περιουσία μου είναι μια απ' τις μεγαλύτερες στην Ελλάδα... (*Επιφωνήματα, επευφημίες*) Επίσης... Επίσης έχω την εξουσιοδότηση να δηλώσω πως, οι περιουσίες της γιαγιάς μου και της μάνας μου θα διατεθούν εξολοκλήρου για τον ίδιο σκοπό... (*Επευφημίες*) Δεν σ' ακούω, γέρο-Ευρυκλή... Τί λες; Δεν σ' ακούω...

ΜΙΑ ΦΩΝΗ: Τί θα σου μείνει, λέει, όταν τα δώσεις όλα;

ΑΓΗΣ: Το τριβώνιο που φορώ, εκείνες εκεί πέρα οι καλαμιές του Ευρώτα κι η δόξα της Σπάρτης... Νομίζω πως είναι αρκετά για να μείνω το ίδιο πλούσιος, όπως και τώρα.

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Ο γέροντας έρχεται κατά εδώ... Κάτι θέλει να πει...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: *(Στον Άγη, ανήσυχος)* Δεν νομίζω πως είναι απ' αυτούς που μας συμπαθούν... Ο Λεωνίδας φαίνεται ικανοποιημένος απ' την παρέμβαση ενός γέρου ήρωα και φημισμένου, σ' όλη τη Λακεδαίμονα, απόμαχου πολέμαρχου...

ΑΓΗΣ: Έλα κοντά μας σεβάσμιε γέροντα...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Αρκετά ακούσαμε απ' τους απίκορους νέους... Καιρός πια ν' ακουστεί κι η σοφή γνώμη των γεροντότερων...

(Μπαίνει ο γερο-Ευρυκλής)

ΕΥΡΥΚΛΗΣ: Σέρνω στην πλάτη μου ογδόντα οχτώ χρόνια και δεν θα 'θελα σ' αυτή την ηλικία να παραστήσω, χωρίς επιτυχία, το ρήτορα, αφού σ' όλη μου τη ζωή υπήρξα ένας στρατιώτης... Όμως θεωρώ την κρίσιμη αυτή στιγμή πιο σπουδαία κι απ' τη μεγαλύτερη μάχη που δόθηκε ποτέ στα τελευταία χρόνια απ' τους Σπαρτιάτες και γι' αυτό θα 'θελα να πω τη γνώμη μου... *(Στον Άγη)* Ήμουν κάποτε ο πολέμαρχος του εκστρατευτικού σώματος, όταν αρχηγέτης μας ήταν ο πάππος σου, ο βασιλιάς Αρχίδαμος... Η πατρίδα με τίμησε όταν, οι άντρες που διοικούσα, πρόταξαν τα στήθια τους στα δόρατα του Δημήτριου Πολιορκητή, για να βοηθήσουν τη σύμπτυξη των άλλων μονάδων μας... Ήταν μια μεγάλη ημέρα για μένα, μα για τη Σπάρτη ήταν μέρα ντροπής... Εμένα με στεφάνωσαν με δάφνες, μα οδήγησαν σε ατιμωτικό θάνατο δυο λοχαγούς της δεύτερης και της τέταρτης μόρας, γιατί δεν μπόρεσαν, κατά τη σύμπτυξη, να συγκρατήσουν τους άντρες τους μπροστά στην εχθρική ορμή... *(Βήχει)* Μερικοί είπαν τότε πως οι λοχαγοί ήταν τα εξιλαστήρια θύματα... Οι πιο πολλοί είχαμε αντίθετη γνώμη... Δεν θέλαμε να παραδεχτούμε πως μαζί με τους λοχαγούς είχαν δειλιάσει κι οι άντρες τους, που αποτελούσαν το ένα τρίτο του εκστρατευτικού σώματος... Σήμερα, μετά από μισό σχεδόν αιώνα, τολμώ να ρωτήσω μπροστά στην Απέλλα: Οι δυο λοχαγοί δικάστηκαν γιατί ήταν δειλοί ή γιατί δεν κατάφεραν να συγκρατήσουν ένα κοπάδι φοβισμένων λαγών, που το αποτελούσαν λίγοι Σπαρτιάτες και πολλοί Περίοικοι και Είλωτες; *(Νεκρική σιωπή)* Καλά, ας μην περιμένω απάντηση! Καμιά φορά η σιωπή είναι καλύτερη απ' την απάντηση... Όταν σιωπούμε, μπορούμε να σκεφτούμε επίσης καλύτερα τις μέρες τρόμου και αγωνίας που πέρασαν, οι γυναίκες και τα παιδιά μας, όταν στις αντικρινές κορφές του Πάρνωννα φάνηκαν οι προφυλακές του Πύρρου.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: *(Ανήσυχος)* Γιατί μας τα λες όλ' αυτά γέροντα Ευρυκλή; Πού θέλεις να καταλήξεις;

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: *(Εμπιστευτικά στο Λύσανδρο)* Όταν ο Λεωνίδας ακούει για Πύρρο παθαίνει γλωσσοδέτη...

ΕΥΡΥΚΛΗΣ: Πού θέλω να καταλήξω; Σ' αυτό που ξέρουμε όλοι μας, βασιλιά Λεωνίδα! Η Σπάρτη κατρακυλά στον κατήφορο... *(Σ' όλους)* Είχα ακούσει να φιθυρίζεται, πως ο Άγης θέλει να χρησιμοποιήσει το μοίρασμα της γης για να δημιουργήσει δικό του στρατό μισθοφόρων και να καταλύσει το πολίτευμά μας... Ομολογώ πως ξεγελάστηκα από συκοφάντες και καταψήφισα την πρόταση στη Γερουσία... Οι καταλυτές πολιτευμάτων δεν μοιράζουν την περιουσία τους στην πατρίδα. Χρησιμοποιούν την πατρίδα για να φτιάξουν περιουσίες... *(Λίγες στιγμές σιωπής)* Ελπίζω πως πριν πεθάνω, θα προλάβω να ξαναδώ αυτές τις εγκαταλειμμένες όχθες του Ευρώτα να ξαναγεμίζουν από νεανικές φωνές κι αντρίκια προστάγματα...

(Ο γερο-Ευρυκλής φεύγει μέσα σ' απόλυτη σιγή)

ΑΓΗΣ: Νομίζω πως ήρθε πια η ώρα να κρίνουν οι πολίτες...

ΕΥΝΟΜΟΣ: *(Εμπιστευτικά στο Λεωνίδα)* Οι δικοί μας έχουν πια χάσει κάθε ελπίδα... Τους βλέπω εκεί κάτω συγκεντρωμένους να μας παρατηρούν μ' ικεσία κι απελπισία μαζί... Νομίζω πως χάσαμε το παιχνίδι!..

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Όχι ακόμα, Εύνομε! Κρατώ τελευταίο το πάρθιο βέλος μου...

ΕΥΝΟΜΟΣ: Τί σκέφτεσαι να κάνεις;

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Θα δεις σε λίγο...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Πολίτες της Σπάρτης! Έχετε ακούσει τις γνώμες κι αυτών που υποστηρίζουν τη ρήτρα κι αυτών που πιστεύουν πως δεν είναι χρήσιμη κι ωφέλιμη για την πόλη... Τώρα ήρθε η ώρα ν' αποφασίστε εσείς! Πολίτες της Σπάρτης! Δέχεστε τη ρήτρα; Ναι ή όχι; *(Επευφημίες)* Επαναλαμβάνω: Ναι ή όχι;

ΠΟΛΕΣ ΦΩΝΕΣ: Ναι, ναι, ναι,...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Υπάρχει κανένας μεταξύ σας, που νομίζει πως η πλειοψηφία της Απέλλας είναι αντίθετη προς τη ρήτρα;

(Επικρατεί σιγή. Ο Εύνομος κάτι θέλει να πει, μα τον συγκρατεί ο Λεωνίδας)

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: *(Στον Εύνομο εμπιστευτικά)* Δεν ωφελεί να γελοιοποιηθούμε μ' αυτόν τον τρόπο... Η ένστασή σου θα απορριφθεί...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Πολίτες της Σπάρτης! Η ρήτρα επικυρώθηκε δια βοής απ' τη συνέλευσή σας κι αποτελεί απ' αυτή τη στιγμή άγραφο κι απαραβίαστο νόμο της

Σπάρτης!.. Όποιος την παραβεί θα θεωρείται επίορκος και προδότης.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Διαφωνώ! Οι Σπαρτιάτες έπεσαν σε μια παγίδα που τους στήθηκε αριστοτεχνικά... Η απόφασή τους επηρεάστηκε από συναισθηματικότητες, που κατάπνιξαν τη φωνή της λογικής... Σαν άρχοντες ή σαν πολίτες έχουμε τεράστιες ευθύνες αν, για να γίνουμε αρεστοί, κρύψουμε την αλήθεια απ' το λαό...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Τί θέλεις να πεις, βασιλιά Λεωνίδα; Δεν αναγνωρίζεις λοιπόν τη ρήτρα που πριν λίγο επικυρώθηκε απ' την Απέλλα κι έγινε νόμος της Σπάρτης;

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Θεωρώ πως η απόφαση της Απέλλας είναι λαθεμένη...

(Λίγες στιγμές νεκρικής σιωπής)

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Σκέψου καλά αυτό που είπες, βασιλιά Λεωνίδα!.. Σκέψου τις ευθύνες σου για τις θύελλες που πας να εξαπολύσεις, ασκώντας ένα δικαίωμά σου που, για αιώνες τώρα, θεωρείται αμφισβητούμενο και απ' τον ύποπτο τρόπο που δημιουργήθηκε, αλλά κι από το γεγονός πως εξευτελίζει την Απέλλα, δηλαδή το λαό της Σπάρτης... Σκέψου το καλά Λεωνίδα!

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Το σκέφτηκα... Ασκώ νόμιμο δικαίωμα...

ΑΓΗΣ: Τότε έκανες ένα λάθος που, ελάχιστοι βασιλιάδες της Σπάρτης, τόλμησαν μέχρι σήμερα να κάνουν...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Μέσα όμως σ' αυτούς τους ελάχιστους που κήρυξαν λαθεμένη την απόφαση μιας Απέλλας είναι ένας Θεόπομπος κι ένας Πολύδωρος... Αναστήματα ημιθέων!..

ΑΓΗΣ: Αυτό είναι αφροσύνη! Βάζεις φραγμό στα ορμητικά νερά ενός ποταμού... Επιδιώκεις λύσεις που τις απεχθάνομαι...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Δεν είμαι υποχρεωμένος να συμφωνήσω μαζί σου. Έχω όλο το δικαίωμα, σύμφωνα με το νόμο, να διαφωνήσω και να διαφυλάξω τα συμφέροντα της πόλης από μια λαθεμένη απόφαση της Απέλλας...

ΑΓΗΣ: Ο Λυκούργος όρισε πως η εξουσία ανήκει στην Απέλλα...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Υπάρχει νεότερη προσθήκη στη ρήτρα του Λυκούργου, που χρονολογείται απ' την περίοδο των Μεσσηνιακών πολέμων... Οι βασιλιάδες κι η Γερουσία έχουν καθήκον να εναντιώνονται, αν ο λαός δεν αποφασίσει σωστά. Η προσθήκη επικυρώθηκε με χρησμό του μαντείου των Δελφών και με απόφαση της Απέλλας... Όπως βλέπετε ο ίδιος ο λαός δέχτηκε, για το καλό της πόλης,

ορισμένες αποφάσεις του να μπορούν να ξανασυζητιούνται στη Γερουσία... Αυτό θα κάνω... Θα υποβάλω την απόφαση στη Γερουσία για νέα και τελική κρίση...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Με πονηριές τροποποίησαν τη ρήτρα του Λυκούργου και φαλκίδεψαν την εξουσία του λαού... Με τον δήθεν χρησμό, κατάφεραν να εξαπατήσουν την Απέλλα...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ-ΕΥΝΟΜΟΣ: Ιερουσαλία! Εδώ βρίζονται τα ιερά και τα όσια της Σπάρτης! Αμφισβητούνται οι χρησμοί των μαντείων...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: *(Εμπιστευτικά στο Λύσανδρο και στον Άγη)* Μας παρασέρνουν σε παγίδα!.. Συγκρατηθείτε!!

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Να δούμε όμως ποιος θα πιαστεί στα δόκανά της!

ΑΓΗΣ: *(Στο Λεωνίδα)* Εγώ πιστεύω πως η απόφαση της Απέλλας είναι σωστή και σωτήρια για την πατρίδα...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Δηλαδή διαφωνούμε! Μόνη συνεπώς λύση είναι η παραπομπή της διαφοράς μας στη Γερουσία...

ΑΓΗΣ: Δεν έχουμε καμιά διαφορά μεταξύ μας... Εσύ αντιδικείς με τον σπαρτιάτικο λαό... Εγώ συμφωνώ απόλυτα με την απόφαση της Απέλλας και θεωρώ πως η ρήτρα επικυρώθηκε νόμιμα και πως μπορεί να εφαρμοστεί.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Είναι παράνομη, γιατί δεν αναγνωρίζει τη νομιμότητά της ο ένας απ' τους δυο βασιλιάδες της πόλης...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Η γνώμη αυτού του βασιλιά δεν μπορεί ν' ανατρέψει την απόφαση μιας Απέλλας.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Είμαι περίεργος να μάθω σε ποιο νόμο βασίζεις αυτή την ανεύθυνη ένστασή σου!..

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Λεωνίδα, εσύ δεν είσαι νόμιμος βασιλιάς της Σπάρτης... Γι' αυτό δεν έχεις το δικαίωμα να αμφισβητείς την απόφαση του λαού...

(Επιφωνήματα έκπληξης, σχόλια, φωνές)

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: *(Οργισμένος)* Άκουσα καλά ή βλέπω κανένα άσχημο όνειρο; Ω θεοί, ποιους άλλους ανεύθυνους λόγους θ' ακούσουμε σήμερα από στόματα ανθρώπων που, από τα μεγάλα αξιώματα που τους εμπιστεύτηκε η πολιτεία, κα-

νονίζουν όπως τους βολέει τις τύχες των Σπαρτιατών! Ω Δία... Ω, παντοδύναμε Δία! Σε τι κατόντημα μας οδήγησε η ανευθυνότητα των νεαρών που θέλουν να κανονίζουν χωρίς περίσκεψη τις τόσο σοβαρές δημόσιες υποθέσεις!

ΑΓΗΣ: *(Ανήσυχος)* Λύσανδρε πρόσεχε! Μας σπρώχνουν σε ακραίες λύσεις...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: *(Στον Άγη)* Με τις ατιμίες τους δεν μας άφησαν άλλα περιθώρια για υποχωρήσεις. *(Στο Λεωνίδα)* Μέσα στα καθήκοντά μου ως εφόρου, είναι η ευθύνη της εφαρμογής των νόμων κι η έρευνα για την πρόληψη οποιασδήποτε παρανομίας... Μετά από ανακρίσεις που έκανα, εξακρίβωσα πως στην Ασία, κατά τη διάρκεια της εξορίας του πατέρα σου, είχες παντρευτεί την κόρη ενός σατράπη, απ' την οποία απέκτησες δυο παιδιά... Την καταγγελία αυτή θα την επιβεβαιώσουν αξιόπιστοι μάρτυρες...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Λες ψέματα!

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: *(Συνεχίζει)* Ο νόμος τιμωρεί με θάνατο το σπαρτιάτη βασιλιά που παντρεύεται ξένη γυναίκα...

ΕΥΝΟΜΟΣ: Δεν είναι αρκετή η μαρτυρία ενός ή δυο ψευτομαρτύρων για να καταδικαστεί ένας βασιλιάς...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Για να επιβεβαιώσω το γεγονός και να μην υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία, θα στείλω δυο απεσταλμένους της πόλης μας στο μαντείο των Δελφών για να φέρουν χρησμό... *(Στο Λεωνίδα)* Όταν έρθει ο χρησμός, ν' απολογηθείς μπροστά στην Απέλλα, στη Γερουσία και στους εφόρους για ν' αντικρούσεις τις κατηγορίες... Πάντως, θα δυσκολευτείς ν' αποδείξεις πως η θυγατέρα της Περσίδας αριστοκράτισσας Απάμα, σου είναι εντελώς άγνωστη... Κάποιοι, ισχυρίζονται και με όρκο, πως της άφησες και δυο «Περσόπουλα», όταν την εγκατέλειψες κι έφυγες από την Ασία σαν κλέφτης... *(Με σταθερή φωνή κι αποφασιστικότητα)* Μέχρι τότε, Λεωνίδα, δεν θα μπορείς να ασκείς τη βασιλική εξουσία... Το συντομότερο θα εκλεγεί ο αντικαταστάτης σου απ' τη γενιά των Αγιαδών... Επειδή ο γιος σου, ο Κλεομένης, είναι ανήλικος, η εξουσία θα μεταβιβαστεί στον Αγιάδη γαμπρό σου Κλεόμβροτο...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: *(Κάτωχος)* Αυτή είναι η αισχρότερη συκοφαντία που ακούστηκε, από τότε που χτίστηκε η Σπάρτη... Οι πολίτες κατάλαβαν, Λύσανδρε, τι κρύβεται πίσω απ' το μύθο που έπλασες...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Όπως κατάλαβαν το τι μπορούν να περιμένουν από έναν βασιλιά, σαν εσένα, που ρίχνει στο βόθρο ιερές αποφάσεις τους...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Εγώ εφάρμοσα το νόμο...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Κι εγώ το νόμο εφαρμόζω. Οι Πύθιοι που θα γυρίσουν απ' το μαντείο των Δελφών, θα τον επικυρώσουν με τη συναίνεση των Ολύμπιων θεών... Η αλήθεια θα λάμψει...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: *(Στον Εύνομο και σε άλλους, εκτός σκηνής, με χειρονομίες και νεύματα αποχώρησης)* Δεν νομίζω πως χρειάζεται πια να μείνουμε εδώ! Πάμε! Αρκετά κράτησε η κωμωδία... *(Στον Εύνομο εμπιστευτικά)* Πρέπει το γρηγορότερο να φύγω απ' τη Σπάρτη... Κινδυνεύει η ζωή μου...

(Ο Λεωνίδας, ο Εύνομος κι αρκετοί φίλοι τους από την Απέλλα, που ακούγονται να διαμαρτύρονται έντονα, φεύγουν)

ΑΓΗΣ: Μας εξανάγκασαν να χρησιμοποιήσουμε τα ίδια όπλα μ' αυτούς. Εντούτοις, ακόμα δεν ξέρω αν αυτό που κάναμε ήταν το σωστό ή αν θα 'πρεπε να υποχωρήσουμε για ν' αποφύγουμε τις ακραίες λύσεις...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Δεν μας άφησαν περιθώρια για άλλες υποχωρήσεις...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Ο Λεωνίδας ήταν αποφασισμένος να χρησιμοποιήσει οποιοδήποτε μέσο που θα τον εξυπηρετούσε, για να ματαιώσει την εφαρμογή της ρήτηρας... Είναι στ' αλήθεια ένας παμπόνηρος κι αδίσταχτος Ασιάτης...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Ακολουθήσαμε την προβλεπόμενη απ' τους νόμους διαδικασία... Θα 'ταν έγκλημα αν αφήναμε τους τοκογλύφους ν' απομυζούν, για πολύ καιρό ακόμα, με τέτοια τεχνάσματα, την ικμάδα του σπαρτιάτικου λαού... *(Κοιτάζει στο βάθος)* Σπαρτιάτες! Η Σπάρτη θα ξαναγίνει σε λίγο μια γενναία και καλοδιοικούμενη πολιτεία, χάρη στη σωστή απόφαση που πήρατε σήμερα... Να έχετε εμπιστοσύνη στο βασιλιά Άγη!.. *(Επευφημίες)*

ΜΙΑ ΦΩΝΗ: Είναι ο βασιλιάς που η Σπάρτη τον περίμενε τρεις αιώνες για να ξαναβρεί το μεγαλείο της... *(Νέες επευφημίες)*

ΑΓΗΣ: *(Συγκινημένος)* Σας ευχαριστώ, θεοί! Σας ευγνωμονώ, Σπαρτιάτες, γι' αυτήν την ανεπανάληπτη στιγμή... Υπόσχομαι να εκπληρώσω κατά γράμμα την εντολή που μου έδωσε η σημερινή Απέλλα... Θα την εκπληρώσω δίκαια κι ειρηνικά... Αυτό το υπόσχομαι στην ψυχή των νεκρών προγόνων μας.

(Κλείνει η αυλαία)

ΠΡΑΞΗ Γ'

(Σκηνή στο σπίτι του Άγη. Συζητούν ο Άγης κι ο Λύσανδρος. Ο πρώτος φορά στολή εκστρατείας και φαίνεται σκυθρωπός κι εκνευρισμένος)

ΑΓΗΣ: Ούτε μισός χρόνος πέρασε απ' τη μέρα που εφαρμόστηκαν οι ευεργετικές διατάξεις του νόμου για το χάρισμα των χρεών κι ακούμε πως όλοι αυτοί που ωφελήθηκαν, αντί να μας ευγνωμονούν και να δοξάζουν τους θεούς, δείχνουν απεναντίας φανερά τη δυσαρέσκειά τους καταμεσής στην αγορά. Γιατί άραγε, Λύσανδρε, ο κόσμος να 'ναι τόσο αχάριστος;

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Αυτό, Άγη, δεν αποδείχνει ούτε δυσαρέσκεια για το χάρισμα των χρεών μα ούτε κι αχαριστία προς όσους αγωνίστηκαν για ν' αναπνεύσουν οι φτωχοί απ' τους τοκογλύφους. Ο σπαρτιάτικος λαός επικρότησε τις πράξεις μας και μας έδωσε γι' αυτό την απαραίτητη εξουσία, μα και γι' αυτό το λόγο δυσανασχετεί δικαιολογημένα... Η βασικότερη μεταρρύθμιση καθυστερεί υπερβολικά, ενώ το χάρισμα των χρεών ευνόησε μόνο μια μερίδα πολιτών που, στο κάτω κάτω, μαζί με τους πολύ φτωχούς περιλάμβανε και τους σπάταλους που δεν έβαζαν χαλινάρι στα χρέη τους...

ΑΓΗΣ: Τί εννοείς, Λύσανδρε;

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: *(Με δισταγμό)* Ο κόσμος δυσφορεί που το μοίρασμα της γης δεν πραγματοποιήθηκε ακόμα... Οι φήμες οργιάζουν... Οι εχθροί μας βρίσκουν την ευκαιρία να μας διαβάλουν και να υποσκάψουν το έργο μας...

ΑΓΗΣ: Ξέρουμε όλοι μας, Λύσανδρε, πως η διανομή της γης καθυστέρησε για λόγους ανεξάρτητους απ' τη θέλησή μας. Τα γεγονότα που ακολούθησαν, μετά την εκθρόνιση του Λεωνίδα και την ανακήρυξη, σαν βασιλιά, του Κλεόμβροτου, μας έφεραν αντιμέτωπους όχι μόνο με τη μικρή μερίδα που αρχικά υποστήριξε το Λεωνίδα, μα και μ' άλλους Σπαρτιάτες που έχουν αρκετή δύναμη στα χέρια τους... Έπρεπε να προχωρούμε με προσεκτικά βήματα για ν' αποφύγουμε τις βίαιες λύσεις που θα μας οδηγούσαν, με μαθηματική ακρίβεια, στον εμφύλιο σπαραγμό... Προτιμότερη η καθυστερημένη αλλαγή, παρά οι γρήγορες κι ασύ-νετες πράξεις που φέρνουν το χάος.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Η καθυστέρηση μας φθείρει. Διαφώνησα απ' την αρχή μ' αυτή την τακτική, αγαπητέ μου Άγη... Κι αν στο τέλος συμφώνησα κι εγώ, το 'κανα γιατί κατάλαβα πως θα 'ταν πια ανώφελο να επιμείνω...

ΑΓΗΣ: Γιατί θα 'ταν ανώφελο!

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Γιατί ο θεός σου ο Αγησίλαος, σε είχε πλέον πείσει να δεχτείς την

αναβολή της διανομής της γης...

ΑΓΗΣ: Δεν νομίζω πως επηρεάστηκα μόνο απ' το θείο μου... Υπήρχαν αντικειμενικές δυσχέρειες που μας εμπόδιζαν να προχωρήσουμε γρήγορα...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Είμαστε κι οι δυο μας άνθρωποι που δεν συνηθίζουν να καρκίνοβατούν, για να βρίσκονται σε παράλληλο δρόμο με τις συμβατικότητες... Το χάρισμα των χρεών το απόδειξε... Μέσα σε μια μέρα οι οφειλέτες κι οι πιστωτές εξαφανίστηκαν απ' το λεξιλόγιο των Σπαρτιατών... Όταν κήκαν τα χρεωστικά γραμμάτια στη μεγάλη φωτιά που ανάψαμε στην αγορά, δεν έπρεπε να επαναπαυθούμε πανευτυχείς μπροστά σ' αυτό το υπέροχο όνειρο που άρχισε να γίνεται πραγματικότητα... Αχ, 'Αγη, αδερφικό μου φίλε! Εκείνη η φωτιά δεν έπρεπε να σβήσει όταν τέλειωσαν τα χρεωστικά γραμμάτια... Έπρεπε να συνεχίσουμε με τους τίτλους ιδιοκτησίας των κτημάτων, όλων των κτημάτων και πρώτα πρώτα των δικών μας...

ΑΓΗΣ: Το ξέρεις, Λύσανδρε, πως αυτό θα 'ταν για μένα η μεγαλύτερη χαρά... Κι εγώ στην αρχή δεν ήθελα την τμηματική εφαρμογή της ρήτηρας, μα υπήρχαν, όπως θυμάσαι, ζωηρές αντιρρήσεις όχι μόνο απ' το θείο μου μα κι από πολλούς άλλους φίλους μας, που μας προβλημάτισαν... *(Λίγες στιγμές σιωπής)* Δεν πρέπει άλλωστε να ξεχνάμε, Λύσανδρε, πως όταν τέλειωσε η ετήσια θητεία σου ως εφόρου και παράδωσες την εξουσία σου στον νεοεκλεγμένο θείο μου, δεν είχαμε πια τη δυνατότητα να επηρεάζουμε τόσο αποφασιστικά τις αποφάσεις των υπόλοιπων εφόρων... Η απειρία του θείου μου, τους πρώτους μήνες, στα θέματα που αφορούσαν το νέο του αξίωμα, μας ανάγκασαν να κάνουμε συνεχείς υποχωρήσεις για να καταφέρουμε να τον στηρίξουμε, ώστε να μπορεί να επηρεάζει ευνοϊκά το εφορείο, για να φτάσουμε ευκολότερα στο σκοπό μας...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: *(Με συγκρατημένη αγανάκτηση)* Ο Αγησίλαος δεν είναι απ' αυτούς που, από απειρία, πνίγονται σε μια κουταλιά νερό... Από τότε που εκλέχτηκε έφορος έκαμε μια σημαντική στροφή στο θέμα της μεταρρύθμισης... Εμείς τον στηρίζαμε μ' όλες μας τις δυνάμεις κι αυτός δεν έκανε τίποτ' άλλο, παρά να μας αποδυναμώνει για να παίξει μ' άνεση το παιχνίδι του.

ΑΓΗΣ: Ας μην είμαστε τόσο αυστηροί στις κρίσεις μας... Μας βοήθησε πολύ, εδώ που τα λέμε, στις δύσκολες στιγμές που περάσαμε ώσπου να ψηφιστεί η ρήτρα...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: *(Τονίζει)* Και πιο πέρα ακόμα... Ως τη μέρα που χαρίστηκαν τα χρέη! Ως τότε ομολογώ πως η βοήθειά του ήταν πολύτιμη...

ΑΓΗΣ: Δεν ξέρω τι υπονοείς, φίλε μου, μα θέλω να πιστεύεις πως πολλές φορές είμαι ανήμπορος να δικαιολογήσω αυτή την εχθρότητά σου για το θείο μου...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Ούτε κι εγώ τη δική σου τυφλή αγάπη για τον αδερφό της μάνας σου... *(Με κάποιο εκνευρισμό)* Άγη, πρέπει να το νιώσουμε πως περνάμε κρίσιμες στιγμές, που μας αναγκάζουν να σταθούμε πάνω απ' τις προσωπικές μας συμπάθειες ή αντιπάθειες... Δεν φοβάμαι για τον εαυτό μου .. Για σένα και για τη Σπάρτη τρέμω... *(Αποφασιστικά)* Είναι σκληρό αυτό που θα σου πω, μα είναι τουλάχιστο η αλήθεια... Μην αφήσεις να σου σκάβουν το χώμα κάτω απ' τα πόδια σου... Είναι η τελευταία ευκαιρία που έχεις για να καταστήσεις σεβαστή την απόφαση της Απέλλας και να στεριώσεις τη μεταρρύθμιση...

ΑΓΗΣ: Ποια ευκαιρία;

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Η ευκαιρία της δύναμης...

ΑΓΗΣ: Πες το πιο ξεκάθαρα...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Αύριο το πρωί, με την ανατολή του ήλιου, θα βγεις απ' την πόλη σαν ηγέτης του σπαρτιάτικου στρατού... Οι έφοροι σε στέλνουν στην Κορινθία, όπου βρίσκεται αυτές τις μέρες ο Άρατος, για να τον βοηθήσεις στην άμυνα του Ισθμού... Στην πραγματικότητα όμως, αυτό είναι μια πρόφαση του θείου σου για να σ' απομακρύνει από εδώ και να μείνει, όσο θα λείπεις, ο μοναδικός πανίσχυρος άρχοντας της πόλης. Πρόσεξε Άγη! Μην απομακρυνθείς απ' τη Σπάρτη για να βοηθήσεις την Αχαϊκή Συμπολιτεία... Την κρίσιμη αυτή στιγμή οι Σπαρτιάτες σε χρειάζονται περισσότερο από κάθε άλλη φορά... Αντί να πας να συναντήσεις τον Άρατο, σταμάτα έξω απ' την πόλη και βγάλε το ξίφος σου... Οι στρατιώτες σου σε λατρεύουν... Μην αφήσεις τη μεταρρύθμιση να ξεστρατίσει τώρα που συναντάμε αχυρένια εμπόδια... Αργότερα τα εμπόδια θα γίνουν αξεπέραστα ορμητικά ποτάμια...

ΑΓΗΣ: *(Ταραγμένος, εκνευρισμένος)* Ας πω, Λύσανδρε, πως δεν άκουσα καλά... Ας πω πως άλλα ήθελες να πεις κι άλλα ξέφυγαν απ' το στόμα σου...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Μην τaráζεσαι, Άγη... Είπα αυτά που ήθελα κι αυτά που άκουσες πριν λίγο πολύ καλά... Είμαι αποφασισμένος να σου πω τι σκέφτομαι κι ας ξέρω την απάντησή σου... Είπα λοιπόν να σταματήσεις, να βγάλεις το ξίφος σου και ν' ακινητοποιήσεις, με την αιχμή του, τα ύπουλα ερπετά που άρχισαν να σέρνονται επικίνδυνα μπροστά στα πόδια σου...

ΑΓΗΣ: *(Αποφασιστικά)* Σταμάτα και μην προχωράς άλλο... Επειδή σε θεωρώ αδερφικό φίλο, έχω τη γνώμη πως δεν είναι συνετή η πρότασή σου να γίνω προδότης κι επίορκος... *(Βηματίζει ταραγμένος)* Το φαντάζεσαι! Εγώ, ο βασιλιάς που η πολιτεία τον έταξε άγρυπνο φύλακα των νόμων, να τους καταπατήσω για να τους καταστήσω έτσι περισσότερο σεβαστούς στους πολίτες... Οξύμωρο

σχήμα που μόνο με τη λογική της βίας μπορεί να εξηγηθεί!..

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Είναι πασίγνωστη σ' όλους μας η βαθιά προσήλωσή σου στους νόμους της πολιτείας... Ποτέ δεν θα τολμούσα να σου ζητήσω να παραβείς τις ρήτρες των προγόνων μας, αν στη Σπάρτη κυριαρχούσε το παλιό πνεύμα υποταγής κι αφοσίωσης στην πολιτειακή τάξη... Σήμερα όμως είναι αφροσύνη να παριστάνουμε τους φιλόνομους, όταν γύρω μας βουίζει ένα μελίσσι από τυχοδιώκτες που αδιαφορούν για τους νόμους... Είναι το ίδιο ουτοπικό και παράλογο, να προσπαθεί κάποιος να υμνήσει την παρθενική αγνότητα μέσα σ' ένα πορνείο!

ΑΓΗΣ: Φτάνει Λύσανδρε! Όσο αγνές κι αν είναι οι προθέσεις σου, τα λόγια σου με παροτρύνουν σε πράξεις που δεν επιδοκιμάζω. Ίσως κατά βάθος να 'χεις δίκιο, μα βλέπω το χρέος μου προς την πατρίδα από άλλη σκοπιά... Ένα απ' τα υπέρτατα καθήκοντα μου σαν Ευρυποντιδή βασιλιά, είναι η προστασία των νόμων και η διαφύλαξη των παραδόσεών μας... Έχω υποχρέωση να στηρίζω τους νόμους που κλονίζονται, κι όχι να σκάβω πιο βαθιά δίπλα στα θεμέλια της κρατικής εξουσίας, γιατί αυτή δεν είναι πια ικανή να εμπνεύσει στους Λακεδαιμόνιους το σεβασμό που θα θέλαμε να εμπνεύσει... Όχι λοιπόν, Λύσανδρε! Είναι η πρώτη φορά που διαφωνούμε για ένα τόσο σοβαρό ζήτημα, αλλά δεν υπάρχει κανένα σημείο επαφής για να συμβιβάσουμε τις απόψεις μας... Πιστεύω πως η τήρηση της νομιμότητας, είναι για μένα ισάξια με τις ελπίδες και τα όνειρά μας για τη μεταρρύθμιση, που θ' αναστήσει το παλιό σπαρτιάτικο πνεύμα και θα δώσει στη Σπάρτη το κύρος και τη δύναμη που της είναι απαραίτητα για να επιβιώσει. ..

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: *(Με αβεβαιότητα)* Θα μπορέσουμε όμως, μετά απ' όσα έγιναν και γίνονται, να συμβιβάσουμε τη μεταρρύθμιση με τη διατήρηση της νομιμότητας;

ΑΓΗΣ: Κι αν ακόμα δεν τα καταφέρουμε ως το τέλος, τουλάχιστο ας έχουμε την ελπίδα πως δεν θα μας βαραίνει στη συνείδηση το έγκλημα πως, πρώτοι εμείς, ποδοπατήσαμε την ιερότητα των νόμων μας, που είναι τόσο παλιοί κι άφθαρτοι όσο και η ιδέα του σπαρτιάτικου μεγαλείου.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Άγη, φίλε και βασιλιά μου! Συγχώρεσέ με για το φοβερό δίλημμα που όρθωσα μπροστά σου στην πρώτη οσμή του ύπουλου κινδύνου που μας περιζώνει... Δεν θα 'θελα ποτέ μου να σε φέρω αντιμέτωπο με τις ίδιες σου τις αρχές, μα διστάζω πως ο ηρωισμός κι η πίστη σ' αναλλοίωτες αξίες, δεν είναι πάντα αρκετά για ν' αντιμετωπιστεί ένας ύπουλος και δολοπλόκος αντίπαλος... Οι εχθροί μας θα είναι πιο δυνατοί, γιατί θα κινηθούν ευκολότερα παραβιάζοντας τους νόμους την κατάλληλη στιγμή...

ΑΓΗΣ: Ίσως επικρατήσει σ' όλους μας η φρόνηση κι η φιλοπατρία... Η Σπάρτη επέζησε μέχρι σήμερα χάρη σ' αυτή τη φιλοπατρία, που είναι ίδια κι απαράλ-

λαχτη και στον απλό πολίτη και στους άρχοντες της πόλης.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: *(Με δυσπιστία)* Ας το ελπίσουμε! Ας το ελπίσουμε, αν κι όλοι οι άνθρωποι δεν βάζουν, σαν εσένα, τέτοιους αγνούς σκοπούς στη ζωή τους. Οι θεοί ας φωτίσουν τις σκέψεις όλων μας!

ΑΓΗΣ: Θέλω να μου γράφεις τα νέα όσο καιρό θα λείπω απ' τη Σπάρτη.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Θα προσπαθώ να σε κρατώ ενήμερο για όλες τις εξελίξεις που θα σημειωθούν κατά την απουσία σου...

ΑΓΗΣ: Θα περιμένω πάντα τα νέα σου...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Δεν θα παραλείπω να σου γράφω, αν φυσικά θα 'χω τη δυνατότητα να σου στέλνω αγγελιοφόρο ή να σ' ενημερώνω με οποιοδήποτε άλλο τρόπο! *(Τον πιάνει απ' τους ώμους)* Εύχομαι Άγη οι θεοί να 'ναι πάντα κοντά σου και να σε προστατεύουν για το καλό της πατρίδας... Να σου χαρίζουν μόνο νίκες στο πλευρό του Άρατου...

ΑΓΗΣ: Είμαι ήσυχος, Λύσανδρε, που αφήνω πίσω μου ένα κομμάτι απ' τον εαυτό μου... Τον καλύτερο φίλο μου... Εσύ θ' αγρυπνάς πιο πολύ από μένα για να υλοποιηθεί, έστω και καθυστερημένα, το όνειρο που είδαμε να φωτίζεται από μια ηλιαχτίδα ελπίδας, εκεί, ανάμεσα στη Βαβύκα και στον Κνακιώνα...

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ: Θα κάνω ό,τι μπορώ, Άγη, μα τώρα που δεν είμαι πια έφορος, δεν έχω καμιά εξουσία. Αυτή τη στιγμή η εξουσία βρίσκεται στα χέρια του θείου σου... Όταν εσύ λείπεις, θα είναι ο δυνατότερος άνθρωπος της Σπάρτης. Μόνο αυτός πλέον, αν το θέλει, μπορεί να μας βοηθήσει για να γίνει τ' όνειρο πραγματικότητα... Είναι όμως πια καιρός να φύγω. Πριν πας στο στρατόπεδο για να προετοιμαστείς για το αυριανό σου ξεκίνημα, θα 'πρεπε να σ' αφήσω ν' αφιερώσεις στην οικογένεια σου το λίγο χρόνο που σου απομένει. *(Αγκαλιάζονται)* Στο καλό, Άγη! Πάντα νικητής...

ΑΓΗΣ: Καλή αντάμωση, αδερφέ μου Λύσανδρε!

(Φεύγει ο Λύσανδρος. Απ' την άλλη θύρα μπαίνει η Αρχιδάμια)

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: *(Μονολογεί)* «Μόνο αυτός πλέον, αν το θέλει, μπορεί να μας βοηθήσει, μα δεν θα το κάνει γιατί επιδιώκει να βάλει φραγμούς στην προσπάθειά μας για τη μεταρρύθμιση».

ΑΓΗΣ: *(Με κάποια απορία)* Δεν σε καταλαβαίνω γιαγιά!

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Αυτά θα ήθελε να σου πει ο μοναδικός πραγματικός σου φίλος, αν του έδινες την ευκαιρία να σου εκφράσει τις βαθύτερες σκέψεις του για το θείο σου. Άκουσα τυχαία όλη σχεδόν τη συζήτησή σας με το Λύσανδρο. Ήταν μια σκηνή αποχωρισμού δυο αληθινών φίλων που πιστεύουν στα ίδια ιδανικά, μα ήταν και μια ευκαιρία για να συγκρίνω τις σκέψεις και τα αισθήματά σας...

ΑΓΗΣ: Και πού κατάληξες γιαγιά;

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Διαπίστωσα πως τη στιγμή που άρχισε να καίγεται η καλύβα σου, εσύ εξακολουθείς να ονειρεύεσαι χρυσοστόλιστα ασιατικά παλάτια! Γι' αυτό άλλωστε μπαίνοντας σου είπα αυτά που απόφυγε να σου πει ο Λύσανδρος πριν φύγει.

ΑΓΗΣ: Αν ήθελε να τα πει, θα τα 'λέγε... Με το Λύσανδρο δεν έχουμε μυστικά, αφού όπως διαπίστωσες έθιξε κι αυτός το θέμα του θείου μου...

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Είναι όμως ένα θέμα λεπτό κι απλησίαστο ακόμα και για τον καλύτερο φίλο σου... Όταν ήρθε εδώ ο Λύσανδρος, φαίνεται πως ήταν αποφασισμένος να σου μιλήσει ξεκάθαρα, μα στο τέλος η φιλική ευαισθησία υπερνίκησε την ωμότητα που απαιτεί η αλήθεια σε τέτοιες κρίσιμες στιγμές. Ο Αγησίλαος είναι ο αξιολάτρευτος θείος σου, ο έξυπνος, ο χαριολόγος, ο καπάτσος αδερφός της μάνας σου... Ένα πρόσωπο πολύ αγαπητό στους δυο σας, μα που εγώ πάντα αντιπαθούσα γιατί δεν μου ενέπνεαν ποτέ εμπιστοσύνη εκείνα τα ύπουλα γατίσια κι αεικίνητα μάτια του, τα σαλιαρίσματά του κι η επιφανειακά φιλική συμπεριφορά του προς όλο τον κόσμο... Είναι ο τύπος του ανθρώπου που προσπαθεί να ρίξει στάχτες στα μάτια των γύρω του, για να κάνει με άνεση τις βρομοδουλειές του.

ΑΓΗΣ: Γιαγιά! Πώς μπορούμε να καταδικάζουμε κάποιον μόνο με υποθέσεις;

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Μην σε τυφλώνει η αγάπη για ένα συγγενή σου... Άγη, αγαπητό μου παιδί, κινήσου όσο είναι καιρός... Έχεις όλη τη δύναμη στα χέρια σου αυτή τη στιγμή... Μην αφήσεις στον Αγησίλαο να σου την πάρει και να καταστρέψει ό,τι δημιούργησες μέχρι τώρα...

ΑΓΗΣ: Είναι τώρα έφορος και μπορεί να μας βοηθήσει για να φτάσουμε καλύτερα και γρηγορότερα στο σκοπό μας.

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Μην είσαι τυφλός... Μην βασίζεσαι στον Αγησίλαο... Αυτή τη στιγμή είσαι ο αρχηγέτης του εκστρατευτικού σώματος, που είναι έτοιμο να ξεκινήσει για την Κορινθία...

ΑΓΗΣ: Φτάνει γιαγιά! Κι ο Λύσανδρος μου είπε τα ίδια λόγια, μα ελπίζω ν' άκουσες την απάντησή μου... Δεν δέχομαι καμιά συζήτηση πάνω σ' αυτό το θέ-

μα!..

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Σου τα είπε ο Λύσανδρος, σου τα λέω εγώ, θα σου τα πουν όλοι οι πραγματικοί φίλοι σου που βλέπουν τα τερτίπια του Αγησίλαου από τότε που έγινε έφορος... Σου επαναλαμβάνω για τελευταία φορά... Χτύπα πρώτος! *(Μπαίνει η Αγησιστράτα)* Χτύπα πρώτος πριν μας καταστρέψουν οι δολοπλοκίες του Αγησίλαου...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Πάντα το 'ξερα μητέρα πως δεν πολυσυμπαθούσες τον αδερφό μου, μα ποτέ δεν το φανταζόμουν πως αυτή η αντιπάθειά σου είναι τόσο μεγάλη, ώστε να οδηγήσει σε σύγκρουση τον βασιλιά ανεψιό με τον έφορο θείο του...

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Αυτός ο θεός όμως επιβουλεύεται τη δύναμη κι ίσως ακόμα και τη ζωή του γιου σου, Αγησιστράτα!..

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Οι εχθροί του Αγησίλαου είναι και δικοί μας... Αυτοί λοιπόν οι κοινοί μας εχθροί σπέρνουν ανησυχητικές φήμες και θέλουν να φέρουν τη διχόνοια ανάμεσά μας... Εγώ πιστεύω πως τώρα είμαστε περισσότερο από κάθε άλλη φορά πιο ισχυροί... Δυο άνθρωποι που συνδέονται με συγγενικό δεσμό, ο γιος μου κι ο αδερφός μου, έχουν σήμερα στα χέρια τους την πραγματική εξουσία της πόλης...

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Έτσι φαίνεται με την πρώτη ματιά, μα αν κάποιος σκαλίσει στο βάθος, θα 'χει πια σοβαρούς λόγους ν' αμφιβάλει. Ο Αγησίλαος έχει τα δικά του σχέδια... Από καιρό τώρα οργανώνει τους στενούς φίλους του, τους δούλους, τους υπηρέτες του κι άλλα ύποπτα άτομα που συχνάζουν στο σπίτι του...

ΑΓΗΣ: Δεν νομίζω, γιαγιά, πως τα σχέδια αυτά, αν βέβαια υπάρχουν, μπορεί να είναι διαφορετικά απ' τα δικά μας και των φίλων μας...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Ο Αγησίλαος θα 'δινε κι αυτή τη ζωή του για τη μεταρρύθμιση.

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Θα 'ταν αρκετό αν αποφάσιζε να δώσει στη Σπάρτη τα χωράφια του που, μετά το χάρισμα των χρεών, δεν κινδυνεύουν πια απ' τους τοκογλύφους δανειστές του...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Πιστεύω πως όλ' αυτά είναι συκοφαντίες όσων ζημιώθηκαν απ' το χάρισμα των χρεών...

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Το ξέρεις, Αγησιστράτα, πως σ' αγάπησα πιο πολύ από κόρη μου, από τότε που παντρεύτηκες τον Ευδαμίδα κι έγινες νύφη μου... Θέλω να πιστέψεις πως όσο κι αν σε πικραίνω αυτή τη στιγμή κατηγορώντας τον αδερφό σου, νιώθω απ' την άλλη μεριά το χρέος μου να σου εκμυστηρευτώ τις ανησυ-

χίες μου... Η μητρική αγάπη θα σε βοηθήσει να δεις πιο θαρρετά τους κινδύνους που απειλούν το παιδί σου...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: *(Μ' αβεβαιότητα)* Μα πιστεύω πως δεν υπήρχε μέχρι τώρα κάτι, που να γεννά δικαιολογημένες υποψίες για τις επιδιώξεις και τα σχέδια του αδερφού μου... Του ανθρώπου που λάτρευε και λατρευόταν απ' τον Άγη... Ο Άγης τον θεωρεί σαν πατέρα του από τότε που πέθανε ο Ευδαμίδας μου!

ΑΓΗΣ: Ω, Δία! Πώς, μετά από τέτοια λόγια που άκουσα σήμερα από αγαπημένα πρόσωπα, πως μπορώ πλέον να μην αμφιβάλλω για την ειλικρίνεια του θείου μου; Κι όμως, είναι άραγε εύκολο να ξεχάσω πόσο πολύτιμος συνεργάτης υπήρξε και πόσο με συμπαραστάθηκε για την επιτυχία της μεταρρύθμισης, στις κρίσιμες εκείνες ώρες! Θα 'πρεπε να 'μαι ένας αγνώμονας για να ξεχάσω μια τέτοια ολόψυχη συμπαράσταση...

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Ήταν στ' αλήθεια ένας πολύτιμος συνεργάτης ως τη στιγμή που κάψατε στην αγορά τα χρεωστικά γραμμάτια... Τότε ο Αγησίλαος είχε κραυγάσει, καθώς έβλεπε τα γραμμάτια να καταβροχθίζονται απ' τις φλόγες, πως ποτέ του δεν είχε δει «*φως λαμπρότερον και πυρ καθαρότερον*». Κι ήταν βέβαια φυσικό! Τώρα πια δεν τον κυνηγούσαν τα χρέη και δεν κινδύνευαν από κατάσχεση τα χωράφια και τα λιβάδια του...

ΑΓΗΣ: *(Με φωνή που τρέμει)* Θα 'ταν φρικτό να πιστέψω πως ο θεός μου έκανε μια τέτοια ατιμία!

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Το να φοβόμαστε να πιστέψουμε κάτι, αυτό δεν σημαίνει πως μεταβάλλουμε την κατάσταση που έχει δημιουργηθεί...

ΑΓΗΣ: *(Σαν να μολογεί)* Αντιδρούσε τόσο πολύ... Έκανε το παν για να καθυστερήσει τη διανομή της γης! Με έπεισε αλλά... Είναι φοβερό ακόμα και να το σκέφτομαι! Μήπως ενεργούσε ύπουλα;

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Δεν υπάρχει αμφιβολία! Κι αυτός ακόμα ο Λύσανδρος, που ήταν για τον Αγησίλαο το πιο σκληρό καρύδι, έπεσε στην παγίδα... Γκρίνιασε βέβαια, μα στο τέλος έπεσε! Συμφώνησε κι αυτός να καούν αμέσως τα γραμμάτια και να καθυστερήσει για αόριστο χρόνο η διανομή της γης. Για τον Αγησίλαο αυτό ήταν θείο δώρο!

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Με υποθέσεις φτάνουμε σ' αυθαίρετα συμπεράσματα.

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Κι όμως είναι αλήθεια! Με τέχνασμα ο Αγησίλαος κατάφερε να καθυστερήσει τη διανομή της γης, για τον ίδιο σκοπό επιδίωξε να εκλεγεί έφορος, γι' αυτό οργάνωσε τους πολύ στενούς φίλους κι υπηρέτες του σε ομάδες

μαγκουροφόρων και γι' αυτό προσπάθησε να δολοφονήσει το Λεωνίδα, τη μέρα που εκείνος εγκατάλειπε εξόριστος τη Σπάρτη... Τότε εσύ, παιδί μου Άγη, χωρίς καν να διστάσεις, όταν έμαθες για τον κίνδυνο που απειλούσε τον εκθρονισμένο Αγιάδη, έστειλες την προσωπική σου φρουρά, που τον έσωσε από βέβαιο θάνατο και τον συνόδευε ασφαλή ως την Τεγέα... Αν ο Αγησίλαος δολοφονούσε το Λεωνίδα, θα σπίλωνε τη δικιά σου υπόληψη μ' ένα πρωτάκουστο για τη Σπάρτη έγκλημα.

ΑΓΗΣ: Ο θεός δεν προσπάθησε να μου κρύψει τα σχέδιά του... Μόλις με συνάντησε εκείνη την ημέρα, μου είπε ορθά κοφτά πως έστειλε δικούς του ανθρώπους για να στήσουν ενέδρα στο Λεωνίδα... Τ' άλλα τα ξέρουμε! Η φρουρά μου πρόλαβε το Λεωνίδα ζωντανό πέρα απ' το Θόρνακα, κοντά στη Σελλασία, πριν ακόμα φτάσει στη διασταύρωση των δρόμων που οδηγούν στην Τεγέα και στο Άργος, όπου είχαν στήσει την ενέδρα τους οι άνθρωποι του θείου μου.

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Ο Αγησίλαος σου μίλησε για το σχέδιό του για ν' αποφύγει την ευθύνη και να ρίξει το ηθικό βάρος της δολοφονίας πάνω σου... Η τυχαία καθυστέρηση του Λεωνίδα, εξαιτίας του επεισοδίου που δημιούργησε η κόρη του η Χειλωνίδα, με τον άντρα της, το νεοδιορισμένο βασιλιά Κλεόμβροτο, θέλοντας ν' ακολουθήσει τον πατέρα της στην εξορία, ανάτρεψε το καλοστημένο σχέδιο του θείου σου. Αν ο Λεωνίδας έφευγε την ώρα που είχε προγραμματίσει, τότε η φρουρά σου δεν θα τον προλάβαινε ζωντανό...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Είμαι περίεργη να ξέρω από ποιον τα 'μαθες όλ' αυτά!

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Απ' τον Αμφάρη.

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Νομίζω πως αυτός είναι ένας σπιούνος, που μας παριστάνει τον αφοσιωμένο φίλο! Και σε μένα έφερνε τέτοιες ανησυχητικές πληροφορίες όταν ήθελε να δανειστεί χρήματα, κοσμήματα ή ασημένια σκεύη.

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Είναι ένας τυχοδιώκτης, μα γι' αυτό τον πιστεύω! Ξέρει να οσμίζεται γύρω του τους ανθρώπους της φάρας του...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Υποψιάζομαι πως όλ' αυτά είναι συκοφαντίες, μα πρέπει να ομολογήσω πως οι αμφιβολίες, άρχισαν πλέον να με ζώνουν σαν φίδια...

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Μακάρι να 'ναι συκοφαντίες! Κάτι τέτοιο όμως μπορεί να τ' αποδείξει μόνο ο ίδιος ο Αγησίλαος με τις πράξεις του...

ΑΓΗΣ: Ας του δώσουμε λοιπόν την ευκαιρία να τ' αποδείξει.

(Μπαίνει ο Αρχίδαμος)

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Τι συμβαίνει παιδί μου; Γιατί το ιμάτιό σου είναι σχισμένο στον ώμο; Γιατί κουτσαίνεις;

(Μπαίνει η Αγιάτιδα)

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Είδα τον Αρχίδαμο καθώς ερχόταν κουτσαίνοντας κι ανησύχησα.
(Στον Αρχίδαμο) Με ποιόν μάλωσες και σου 'γδαρε το πόδι;

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Χτυπήθηκα μ' έναν μεθυσμένο...

ΑΓΗΣ: Γιατί; Για ποιο λόγο;

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Με ποιον;

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Δεν τον ξέρω... Πρέπει να 'ναι περίοικος...

ΑΓΗΣ: Πώς αρχίσατε τον καυγά;

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Γύριζα με το φίλο μου Άδραστο απ' τον Πλατανιστά, όπου μαζί μ' άλλους φίλους μας είχαμε γυμναστεί δυο τρεις ώρες. Οι υπόλοιποι απ' την παρέα είχαν ακολουθήσει τη μεγάλη οδό των Δρόμων, για να φτάσουν στην αγορά περνώντας απ' την πλατεία του Θεομηλίδα. Εγώ προφασίστηκα πως βιαζόμουν να γυρίσω στο σπίτι κι έπεισα τον Άδραστο να φτάσουμε στην αγορά διασχίζοντας την πλατεία του Σεβρίου και να βρούμε κατευθείαν στο πίσω μέρος της Περσικής Στοάς, κάπου εκεί κοντά στα γλυπτά του Μαρδόνιου και της Αρτεμισίας. Η αλήθεια όμως είναι πως δεν ήθελα να περάσω απ' την πλατεία του Θεομηλίδα, γιατί εκεί βρίσκεται η σφηκοφωλιά των Αγιαδών... Όλοι οι φίλοι τους συγκεντρώνονται και λιάζονται εκεί σαν χορτάτοι λύκοι... Αραδιάζονται στην πλατεία, στην είσοδο του θεάτρου, στον περίβολο του ιερού του Ασκληπιού ή ακόμα δίπλα στους τάφους των Αγιαδών βασιλιάδων. ...

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Ας μην ξεχνούμε πως εκεί βρίσκεται και η Λέσχη των Κροτανών, όπου μαζεύονται όλοι οι λυσσασμένοι οπαδοί των Αγιαδών, απ' τις συνοικίες που τις κατοικούν οι Κροτανοί κι οι Πιτάνες...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: *(Στον Αρχίδαμο)* Πολύ μυαλωμένα σκέφτηκες παιδί μου! Πολύ εγκληματικές φυσιολογίες άρχισαν τώρα τελευταία να μαζεύονται σ' εκείνη τη γειτονιά.

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Μετά τι έγινε;

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Όταν είχαμε φτάσει στη Δορκεία βρύση, στην πλατεία του Σεβ-

ρίου, μας έκλεισε το δρόμο ένας μεθυσμένος που άρχισε να βρίζει τη γενιά μας.

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Έτσι στα καλά καθούμενα, χωρίς αιτία;

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Σας λέω, μα το Δία, πως δεν τον πειράξαμε...

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Και τι βρισιές ξεστόμιζε;

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Έβριζε τους προγόνους μας τους Ευρυποντίδες, έβριζε τον Άγη που εξαπάτησε δήθεν τους Λακεδαιμόνιους και συμμάχησε με τους γαιοκτήμονες κι έλεγε πολλά ακόμα αισχρολόγα για το θείο Αγησίλαο...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Δηλαδή;

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Να, πως δήθεν ο θείος Αγησίλαος θέλει να γίνει τύραννος της Σπάρτης, πως έχει γεμίσει την πόλη με πληρωμένους τρομοκράτες, πως κοροϊδεύει μα κι απειλεί τους άλλοτε δανειστές του που φτώχαιναν με το χάρισμα των χρεών και κινδυνεύουν τώρα να γίνουν δούλοι του κι άλλα πολλά τέτοια...

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Κι εσύ καθόσουν και τον άκουγες, καλέ μου Αρχίδαμε! Έπρεπε να φύγεις τρέχοντας... Ο τόπος γέμισε τώρα τελευταία από τέτοιους αλήτες, που έκαμαν τη Σπάρτη να μοιάζει σαν κακόφημη συνοικία της Κορίνθου...

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Θα 'μουν δειλός αν το 'βάζα στα πόδια... Δεν κρατιόμουν απ' τα νεύρα μου... Όρμησα πάνω του και χτυπηθήκαμε άγρια...

ΑΓΗΣ: Τον άθλιο! Θα τον καταγγείλουμε στους εφόρους για να συλληφθεί και να κλειστεί στο δεσμωτήριο...

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Τον έχουν πιάσει! Την ώρα που χτυπιόμασταν ήρθε ένας απ' τους υπηρέτες του θείου Αγησίλαου και τον ράβδισε πολλές φορές στο κεφάλι... Το πλακόστρωτο γέμισε αίματα! Ο μεθυσμένος τα 'χασε και φάνηκε σαν να ξεμέθυσσε με μιας... Άρχισε να εκλιπαρεί τον υπηρέτη και να ορκίζεται στους θεούς πως δεν θα το ξανακάνει... Σε λίγο ήρθαν κι άλλοι που άρχισαν να τον δέρνουν άγρια...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Ποιοι άλλοι;

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Τους πιο πολλούς δεν τους ξέρω, μα είδα το Λίχα, το Λεύκιππο, το Χαρίβουλο κι άλλους...

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Όλοι πρωτοπαλίκαρα του Αγησίλαου...

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Καθώς έφευγα, ο Λεύκιππος μου είπε πως θα το μετανιώσουν

πικρά, όλοι όσοι νομίζουν πως μπορούν να σηκώσουν κεφάλι στον Άγη και στο θείο Αγησίλαο. *(Πιάχνει το πόδι του)*. Καθώς κυλιστήκαμε καταγής, γδάρθηκα στις πλάκες του δρόμου... Δεν είναι τίποτα σοβαρό...

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Έλα αγόρι μου να σου πλένω τις πληγές για να μη μαγαριστούν...

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: *(Καθώς φεύγει)* Θα τον κανόνιζα και μόνος μου το μεθύστακα...

(Αγιάτιδα και Αρχίδαμος φεύγουν)

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Ευτυχώς πρόλαβαν οι φίλοι μας και δεν έπαθε τίποτα ο Αρχίδαμος...

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Εγώ ανησύχησα πιο πολύ για τους «φίλους μας»...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Δεν καταλαβαίνω!

ΑΓΗΣ: Η γιαγιά το 'πε καθαρά! Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο ανησύχησα κι εγώ... Ο μεθυσμένος αποτελεί στην όλη υπόθεση την πιο ασήμαντη λεπτομέρεια... Οι «φίλοι» μας, σαν το Λεύκιππο και το Χαρίβουλο, ανήκουν στην ομάδα των ροπαλοφόρων που έστειλε ο θεός μου για να δολοφονήσουν το Λεωνίδα στο δρόμο της Τεγέας.

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Α, έτσι!

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: *(Σαρκαστικά)* Τώρα ας το ξέρουν όλοι πως δεν μπορούν να μας σηκώσουν κεφάλι... Δεν φοβόμαστε πια που πολλοί μας βλέπουν σαν εχθρούς. Δεν φοβόμαστε πλέον! Έχουμε φίλους, έχουμε προστάτες! Α, πάνω στην ώρα έρχεται ο πιο μεγάλος μας... φίλος. Τον βλέπω που κατηφορίζει τώρα για το σπίτι μας... *(Στην Αγησιστράτα)* Μπορεί να 'ναι αδερφός σου, καλή μου Αγησιστράτα, μα δεν αντέχω πια να τον βλέπω μπροστά μου, ώσπου με πράξεις ν' αποδείξει το αντίθετο απ' αυτό που πιστεύει όλος ο κόσμος.

(Φεύγει η Αρχιδάμια)

ΑΓΗΣ: Κι αν ακόμα εξακολουθούμε, κατά βάθος, να πιστεύουμε πως ο θεός δεν σκέφτηκε να διαπράξει μια ατιμία, σαν αυτή που ψιθυρίζεται από πολλά χείλη φίλων κι εχθρών μας, ήρθε εντούτοις ο καιρός να ξεκαθαρίσουμε τη θέση μας όλοι...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Δεν πρέπει να φύγεις απ' τη Σπάρτη, αν δεν κανονιστεί το ζήτημα της διανομής της Λακωνικής πεδιάδας... Πρέπει ο λαός να μάθει σε πόσες μέρες θα γίνει η μοιρασιά των κλήρων...

(Μπαίνει ο Αγησίλαος. Φαίνεται ανήσυχος)

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Πώς είναι ο Αρχίδαμος; Μου είπαν πως εκείνος ο μεθύστακας επιχείρησε να τον χτυπήσει με πέτρα...

ΑΓΗΣ: Δεν έπαθε τίποτα το σοβαρό... Γδάρθηκε λίγο στο δεξί πόδι και σχίστηκε το ιμάτιό του στον ώμο...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Διέταξα τον ιππαγρέτη να συλλάβει το μεθυσμένο αλήτη που ρίχτηκε στον Αρχίδαμο. Αύριο κι όλας θα τον δικάσουμε! Θέλω να μάθουν όλοι πως, όσο θ' ασκώ τα καθήκοντα του εφόρου, δεν θα επιτρέψω σε κανένα να διασαλέψει την τάξη σ' αυτή εδώ την πόλη...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: *(Εκνευρισμένη και συνοφρωμένη)* Η τάξη σε μια πολιτεία δεν μπορεί να τηρηθεί με βλοσυρούς ροπαλοφόρους... Πρέπει πάντα να βρίσκουμε τι φταίει και να το διορθώνουμε...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: *(Μ' απορία)* Δεν σε καταλαβαίνω! Τί εννοείς Αγησιστράτα;

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Αυτό που καταλαβαίνεις πολύ καλά, Αγησίλαε!

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Μου φαίνεται, αγαπητή μου αδερφή, πως σήμερα φέρεσαι μ' έναν ανεξήγητο τρόπο... Πράγμα ασυνήθιστο για σένα που είσαι πάντα ευγενική, συκρατημένη και λες σταράτες κουβέντες. Θα 'θελα λοιπόν ν' αφήσεις τα υπονοούμενα και να μου πεις ξεκάθαρα τι συμβαίνει!

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Συμβαίνει αυτό που ξέρει όλος ο κόσμος, Αγησίλαε! Ξεκινήσαμε όλοι μαζί για να σώσουμε τη Σπάρτη και δίνουμε τώρα την εντύπωση πως τη σπρώχνουμε πιο πολύ στον κατήφορο.

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: *(Στον Άγη)* Απερίσκεπτες γυναικείες κουβέντες! Άκου! Σπρώχνουμε τη Σπάρτη στον κατήφορο! Ούτε οι χειρότεροι εχθροί μας θα ξεστόμιζαν τέτοια βαριά λόγια. *(Στην Αγησιστράτα)* Ντροπή σου! Δεν περίμενα ποτέ από σένα να βγάλεις απ' το στόμα σου τέτοιες ανεύθυνες φράσεις. Αν δεν σ' αγαπούσα τόσο πολύ, δεν θα στο συγχωρούσα αυτό σ' όλη μου τη ζωή.

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Γιατί διαμαρτύρεσαι, αδερφέ μου; Κι εγώ σ' αγαπώ και ξέρεις πολύ καλά αυτή την αδυναμία που σου 'χω, μα μπροστά στα γεγονότα που κραυγάζουν τι μπορεί να κάνει η αδερφική αγάπη; Μπορεί να τα διαψεύσει;

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Δεν χρειάζεται να διαψευστεί τίποτα. Έχω τη συνείδησή μου ήσυχη πως έκανα και θα κάνω πάντα το χρέος μου... Τί άλλο μπορώ να κάνω;

(*Στον Άγη*) Πες κι εσύ παιδί μου! Εσύ ξέρεις πόσο αγωνίστηκα για τη μεταρρύθμιση!

ΑΓΗΣ: Ναι, θείε, το ξέρω! Από τότε που πέθανε ο πατέρας μου, ήσουν ο συμπαραστάτης και καθοδηγητής μου σε κάθε δύσκολη περίσταση... Μαζί αγωνιστήκαμε σκληρά για να διαδώσουμε τις ιδέες μας στο λαό και μαζί παλέψαμε με τις κλίκες των τοκογλύφων και των γαιοκτημόνων, που λυμαίνονταν τους δυστυχισμένους απόγονους των ηρώων που δημιούργησαν τους θρύλους και το μεγαλείο του παρελθόντος... Φτάσαμε στο σημείο να δούμε τα όνειρά μας ν' αρχίσουν να γίνονται πραγματικότητα... Λοιπόν! Τι έφταιξε κι αποτελματωθήκαμε;

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Δεν ξέρω τι έφταιξε, μα γιατί να 'φταιξα εγώ ή για να το πω αλλιώς... Γιατί να 'φταιξα μόνον εγώ;

ΑΓΗΣ: Δεν λέω, θείε, πως η ευθύνη βαραίνει αποκλειστικά εσένα. Όλοι μας...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: (*Διακόπτει τον Άγη*) Μη βιάζεσαι να κατανείμεις τις ευθύνες σ' όλους... (*Στον Άγησίλαο*) Εσύ φταις που καθυστέρησε τόσο η διανομή των κλήρων... Η γνώμη σου και οι δισταγμοί σου βάραιναν πολύ στα σχέδια για το δρόμο που έπρεπε ν' ακολουθήσει η μεταρρύθμιση... Ήξερες πως ασκείς μεγάλη επιρροή στον Άγη... Αν τον παρακαλούσες να πέσει στη φωτιά, θα το 'κανε για χάρη σου...

ΑΓΗΣ: Ας μη λέμε βαριές κουβέντες μητέρα... Είναι ακόμα πιο χειρότερο να ψάχνουμε για ευθύνες, ενώ μπορούμε να διορθώσουμε τα λάθη μας...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: (*Στην Άγησιστράτα*) Δεν μπορώ να καταλάβω για ποιο λόγο επιμένεις να ρίχνεις το βάρος πάνω μου... Οι κακολογίες των εχθρών μου και τα ελάχιστα φιλικά αισθήματα της πεθεράς σου για μένα, επηρέασαν πολύ την απόφασή σου να με θεωρήσεις ως εξιλαστήριο θύμα...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Μακάρι να 'ταν μόνο κακολογίες των εχθρών σου! Πώς μπορούμε όμως να δικαιολογήσουμε τον υπεροπτικό χαρακτήρα σου από τότε που έγινες έφορος ή, ακόμα, πως εξηγούνται οι παλικαρισμοί των υποτακτικών σου, του Λεύκιππου και του Χαρίβουλου μέσα στην αγορά!...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Σιγά σιγά θα με κατηγορήσεις, που οι φίλοι μου έσωσαν το γιο σου απ' τα χέρια του μεθυσμένου αλήτη...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Δεν σε κατηγορώ γι' αυτό, αλλά για το ότι οι φίλοι σου οργανώθηκαν σε ομάδες που τρομοκρατούν μα κι εξοργίζουν το λαό...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Ψευδολογίες! Αυτά τα λένε όσοι επιθυμούν να μας απομονώσουν απ' τους φίλους για να μας χτυπήσουν εύκολα... Άκου! Τρομοκρατούμε το λαό! *(Ειρωνικά)* Μέσα στο λαό υπολογίζεις και τα ρεμάλια, σαν αυτόν που σήμερα επιχείρησε να σπάσει, με το κοτρόνι, το κεφάλι του γιου σου;

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Άσε τις υπεκφυγές... Ξέρεις πολύ καλά ποιους υπολογίζω σαν λαό... Αυτούς που σας χειροκροτούσαν στην Απέλλα όταν δίνετε υποσχέσεις για διανομή των τσιφλικιών... *(Τονίζει)* Η δυσaráσκεια του λαού έχει αντίκτυπο στην υπόληψη και στο καλό όνομα του ανεψιού σου, Αγησίλαε... Του ανεψιού σου αυτού, στις πλάτες του οποίου στηρίχτηκες για να φτάσεις στο σημερινό σου αξίωμα του εφόρου...

ΑΓΗΣ: Μην εκνευρίζεσαι μητέρα!

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Η μάνα σου ήθελε να μου τα πει έξω απ' τα δόντια και βρήκε την ευκαιρία σήμερα... Το κακό όμως δεν είναι μόνο αυτό! Φαίνεται πως έβαλε στα λόγια και τον Ιππομέδωνα, γιατί κι εκείνος τις προάλλες μου 'λέγε τις ίδιες ε-ξυπνάδες μ' αυτές της θείας του, απ' όπου φαίνεται πως τις δασκαλεύτηκε...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Ο γιος σου είναι αρκετά μεγάλος κι έξυπνος, ώστε να μην έχει την ανάγκη της θείας του για ν' αντιληφθεί τι γίνεται γύρω του...

ΑΓΗΣ: Μητέρα, έτσι όπως αρχίσατε, δεν νομίζω πως μπορούμε να συζητήσουμε ψύχραιμα... Δεν ωφελεί να γκρινιάζουμε γι' αυτά που κάναμε, μα ας μεθοδέψουμε αυτά που μπορούμε από τώρα και στο εξής να πραγματοποιήσουμε. Πρέπει να παραδεχτούμε τα λάθη μας!

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Ποια λάθη;

ΑΓΗΣ: Το πρώτο και μεγαλύτερο... Η καθυστέρηση της διανομής της γης!

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Όλοι ξέρουμε για ποιο λόγο καθυστέρησε η διανομή... Έπρεπε να περιμένουμε να περάσει ο σάλος που δημιουργήθηκε απ' το κάψιμο των γραμματίων, για να επωφεληθούμε αργότερα απ' τη μεταστροφή μιας σημαντικής μερίδας πολιτών, που άρχισε να βλέπει σιγά σιγά με καλό μάτι τη μεταρρύθμιση... Ακόμα κι ο Λύσανδρος που στην αρχή επέμενε με πείσμα στην άμεση έναρξη της διανομής, συμφώνησε να την αναβάλουμε γιατί διείδε τα πλεονεκτήματα αυτής της αναβολής...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Εσύ τον έπεισε;

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Γιατί; Τι όφελος θα είχα;

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: *(Διστάζει)* Δεν ξέρω... Δεν ξέρω...

ΑΓΗΣ: *(Πάρεμβάινει για να προλάβει)* Όλοι μας συμφωνήσαμε για την αναβολή... Όλοι μας φταίμε... Ας δούμε τι μπορούμε να κάνουμε τώρα...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Σοφή κουβέντα, παιδί μου! Όλα μπορούν να διορθωθούν... Ας φροντίσουμε να επανορθώσουμε τα λάθη που τυχόν κάναμε...

ΑΓΗΣ: Χωρίς καθυστέρηση πρέπει ν' αρχίσουμε αμέσως την προετοιμασία για τη διανομή της γης και για την οργάνωση των αντρών και εφήβων σε στρατιωτικές ομάδες, στις οποίες θα συμμετέχουν ισότιμα, όπως παλιά, και οι νεαροί βασιλιάδες, χωρίς εξαιρέσεις... Φυσικά, στους πρώτους καταλόγους θα βρίσκεται και το δικό μου όνομα...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: *(Με προσποιητό ενθουσιασμό)* Ναι, ναι... Αυτό πρέπει να γίνει το συντομότερο...

ΑΓΗΣ: Πότε μπορούμε ν' αρχίσουμε; Αύριο, μεθαύριο, την άλλη εβδομάδα; Προτεραιότητά μας θα είναι η διανομή της γης...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Ας αρχίσουμε την άλλη εβδομάδα για να 'χουμε το χρόνο να καταστρώσουμε ένα μελετημένο πρόγραμμα... *(Ξαφνιασμένος)* Α, κόντεψα να το ξεχάσω! Πώς μπορούμε, Άγη, ν' αρχίσουμε χωρίς εσένα; Σε λίγη ώρα, παιδί μου, θα πας με τον πολέμαρχο και τους άλλους αξιωματικούς στο στρατόπεδο για να προετοιμαστείς για το αυριανό κοπιαστικό σου ταξίδι προς την Κορινθία, όπου θα συναντηθείς με το στρατό της Αχαϊκής Συμπολιτείας... Αύριο, με την ανατολή του ήλιου, θα ξεκινήσετε...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Να μην πάει ο Άγης! Να πείσεις και τους άλλους εφόρους ν' ακυρώσουν την απόφασή τους και να διορίσουν αρχηγέτη το νέο βασιλιά Κλεόμβροτο...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Χα, Χα, Χα! Γυναικεία μυαλά! Μα αυτό επιδιώκουν, αγαπητή μου αδερφή, κι οι φίλοι του Λεωνίδα... Ο Κλεόμβροτος είναι απαρηγόρητος που τον εγκατάλειψε η Χειλωνίδα, παίρνοντας μαζί της στην Τεγέα τα παιδιά τους... Της στέλνει συνεχώς μηνύματα και την εκλιπαρεί να ξαναγυρίσει πίσω, ενώ της δίνει την υπόσχεση πως θα παραιτηθεί για να φαίνεται το νόμιμο δικαίωμα του Λεωνίδα πάνω στο θρόνο των Αγιαδών... Αν λοιπόν αναλάβει την αρχηγία του στρατού ο Κλεόμβροτος, είναι πια πολύ απλό για να τον πείσουν να στρέψει τις λόγχες του εκστρατευτικού σώματος εναντίον μας... Θα το κάνει πρόθυμα για να επιτύχει τον εξευμενισμό της γυναίκας του και του πεθερού του... Αν νομίζεις, Αγησιστράτα, πως δεν ήταν σωστό που πρότεινα να δοθεί η αρχηγία του στρατού στον Άγη, τότε τώρα αμέσως μπορώ ν' ανατρέψω αυτή την απόφαση...

Ε, Άγη, τι λες εσύ; Πρέπει να κάνουμε ένα τέτοιο ουρανοκατέβατο δώρο στο Λεωνίδα;

ΑΓΗΣ: Μίλησες πολύ μυαλωμένα και σωστά πριν λίγο, θείε Αγησίλαε... Θα 'ναι πραγματικά ένα δώρο για το Λεωνίδα, η ανάθεση της αρχηγίας του στρατού στον Κλεόμβροτο.

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Ομολογώ πως δεν σκέφτηκα αυτό το ενδεχόμενο!.. Ο Άγης όμως είναι απαραίτητος αυτές τις ώρες και στη Σπάρτη... Πρέπει να είναι εδώ...

ΑΓΗΣ: Η απουσία μου μητέρα δεν νομίζω πως θα 'ναι σπουδαίο εμπόδιο... Ο θείος, ο Λύσανδρος, ο Μανδροκλείδας, ακόμα κι εσύ μητέρα μαζί μ' άλλους φίλους μας, μπορείτε ν' αρχίστε κι ας λείπω εγώ... Όταν γυρίσω απ' την εκστρατεία και δω τη γη της Σπάρτης δίκαια μοιρασμένη ανάμεσα στους Σπαρτιάτες, θα μπορώ να πω με περηφάνια, σαν το Λυκούργο, όταν γύριζε από ταξίδι κι είδε τις ίσες θημωνιές στα θερισμένα χωράφια, πως όλη η Λακωνική μοιάζει σαν να 'ναι μοιρασμένη σε πολλούς κι αγαπημένους αδερφούς.

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Πήγαινε, Άγη, να βοηθήσεις το φίλο μας τον Άρατο... Κάνε ήσυχος το καθήκον σου... Εμείς εδώ θ' αγωνιζόμαστε για να υλοποιήσουμε το ευγενικό σου όνειρο. Α, τι βλέπω όμως; Πολλά παιδιά τρέχουν προς τα εδώ κι άντρες και γυναίκες ξεπροβάλλουν απ' τα σπίτια κι αραδιάζονται στις άκρες του δρόμου... Φαίνεται πως έρχονται να σε συνοδέψουν οι αξιωματικοί σου... Εγώ όμως πρέπει να βιαστώ για να πάω στο εφορείο, όπου θα 'χουν πλέον συγκεντρωθεί κι οι άλλοι έφοροι... Όταν θα 'ρθεις για να μας υποσχεθείς πως θα ξεκινήσεις αύριο, υπακούοντας πιστά στις εντολές μας, με μοναδική σου φιλοδοξία το μεγαλείο της Σπάρτης, θα νιώσω περήφανος γιατί θα ξέρω πως θα τιμήσεις τα όπλα μας και θα οδηγήσεις σε νίκες έναν στρατό που σε λατρεύει... *(Αγκαλιάζει τον Άγη)* Εύχομαι οι θεοί να μη σ' εγκαταλείψουν ούτε μια στιγμή... *(Στην Αγησιστράτα)* Εμείς αδερφή μου θα ξανασυναντηθούμε πολύ γρήγορα... Έχουμε να επιτελέσουμε έργο, ίσως πιο βαρύ, απ' αυτό που ανάλαβε ο Άγης στη βόρεια Πελοπόννησο.

(Μπαίνουν η Αρχιδάμια, η Αγιάτιδα, ο Αρχίδαμος κι ένας υπηρέτης που κρατά την περικεφαλαία και το ξίφος του Άγη. Ο Αγησίλαος ετοιμάζεται να φύγει).

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Έρχεται ο πολέμαρχος με τους λοχαγούς, θείε Αγησίλαε... Περίμενε να τους δεις...

ΑΠΑΤΙΔΑ: Μείνε, θείε... Δεν σε είδαμε καθόλου...

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ: Δεν έχω καιρό... Πρέπει να πάω στο εφορείο... Από εκεί θα καμαρώσω τον Άγη, καθώς θα περάσει να μας δώσει την υπόσχεση πριν κατευ-

θυνθεί στο στρατόπεδο.

(Φεύγει ο Αγησίλαος)

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΓΑ: *(Στον υπηρέτη)* Δώσε, Διόδωρε, την περικεφαλαία και το ξίφος στο βασιλιά... Ήρθε πια η ώρα να φύγει, για να προλάβει να περάσει κι απ' το τέρμα της Αφεταιΐδας οδού, για να προσκυνήσει στους τάφους των Ευρυποντιδών βασιλιάδων...

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: Όταν μεγαλώσω, θα κάνω κι εγώ εκστρατείες σαν τον Άγη... Ω, αδερφέ μου! Πόσο σε καμαρώνω, μα και πόσο σε ζηλεύω!

ΑΓΗΣ: Μην βιάζεσαι αδερφέ μου να μεγαλώσεις για να κάνεις πολέμους... Μάθε πως η πιο σκληρή μάχη είναι αυτή που γίνεται για την ειρήνη... Αυτό άλλωστε πίστευε κι ο πατέρας μας, Αρχίδαμε! Είχαμε ένα θαυμάσιο πατέρα που για ένα μόνο πράγμα τον κατηγόρησαν οι εχθροί του... Πως δεν ήταν φιλοπόλεμος. *(Τον χτυπά στοργικά στον ώμο)* Οι πόλεμοι δεν είναι για την ηλικία σου... Προς το παρόν είναι αρκετό που τρομοκράτησες τις αγριόπαπιες στις όχθες του Ευρώτα... *(Τελούν)* Σε χαιρετώ αδερφέ μου! *(Τον πιάνει απ' το κεφάλι)* Τώρα εσύ είσαι ο αρχηγός σ' αυτό το σπίτι... Φρόντισε να μην παιδιαρίζεις... Είσαι ένας άντρας μ' ευθύνες!

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ: *(Χτυπά απαλά με τις γροθιές του το θώρακα του Άγη)* Στο υπόσχομαι αδερφέ μου! Μην ξεχνάς πως είμαι σαν κι εσένα ένας πεισματάρης Ευρυποντιδής. Αν χρειαστεί, θα κάνω κι εγώ ό,τι έκανε ο Ακρότατος όταν έλειπε στην Κρήτη ο πατέρας του... Θα μαζέψω γυναίκες και παιδιά και θ' αγωνιστώ για να νικήσω...

ΑΓΗΣ: *(Τελώντας)* Δεν αμφιβάλλω...Μόνο που σε μια τέτοια περίπτωση θα δυσκολευτείς λιγάκι, γιατί δεν θα 'χεις στη μάχη δίπλα σου μια Αρχιδάμια και μια Χειλωνίδα, όπως ο γενναίος Ακρότατος. *(Αγκαλιάζει τη μητέρα του)* Θα γυρίσω γρήγορα μητέρα...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Θα παρακαλώ τους Ολύμπιους να σου χαρίζουν πάντα νίκες και θριάμβους γιε μου.

ΑΓΗΣ: *(Στην Αρχιδάμια)* Η αγάπη σου, γιαγιά, θα μου δίνει κουράγιο στις δύσκολες στιγμές που θ' αντιμετωπίσω στην εκστρατεία... Θα σ' ανταμείψω όμως κι εγώ... Θα σου χαρίσω την περηφάνια της Σπαρτιάτισσας γιαγιάς για τον εγγονό της... Θα κάνω το καθήκον μου έστω κι αν χρειαστεί να πεθάνω σε ξένα χώματα... Γιατί το ξέρω πως αυτή που πολέμησε μ' αυταπάρνηση για να σωθεί η Σπάρτη απ' τον Πύρρο, ποτέ δεν θα δεχτεί ν' ατιμαστεί από έναν εγγονό της...

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Σωστά μάντεψες, αγόρι μου! *(Του χαϊδεύει το πρόσωπο)* Είσαι γεννημένος βασιλιάς... Είσαι ένας αληθινός άντρας που από αύριο θα κρατά στα χέρια του την τύχη της Σπάρτης... Μην ξεχνάς όμως, αγόρι μου, πως θα κρατάς και τη δικιά σου τύχη! Το βλέπω πως είσαι αποφασισμένος να προχωρήσεις για να συναντήσεις τον Άρατο, αυτόν τον πονηρό Αχαιο που εύκολα αλλάζει σύμμαχους και φίλους... Καλά, πήγαινε αφού είσαι υποχρεωμένος να το κάνεις... Στο γυρισμό όμως μη βιαστείς να μπεις στην πόλη... Περίμενε πριν αποφασίσεις ποιο δρόμο θα πρέπει ν' ακολουθήσεις...

ΑΓΗΣ: Ένας είναι ο δρόμος που οδηγεί απ' τα βόρεια προς τη Σπάρτη... Ο δρόμος που απ' τη Βελεμίνα και την Πελλάνα φτάνει στο ιερό του Αχιλλέα, έξω απ' την πόλη, κι από εκεί στην αγορά...

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Εγώ ξέρω ακόμα έναν... Να τον ακολουθήσεις χωρίς δισταγμό παιδί μου, αν στον ίδιο δρόμο σου συναντήσεις πολλά εμπόδια που θα σου φέρνουν πολύ κοντά την οσμή του κινδύνου...

ΑΓΗΣ: Σαν τι εμπόδια γιαγιά;

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Ατιμίες, προδοσίες, δολοπλοκίες...

ΑΓΗΣ: Θα τα ξαναπούμε όταν με το καλό επιστρέψω, γιαγιά...

ΑΡΧΙΔΑΜΙΑ: Όταν θ' αρχίσουμε να τα ξαναλέμε, ίσως δεν θα 'χεις πια τη δύναμη ν' αλλάξεις το ριζικό σου... Πήγαινε στο καλό αγόρι μου κι η Αθηνά να σε φωτίσει να κάνεις ό,τι συμφέρει στη Σπάρτη...

ΑΓΗΣ: Στη Σπάρτη συμφέρει η πιστή, η αυστηρή, η χωρίς συμβιβασμούς τήρηση των νόμων... *(Στην Αγιάτιδα)* Ήρθε η ώρα να φύγω γλυκιά μου... Οι υποθέσεις της πολιτείας μ' έχουν απορροφήσει τόσο πολύ, που ξέχασα πως έχω μια υπέροχη γυναίκα... *(Την πιάνει απ' τον ώμο, προχωρούν και σταματούν κοντά στην έξοδο. Οι άλλοι αποσύρονται διακριτικά απ' τη σκηνή. Συνεχίζει να μιλά, ενώ την κοιτάζει επίμονα και με τρυφερότητα στα μάτια)* Είμαι χωρίς αμφιβολία ένας απαίσιος σύζυγος! Ούτε μια φορά βρήκα την ευκαιρία, από τότε που παντρευτήκαμε, για να σου θυμίσω τις υπέροχες στιγμές της γνωριμίας μας! Θυμάσαι Αγιάτιδά μου! *(Αναπολεί)* Οι ματιές μας συναντήθηκαν για πρώτη φορά όταν σε πρωτοείδα στη γιορτή του Απόλλωνα... Χόρευες στην πιο τιμητική θέση απ' όλες τις άλλες κοπέλες... Εγώ στεκόμουν παραπέρα, στο άγαλμα της Λητώς, κι είχα την ευκαιρία να σε θαυμάζω από πολύ κοντά, κάθε φορά που, πιασμένες χέρι χέρι, περνούσατε από εκεί για να ραντίσετε με ροδοπέταλα το άγαλμα του Απόλλωνα. Σε κοίταζα!... Σε κοίταζα!.. Κι εσύ, κοκκίνιζες από ντροπή, γιατί όλοι πια το 'χαν καταλάβει πως ο φτερωτός γιος της Αφροδίτης μ' είχε σημαδέψει,

εκείνη τη μέρα, με τη σαΐτα του.

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Πάντα θα θυμάμαι εκείνη την ημέρα...

ΑΓΗΣ: Μόνο εκείνη! Ξέχασες το θαυμάσιο πανηγύρι στο ιερό της Αρτέμιδας, στις Καρυές; Είχε κουβαληθεί εκεί η μισή Σπάρτη... Με κάρρα, με άλογα, με γαϊδουράκια ή με τα πόδια... Θυμάσαι πώς σε κοίταζαν οι νέοι, όταν ημίγυμνη, σκεπασμένη μ' αραχνοῦφαντο πέπλο, χόρευες γύρω απ' το βωμό, μαζί μ' άλλες παρθένες, τον πρώτο σου τιμητικό χορό; Κι έπειτα, όταν ο κόσμος άρχισε να φεύγει, βρήκαμε χίλιες προφάσεις για να γυρίσουμε στη Σπάρτη με την ίδια παρέα... Θυμάσαι πού μιλήσαμε για πρώτη φορά;

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Λες να το ξέχασα; Μπορούσα να ξεχάσω τι ρόλο έπαιξε στη ζωή μου η πηγή της Σελλασίας;

ΑΓΗΣ: Όταν σταμάτησε η παρέα μας να δροσιστεί στα κρυστάλλινα νερά της πηγής, βρήκα το κουράγιο να σε ρωτήσω αν ήξερες τι το σημαντικό είχε γίνει σ' εκείνο το μέρος... Μ' απάντησες πως ο Αριστομένης ο Μεσσήνιος είχε εκεί στήσει καρτέρι, για να απαγάγει τις νεαρές Σπαρτιάτισσες που επέστρεφαν απ' το πανηγύρι της Αρτέμιδας, όταν στα χρόνια του βασιλιά Ανάξανδρου άρχισε για δεύτερη φορά ο πόλεμος με τους Μεσσήνιους... Εγώ όμως διόλου δεν νοιαζόμουν για την ιστορία της πηγής ή για τον ριψοκίνδυνο Αριστομένη... Ήθελα να βρω μια πρόφαση για να σου μιλήσω και νομίζω πως τα κατάφερα αρκετά καλά. *(Την σφίγγει τρυφερά πάνω του)* Ε, λοιπόν, όλ' αυτά που είναι η ιστορία της ευτυχίας μας, δεν έχω την ευκαιρία να στα θυμίζω κάθε λεφτό, όπως θα το 'θελα απ' τα τρίςβαθα της ψυχής μου... Καλύτερα να 'μουν ένας απλός πολίτης, χωρίς τις έγνοιες και τις ευθύνες της πόλης, για να μπορώ να γίνω ο τρυφερός σύζυγος που θα σ' έκανε πιο ευτυχισμένη...

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Είμαι ευτυχισμένη μα και περήφανη για σένα! Πολύ περήφανη!

ΑΓΗΣ: Εγώ θα πρέπει να περηφανεύομαι για σένα... Είσαι ο πιο αθόρυβος μα κι ο πιο πιστός μου σύμμαχος... Πάντα πίστευα πως ο άντρας που δεν βρήκε αξία σύντροφο, καταντά ένας ανθρωπάκος χωρίς οραματισμούς και χωρίς φιλοδοξίες. Δεν μπορώ να φανταστώ πώς θα 'μουν και σε τι θα πίστευα, αν δεν ένωνα την τύχη μου με τη δικιά σου!

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Μην αμφιβάλεις πως θα 'σουν ένας υπέροχος Άγης, όπως και τώρα. Σ' αγαπούσα, σ' αγαπώ και θα σ' αγαπώ πάντα! Τα οράματά σου για την πατρίδα είναι τώρα και δικά μου οράματα... Ας σε προστατεύουν πάντα οι θεοί!

ΑΓΗΣ: *(Της χαϊδεύει με τρυφερότητα τα μαλλιά)* Δεν ξέρω αν είμαι ένας καλός βασιλιάς, μα ξέρω πολύ καλά πως είμαι ένας ευτυχισμένος σύζυγος και πατέ-

ρας... *(Μια στιγμή σιωπής)* Να προσέχεις το γιο μας, Αγιάτιδα! Να προσέχεις τον Ευδαμίδα μας!

(Κλείνει η αυλαία)

ΠΡΑΞΗ Δ'

(Σκηνή στο δεσμοκτήριο. Ο Άγης βηματίζει ανήσυχος, σαν λιοντάρι σε κλουβί. Δεξιά, δίπλα στη θύρα που οδηγεί στη Δεκάδα, δηλ. στο χώρο εκτέλεσης των θανατικών αποφάσεων, στέκεται ακίνητος ένας φρουρός. Πιο δεξιά, στο βάθος, μια άλλη θύρα οδηγεί στα κελιά. Αριστερά στο βάθος, κοντά στην είσοδο του δεσμοτηρίου, υπάρχουν αραδιασμένοι πάγκοι και δυο ενωμένα τραπέζια).

ΑΓΗΣ: *(Μονολογεί)* Όταν ακούς το βουητό τ' ορμητικού νερού που κατεβαίνει απειλητικά στο ποτάμι, όταν ακούς τον τριγμό του δένδρου που γέρνει από πάνω σου έτοιμο να γκρεμιστεί με τσακισμένο τον κορμό, όταν ακούς το σφύριγμα της οχιάς ή τα μουγκρητά του μανιασμένου ταύρου, νιώθεις τον κίνδυνο που σε τριγουρίζει και νοιάζεσαι να φυλαχτείς. Πώς όμως να φυλαχτεί το μωρό από μάνα Μήδεια που αντί για ρωγοβύζι βάζει στο στόμα του πικρόγευστο φαρμάκι ή ακονίζει σε τροχό ασάλινο λεπίδι; Πώς να φυλαχτεί ο αδερφός απ' τ' αδερφού το ύπουλο φαρμακωμένο βέλος; Πώς να υποψιαστείς πως φιλικό χέρι θα σε σπρώξει σ' απύθμενο γκρεμό για ν' αφανιστείς; Πώς εγώ θα μπορούσα να ξέρω ότι, ο κίνδυνος για τη μεταρρύθμιση λούφαζε μέσα στο πονηρό μυαλό ενός ανθρώπου, που μου 'δείξε την αγάπη και τη στοργή ενός πατέρα που νωρίς νωρίς μου στέρησε ο χάρος; Ω, θείε Αγησίλαε! Γιατί αυτή η άμετρη απληστία σου να φορέσει τέτοια ύπουλη μάσκα; Θα 'ταν πιο αντρίκιο να μου ζητήσεις να πληρώσω τα χρέη σου και μετά να περάσεις στ' αντίθετο στρατόπεδο για να με πολεμήσεις παλικαρίσια και να σώσεις τα ξεχρεωμένα πια χωράφια σου! Γιατί μου 'παιξες αυτό το ύπουλο παιχνίδι; Ω, Δία, τώρα που βλέπω που μ' οδήγησαν τα σκοτεινά παιχνίδια των τυχοδιωκτών, δεν ξέρω αν θα 'ταν άτιμο και προδοτικό, αδιαφορώντας για τους νόμους και τη συνείδηση, να κρεμάσω, τη μέρα που γύρισα απ' την εκστρατεία, αυτόν τον άθλιο αδερφό της μάνας μου μαζί με την παρέα του, στα πιο ψηλά πλατάνια του Ευρώτα... Ο αδίστακτος! Αντί να κάνει τη μοιρασιά των χωραφιών, όπως μου υποσχέθηκε όταν έφευγα για τον πόλεμο, όπλισε τους τρομοκράτες του και λήστεψε το λαό βάζοντας νέους φόρους για το δικό του ταμείο... Εξουδετέρωσε το Λύσανδρο, το Μανδροκλείδα και τους άλλους έμπιστους φίλους μου και διόρισε δικούς του ιππαγρέτες για να ελέγχει, με τους σπιούνους του, όλη την πολιτεία. Όταν γύρισα απ' την Κορινθία κι είδα την άβυσσο που είχε δημιουργηθεί ανάμεσα σε μας και στο λαό, ήταν πια πολύ αργά... Οι φίλοι του Λεωνίδα είχαν παρασύρει με το μέρος τους όλους τους δυσαρεστημένους πολίτες κι' έφεραν τον εξόριστο βασιλιά απ' την Τεγέα, αναγκάζοντας εμένα και τον Κλεόμβροτο να καταφύγουμε, σαν ικέτες, στους ναούς της Αθηνάς και του Ποσειδώνα. Ω, Μοίρες! Τι φοβερό παιχνίδι μου παίξατε, χρησιμοποιώντας σαν όργανό σας έναν άνθρωπο που κέρδισε σιγά σιγά και μεθοδικά όλη την εμπιστοσύνη μου, από τότε που γεννήθηκα ως τη μέρα που μ' οδήγησε στην καταστροφή. *(Πιάνει το κεφάλι του με τα δυο του χέρια)* Να 'σαι καταραμένος, Αγησίλαε, σαν το Σίσυφο, τον Τάνταλο και τις σκληρόψυχες Δαναΐδες, που αναταράζουν με τ' αγκομαχητά της αγωνίας τους και τις πιο κα-

ταχωνιασμένες κι απόμερες γωνιές του Άδη.

ΦΡΟΥΡΟΣ: *(Φοβισμένα)* Ο λαός σ' αγαπά ακόμα, βασιλιά μου... Όλοι μας σ' αγαπούμε, μα τώρα που κυβερνά ο Λεωνίδας δεν είναι πια εύκολο να δείξουμε την αγάπη μας και το σεβασμό μας...

ΑΓΗΣ: Ο λαός είναι μεγαλόψυχος και συγχωρεί... Μα εγώ νιώθω τύψεις που, έστω κι άθελά μου, βοήθησα έναν τύραννο να καθίσει στο σβέρκο του και να τον κάνει πιο φτωχό από πρώτα...

ΦΡΟΥΡΟΣ: Ο Αγησίλαος ήταν το πιο μισητό πρόσωπο σ' ολόκληρη τη Σπάρτη. Όταν έγινε η εξέγερση, πολλοί επιχείρησαν να τον θανατώσουν καταμεσής στην αγορά... Τον έσωσε όμως ο γιος του!.. Ο γενναίος Ιππομέδωνας παρακάλεσε τους πολίτες να χαρίσουν, για χάρη του, τη ζωή στον ανάξιο πατέρα του... «Κρίντε τον», τους είπε, «όπως θα κρίνατε έναν μεθυσμένο... Ναι, έναν μεθυσμένο που το μυαλό του σκοτείνιασε απ' το άπληστο ρούφηγμα της εξουσίας».

ΑΓΗΣ: Κι έτσι ο ύπουλος θεός μου γλίτωσε χάρη στις περγαμηνές ανδρείας και στην εντιμότητα του Ιππομέδωνα! Ω, γιατί ο κάθε δολοπλόκος, εδώ στη γη, έχει πάντα έναν αόρατο φύλακα σταλμένο απ' τους θεούς που τον σώζει, όταν φτάνει η στιγμή που κανονικά πρέπει να πληρώσει για τις ατιμίες του! *(Βηματίζει)* Και να 'ταν μόνο ο θεός μου σ' αυτό το χορό των τυχοδιωκτών! Άνθρωποι που ως χτες μου 'καναν το φίλο, με πρόδωσαν με το χειρότερο τρόπο!.. Ο Αρκεσίλαος, ο Δημοχάρης και πάνω απ' όλους ο Αμφάρης... Αυτό το σκουλήκι με την ευγενική όψη, που με παράσυρε στη σημερινή παγίδα για να πιαστώ απ' το Λεωνίδα και την παρέα του... Α!, ο Αμφάρης, αυτός που τόσες καλοσύνες είδε από μένα κι απ' τη μάνα μου, με παράσυρε σαν τον Εφιάλτη που πρόδωσε τους γενναίους στις Θερμοπύλες και απ' τη Χαλκίοικο Αθηνά, όπου είχα καταφύγει ως ικέτης, μ' έριξε στο στόμα του λύκου... Του είχα εμπιστοσύνη γιατί κάποτε υπήρξε φίλος μου, μα και τώρα που διορίστηκε έφορος, έδειξε ψεύτικα πως τάχα ήθελε να με συμφιλιώσει με το Λεωνίδα... Κι' αντί για συμφιλίωση μου έστησαν καρτέρι, καθώς απ' τα λουτρά γύριζα πριν λίγο στο ναό... Μ' έσυραν, αυτός, ο αρκουδόμορφος Δημοχάρης κι άλλοι φίλοι τους που ήταν κρυμμένοι στη γωνιά, προς το δρομίσκο που ξεκόβει απ' το δρόμο της ακρόπολης και φέρνει στο δεσμωτήριο... Εκείνη την ώρα οι δρόμοι ήταν έρημοι κι ήξεραν πως δεν υπήρχε φόβος να τρέξουν οι πολίτες για να με σώσουν... Και τώρα τι θα με κάνουν; Θα μ' αφήσουν να σαπίσω μέσα σε κάποιο θεοσκότεινο υπόγειο αυτού του δεσμωτηρίου ή θα με δολοφονήσουν άνατρα απόψε; Όλα, μα το Δία, σχεδιάστηκαν καλά απ' αυτούς που σκύλιασαν να βρουν μια ευκαιρία για ν' απομακρύνουν κάθε πιθανότητα διανομής της Λακωνικής γης.

ΦΡΟΥΡΟΣ: Άκουσα, βασιλιά μου, πως θα σε δικάσουν όπως το λέει ο νόμος.

ΑΓΗΣ: Δεν θα κάνουν ποτέ κάτι που ξέρουν πως θα καταλήξει στην αθώωσή μου. Αν με δικάσουν σύμφωνα με το νόμο, θ' αθωωθώ. Ο λαός, η Απέλλα, ποτέ δεν θα επικυρώσει μια καταδίκη, γιατί ξέρει πως δεν έκανα κανένα έγκλημα. Το μόνο για το οποίο μπορούν να με κατηγορήσουν είναι πως, αν κι αγωνίζομαι τόσο καιρό με πείσμα, δεν κατάφερα μέχρι σήμερα να ξεπεράσω την αντίδραση, τα τεχνάσματα και τις παγίδες αυτών που λυμαίνονται τους Σπαρτιάτες και τους περίοικους, ανεξάρτητα αν φορούν τη μάσκα ενός Αγησίλαου ή ενός Λεωνίδα, και να εφαρμόσω την απόφαση της Απέλλας για τη μοιρασιά της γης... Αυτό όμως δεν είναι έγκλημα! Είναι ένας σκληρός αγώνας χωρίς δικαίωση!

(Μπαίνει ένας άλλος φρουρός που απευθύνεται στον πρώτο, ενώ ανοίγει διάπλατα την είσοδο του δεσμοτηρίου)

Ο ΑΛΛΟΣ ΦΡΟΥΡΟΣ: Έρχεται ο βασιλιάς Λεωνίδα με τους γέροντες και τους εφόρους για να δικάσουν τον Άγη.

(Μπαίνουν ο Λεωνίδα, ο Έννομος, ο Αμφάρης, ο Δημοχάρης, και πολλοί γερουσιαστές κι' έφοροι. Ακολουθούν πολλοί φρουροί)

ΑΓΗΣ: Όστε αυτοί θα με δικάσουν; Λίγοι φίλοι σας γερουσιαστές κι οι διορισμένοι απ' το Λεωνίδα έφοροι; Όλοι αυτοί που ειδοποιήθηκαν κρυφά κι ήρθαν εδώ σαν κυνηγημένοι κλέφτες; *(Στο Λεωνίδα)* Όστε έτσι δικάζουν ένα βασιλιά; Τον πιάνουν με παγίδα σ' ερημικό δρόμο, τον φέρνουν με τη βία στο δεσμοτήριο και τον δικάζουν τη νύχτα μόνον οι εχθροί του; Πότε έγινε, μέχρι σήμερα, τέτοια δίκη στη Σπάρτη;

ΑΜΦΑΡΗΣ: Θα γίνει τώρα για πρώτη φορά, γιατί πρώτη φορά έχουμε να δικάσουμε έναν προδότη βασιλιά σαν εσένα...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Αυτή είναι η νόμιμη διαδικασία... Ένας βασιλιάς δικάζεται απ' τη Γερουσία, τους εφόρους και το συμβασιλιά του, όπως ακριβώς δικάζεσαι σήμερα εσύ... Έτσι μήπως δεν δικάστηκε κι ο πρόγονός μου βασιλιάς Πausανίας;

ΑΓΗΣ: Όχι ακριβώς έτσι! Τότε είχε γίνει κανονική δίκη. Ας μη ξεγλάμε τους εαυτούς μας... Όταν, για να δικάσουν οι έφοροι έναν κοινό εγκληματία, συνεδριάζουν στο εφορείο τρεις ή πέντε μέρες, ή ακόμα και μια βδομάδα, πώς είναι δυνατό να δικαστεί νόμιμα ένας βασιλιάς στο δεσμοτήριο, μέσα σε μια νύχτα, χωρίς να υπάρχει ούτε ένας νομοφύλακας για να μας ξεδιαλύνει τις άγνωστες πλευρές ενός νόμου, χωρίς όλους τους γερουσιαστές και κρυφά απ' το λαό!.. Αυτό δεν λέγεται νομιμότητα μα νομιμοφάνεια!

ΔΗΜΟΧΑΡΗΣ: Ασφαλώς κανένας δεν θα το περίμενε να 'σαι ευχαριστημένος

απ' τον τρόπο που δικάζεσαι... Όλοι οι προδότες τα ίδια λένε...

ΑΓΗΣ: Και ποια είναι η προδοσία που διέπραξα;

ΑΜΦΑΡΗΣ: Επιχείρησες να καταργήσεις το πολίτευμα που μας κληροδότησαν οι πρόγονοί μας...

ΑΓΗΣ: Με κατηγορείτε για πράγματα εντελώς αντίθετα απ' αυτά για τα οποία αγωνίστηκα... *(Στον Αμφάρη)* Από βρομοτοσακάλια όμως, σαν κι εσένα, που σέρνονται προς όποια κατεύθυνση μυριστούν ψοφίμι, τι άλλο μπορεί να περιμένει κανένας; Είσαι ένας πατριδοκάπηλος τυχοδιώκτης.

ΑΜΦΑΡΗΣ: *(Σ' έξαλλη κατάσταση)* Τώρα σε λίγο θα μετανιώσεις για τις εξυπνάδες σου παλιοευρυποντίδη... Ο δήμιος θα σου δείξει πως τα μεγάλα λόγια σου για πατρίδα και προγόνους, δεν κοίμισαν τους αληθινούς πατριώτες που αγρυπνούσαν για τη σωτηρία της πόλης...

ΑΓΗΣ: Αν σ' αυτούς που αγρυπνούν για τη σωτηρία της πόλης είσαι, όπως λες, κι εσύ που πριν ένα χρόνο έπαιρνες δανεικά κι αγύριστα απ' τη μάνα μου για να ζήσεις και τώρα έχεις δικά σου λιβάδια, συμπεραίνω για το είδος της σωτηρίας που υπονοείς!

ΑΜΦΑΡΗΣ: Θα βουλώσεις σε λίγο μια για πάντα το στόμα σου... Κανένας δεν πιστεύει τις συκοφαντίες σου... Αχρείε! Είσαι ένας αισχρός συκοφάντης!

ΔΗΜΟΧΑΡΗΣ: Αυτά τα λες για να γλιτώσεις...

ΕΥΝΟΜΟΣ: *(Εμπιστευτικά κι ειρωνικά προς το Λεωνίδα)* Ο Αμφάρης στενοχωριέται όταν του θυμίζουν τις πηγές των εισοδημάτων του... Για να 'μαι ειλικρινής, αυτόν εδώ τον φοβάμαι πιο πολύ κι απ' τον Αγησίλαο, που δεν δίστασε να προδώσει το παιδί της αδερφής του.

ΕΝΑΣ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗΣ: Ήρθαμε εδώ για να δικάσουμε τον Άγη για προδοσία... Εμπρός, ας λάβουμε μια απόφαση...

ΑΜΦΑΡΗΣ: Η προδοσία τιμωρείται με θάνατο.

ΠΟΛΛΟΙ: Ναι, ναι, ναι, να τον δικάσουμε σε θάνατο... Σε θάνατο...

ΔΗΜΟΧΑΡΗΣ: Δήμιε! Δήμιε!.. Έλα εδώ!

ΑΓΗΣ: *(Σαρκαστικά)* Δηλαδή δικάστηκα! Αυτό ήταν όλο;

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: *(Σ' όλους)* Άρχοντες της Σπάρτης! Ας μη βιαζόμαστε να διατυπώσουμε γνώμες, που δίνουν την εντύπωση στον κατηγορούμενο πως η δίκη είναι μια σκηνοθεσία... Όλοι ξέρουμε πως πριν πάρουμε μια απόφαση, θα πρέπει ν' ακούσουμε τις αιτίες που τον οδήγησαν στη σκέψη να καταλύσει το πολίτευμα της Σπάρτης, αφαιρώντας παράνομα ξένες περιουσίες...

ΑΓΗΣ: Αρνούμαι ν' απολογηθώ για να δώσω την απαραίτητη επίφαση νομιμότητας σε μια κωμωδία που θέλετε να την ονομάσετε δίκη. *(Γελά ειρωνικά)* Ωραία δίκη μέσα στη νύχτα! Θα 'ταν πιο τίμιο αν αφήνατε να με δικάσει ο δήμιος του δεσμοτηρίου... Του έχω περισσότερη εμπιστοσύνη από σας...

(Ο Εύνομος μιλά ψιθυριστά στο Λεωνίδα)

ΑΜΦΑΡΗΣ: *(στον Άγη)* Μη γελάς γιατί σε λίγο θα κλάψεις πικρά...

ΑΓΗΣ: Δεν είμαι καμωμένος απ' την ίδια ζύμη με τη δικιά σου, θρασύδειλε! Ένας πραγματικός Σπαρτιάτης ποτέ δεν φοβάται το θάνατο...

ΕΥΝΟΜΟΣ: *(Εμπιστευτικά στο Λεωνίδα)* Είχα υποχρέωση να σου επισημάνω τον κίνδυνο... Αυτή είναι η γνώμη μου...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Έκανες πολύ καλά, Εύνομε.

ΕΥΝΟΜΟΣ: Αν προσέξεις τα πρόσωπα όλων των άλλων, με μοναδική ίσως εξαίρεση του Αμφάρη και του Δημοχάρη, θα διαπιστώσεις πως είναι ολοφάνερη η αγωνία που τους διακατέχει, για την απόφαση που θα πάρουν απόψε... Ο κόσμος δεν είναι πρόθυμος να μας ακολουθήσει σε τυχόν ακρότητες... Ας προσέξουμε! Μια εκτέλεση ενός βασιλιά θα φέρει άλλα χειρότερα δεινά... Δεν θα υπάρχει τίποτα πιο ανόσιο, για τις γενιές που θα 'ρθουν μετά από μας, απ' το φόνο ενός βασιλιά μέσα στη Σπάρτη... Θα κλονιστεί η ιδέα της διαρκικής βασιλείας που είναι, σ' αυτό τον τόπο, η πηγή της νομιμότητας απ' την εποχή του Λυκούργου... Αυτό το ήξερε κι ο άμυαλος αυτός Ευρυποντίδης, όταν έστειλε τότε τη φρουρά του στη διασταύρωση της Σελλασίας για να σε σώσει... Γιατί λοιπόν να μην τον σώσεις κι εσύ, όπως άλλωστε δείχθηκε μεγαλόψυχος και στο γαμπρό σου, τον Κλεόμβροτο, που χωρίς δισταγμό αναρριχήθηκε στο θρόνο σου, όταν κατάφυγες σαν ικέτης στο ναό της Αθηνάς και μετά σαν εξόριστος στην Τεγέα;.. Εξόρισε και τον Ευρυποντίδη, όπως έδιωξες απ' την πόλη και τον Κλεόμβροτο... Θα βρούμε έτσι την ησυχία μας! Σε λίγα χρόνια όλα θα ξεχαστούν... Τότε θα μπορούμε, για τους τύπους, ν' αναγνωρίσουμε τον ανήλικο γιο του Άγη σαν νόμιμο διεκδικητή του θρόνου των Ευρυποντιδών... Λέω για τους τύπους, γιατί στην πραγματικότητα θα κυβερνάς τη Σπάρτη μόνον εσύ.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Πώς μπορούμε τώρα να κάνουμε μια τέτοια στροφή; Κινδυνεύουμε

να μείνουμε χωρίς φίλους και να χάσουμε το παιχνίδι μας, αν οι φανατικοί εχθροί του Άγη καταλάβουν πως δεν είμαστε διατεθειμένοι να χτυπήσουμε σκληρά τους μεταρρυθμιστές... Με το κάψιμο των γραμματίων μερικοί έχασαν ολόκληρες περιουσίες και δικαιολογημένα θέλουν να εκδικηθούν...

ΕΥΝΟΜΟΣ: Δεν ξέρω τι άλλο να πω! Είχα την υποχρέωση, Λεωνίδα, να σε προειδοποιήσω για τον κίνδυνο που μισοφαίνεται πίσω απ' τις δήθεν πατριωτικές κραυγές μερικών, σαν τον Αμφάρη... Οι φιλόδοξοι κι άπληστοι αποτελούν κίνδυνο όχι μόνο για τους Ευρυποντίδες μα και για τους Αγιάδες. Μην ξεχνάς πως ο μεγάλος εκείνος Αγησίλαος είχε ανακαλύψει, στις προσωπικές σημειώσεις και στα έγγραφα του ναύαρχου Λύσανδρου, ολόκληρο σχέδιο για την κατάργηση της διαρκικής βασιλείας και την επιλογή βασιλιάδων από τους άριστους και γενναίους Σπαρτιάτες... Το βασικό επιχείρημα ήταν πως, όλοι οι πολίτες είχαν κληρονομικά δικαιώματα στο θρόνο, γιατί όλοι τους είναι απόγονοι του Ηρακλή. Ο Λύσανδρος δεν μπόρεσε να κάμει πραγματικότητα τ' όνειρο του, γιατί είχε την ατυχία να είναι βασιλιάς ένας Αγησίλαος που δόξασε τη Σπάρτη σε τρεις ηπείρους και που, αν δεν τον ανακαλούσαν οι έφοροι απ' την Ασία, θα 'χε σήμερα δόξα ισάξια μ' αυτή του Αλέξανδρου του Μακεδόνα, του γιου του Φίλιππου... Αν στη θέση του βασιλεύε κάποιος άλλος, σήμερα δεν θα 'χαμε ούτε Αγιάδες ούτε Ευρυποντίδες... Έχω πολλούς φόβους κι ανησυχίες αυτή τη στιγμή, Λεωνίδα, γιατί καταλαβαίνω πως στο πρόσωπο αυτού του άμυαλου Ευρυποντίδη μπορεί να χτυπηθεί και να τρανταχθεί συθέμελα το μέλλον και των δυο βασιλικών οικογενειών.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: *(Με κάποιο δισταγμό)* Βρίσκω πολύ δικαιολογημένους τους φόβους σου, Εύνομε... Να, όμως... *(Αποφασιστικά)* Βάλε με τρόπο τον Αριστόβουλο να ελαφρύνει τη θέση του Ευρυποντίδη... Όταν δημιουργηθεί ένα κλίμα αμφιβολίας, τότε θα επέμβω χωρίς δυσκολίες και θα προτείνω στους γέροντες να τον δικάσουμε μπροστά στο λαό... *(Με σφιγμένα δόντια)* Αυτό που θα κάνω, το κάνω εδώ που τα λέμε με βαριά καρδιά... Η άτιμη γενιά τους και ιδιαίτερα εκείνη η παλιόγρια που παριστάνει την ηρωίδα και η άπιστη μητριά μου, γελοιοποίησαν τον πατέρα μου και του κόλλησαν τη ρετινιά του προδότη... Ας είναι όμως! Ας φανώ μεγαλόψυχος...

ΕΥΝΟΜΟΣ: Πάω να πλησιάσω με τρόπο τον Αριστόβουλο...

ΔΗΜΟΧΑΡΗΣ: *(Στον Άγη)* Κάτι τέτοιοι σαν εσένα θα 'πρεπε να στραγγαλίζονται χωρίς δίκη. Βρομοευρυποντίδη! Αναστάτωσης τη Σπάρτη με τις παλαβές σου ιδέες!

ΑΓΗΣ: Μην ξεχνάς πως για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα παιδεύσουν να φανείς φανατικός υπερασπιστής αυτών των ιδεών... Κι εσύ αλλά κι ο φίλος σου ο Αμφάρης που, τώρα ως έφορος, παριστάνει το στυλοβάτη της Σπάρτης...

ΑΜΦΑΡΗΣ: Μας παράσυρες δόλια, όπως παρασύρθηκαν κι άλλοι έντιμοι Σπαρτιάτες... Όπως ακριβώς παρασύρθηκε απ' τα λόγια της Κίρκης κι ο πανέξυπνος Οδυσσέας.

ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ: Εγώ νομίζω πως δεν πρέπει να ρίχνουμε όλα τα βάρη στον Άγη, για τα δεινά που βρήκαν την πόλη τα δυο τελευταία χρόνια. Ο βρομερός Αγησίλαος, που γλίτωσε χάρη στους τίτλους ανδρείας του γιου του, ο Λύσανδρος ο γιος του Λίβυα, ο Μανδροκλείδας ο γιος του Επιφάνη, κι άλλα ακόμα σκουλήκια που πλήρωσαν ή θα πληρώσουν τα εγκλήματά τους, ήταν οι κυριότεροι ένοχοι... Αυτοί λοιπόν παράσυραν και τον Άγη που είναι ακόμη ένας νεαρός χωρίς μεστωμένο μυαλό...

ΕΝΑΣ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗΣ: Είναι ένας ονειροπαρμένος... Καλά λέει ο Αριστοβουλος!

ΑΜΦΑΡΗΣ: Ποιος νόμος θεϊκός ή ανθρώπινος το λέει πως οι ονειροπόλοι είναι ανεύθυνοι; Μόνο ο θάνατος θα 'ναι αρκετή τιμωρία γι' αυτόν τον προδότη!

ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ: *(Στον Άγη)* Εγώ πιστεύω πως ό,τι έκανες, το 'κανες γιατί σ' επηρέασαν ή, μπορώ να πω πιο ξεκάθαρα, γιατί σ' εξανάγκασαν ο Λύσανδρος κι ο Αγησίλαος... Όλοι εδώ το ξέρουμε πως είσαι ένας αγνός και φιλότιμος άνθρωπος... Αυτό εκμεταλλεύτηκαν οι δήθεν φίλοι σου κι ο σιχαμένος θεός σου, για να σε παρασύρουν στην παγίδα. Έτσι δεν είναι Άγη;

ΑΓΗΣ: Σ' ευχαριστώ, έφορε Αριστόβουλε, για την έντιμη ερώτηση σου, όπως σε οικτίρω για την άτιμη πράξη σου να 'ρθεις εδώ για να συμμετάσχεις σε μια δικαστική κωμωδία... Σ' ευχαριστώ, μα έχω την υποχρέωση προς τη Σπάρτη και τον εαυτό μου να ομολογήσω πως κανένας δεν μ' εξανάγκασε να ονειρευτώ ένα καινούριο μεγαλείο για την πόλη, για την οποία θα θυσιάζα πρόθυμα κι αυτή τη ζωή μου... Κανένας δεν με ξεγέλασε για να ενεργήσω όπως ενήργησα, με την ελπίδα να επαναφέρω το πολίτευμα που, απ' την εποχή του Λυκούργου, έδωσε μια ζωογόνα πνοή σ' αυτό το λαό που έστησε τη φωλιά του ανάμεσα στον Ταύγετο και στον Πάρνωνα.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: *(Εμπιστευτικά στον Έννομο)* Δεν μας βοηθά καθόλου ο σκληροκέφαλος!.. Τέτοιος ηλίθιος ιδεολόγος ήταν πάντα!..

ΕΥΝΟΜΟΣ: Ας προσπαθήσουμε, ότι κι αν λέει αυτός ο αδιόρθωτος οραματιστής, να δώσουμε αντίθετη λύση απ' αυτή που επιδιώκει ο Αμφάρης...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Δεν μπορούμε να 'ρθουμε σε σύγκρουση με τον Αμφάρη... Ας μη ξεχνούμε πως ο αδερφός του κι ένας ακόμα συγγενής του διοικούν δυο ίλες

επίλεκτων ιππέων κι αυτή τη στιγμή ελέγχουν σχεδόν όλη την πόλη... Άλλωστε, ο Αριστόβουλος δεν μπορεί μόνος του να επηρεάσει τη δράση όλης αυτής της αστυνομικής δύναμης... Η πλειοψηφία των πέντε εφόρων συμμερίζεται τις απόψεις του Αμφάρη... Δεν μας συμφέρει μια σύγκρουση μαζί τους...

ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ: *(Στον Άγη)* Σκέφτηκα, όπως είδες, την απάντησή σου Άγη πριν σου δώσω κι εγώ τη δικιά μου απάντηση... Ε, λοιπόν βρίσκω πως η τραυματισμένη περηφάνια δεν σ' αφήνει να ομολογήσεις την αλήθεια.

ΑΓΗΣ: Η αλήθεια είναι αυτή που άκουσες πριν λίγο...

ΑΜΦΑΡΗΣ: Διαμαρτύρομαι Αριστόβουλε γι' αυτές τις... καλοσυνάτες ερωτήσεις σου, που ελαφρύνουν, στα μάτια όλων μας, το βαρύ έγκλημα αυτού του προδότη...

ΕΥΝΟΜΟΣ: Εδώ πέρα ήρθαμε για ν' αποδώσουμε δικαιοσύνη... Έχουμε υποχρέωση να κάνουμε κάθε ερώτηση που θα μας διαφωτίσει να βρούμε την αλήθεια... Έχουμε ιερή υποχρέωση!.. Ιερό καθήκον!..

ΔΗΜΟΧΑΡΗΣ: Η αλήθεια είναι ξεκάθαρη... *(Μέσα απ' τα δόντια του με λύσσα)* Άρχισαν να μ' εκνευρίζουν αυτές οι... ιερές αηδίες του Εύνομου.

ΑΜΦΑΡΗΣ: *(Εμπιστευτικά)* Χαμήλωσε τη φωνή σου Δημοχάρη! Ο Εύνομος ξέρει τι λέει! Δεν μπορούμε ν' αγνοήσουμε τα μαϊμουδίσματα, που μας τα επιβάλλει η έντονη επιθυμία για ν' αποκτήσουμε κοινωνική και πολιτική δύναμη, γιατί τα μαϊμουδίσματα αυτά είναι οι μοναδικές κολόνες που στηρίζουν τα όνειρα της ζωής μας... Αν δεν υψώσεις τη φωνή σου για να επικαλεστείς το δίκιο, την αλήθεια ή τη φιλοπατρία, έστω κι' αν σέρνεσαι μέσα στ' άδικο, στο ψέμα ή στην αρνησιπατρία, μην περιμένεις να βρεις ένα δρόμο υποφερτό για σένα και την οικογένειά σου. Αν δεν σκύψεις με υποκριτική ευλάβεια το κεφάλι στο άγαλμα της Αθηνάς, στο μνήμα του Ορέστη, στο ιερό του Λυκούργου ή κάποιου άλλου ήρωα, ενώ από μέσα σου 'ρχεται η επιθυμία να τους βρίσεις, να τους φτύσεις, ή να τους κατουρήσεις, οι άνθρωποι κι οι θεοί θα' χουν πια ορίσει τη μοίρα που σε προσμένει πιο κάτω... Έτσι λοιπόν φίλε μου Δημοχάρη; Σε βλέπω που κατάλαβες! Όταν σου ξανακάνει, ο κουτοέξυπνος Εύνομος, τον δίκαιο και τον μεγαλόψυχο, μη διστάσεις να κάνεις κι' εσύ το ίδιο με το στόμα σου, μόνο με το στόμα, γιατί με το νου το νιώθεις πως όλοι βγάζουν το ψωμί τους μ' αυτά τα πουτανίστικα τερτίπια... Ας παίξουμε το παιχνίδι μας με τον τρόπο που ξέρουμε!..

ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ: *(Στον Άγη)* Μετανοείς για όσα έπραξες στη Σπάρτη παρά τη θέληση σου; Πες ότι μετανοείς!... Αυτή πιστεύω πως είναι η αλήθεια!

ΑΓΗΣ: Δεν μετανιώ για τίποτα... Ό,τι έκανα το 'κανα γνωρίζοντας πως θα ωφελήσει τη Σπάρτη και τους Σπαρτιάτες. *(Με σταθερή φωνή)* Όχι! Χίλιες φορές όχι! Ποτέ δεν θα μετανιώσω για τις ευγενικότερες σκέψεις και ιδέες μου...

(Ο Αμφάρης, ο Δημοχάρης και δυο τρεις άλλοι, κραυγάζουν έξαλλοι ότι πρέπει να καταδικαστεί ο Άγης σε θάνατο)

ΑΜΦΑΡΗΣ: Είναι ολοφάνερο πως, αν του χαρίσουμε τη ζωή, θα επιχειρήσει πάλι να εφαρμόσει τα κακούργα σχέδιά του... Καταδικάστε τον σε θάνατο για να προφυλάξετε τη Σπάρτη από μέλλουσες συμφορές...

ΕΝΑΣ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗΣ: Προτείνω ποινή θανάτου...

ΠΟΛΛΟΙ: Κι εγώ... Κι εγώ... Θάνατος... Στην αγχόνη... Θάνατος...

ΑΜΦΑΡΗΣ: *(Στο δήμιο)* Οδήγησέ τον στη Δεκάδα και κρέμασέ τον! Δικάστηκε σε θάνατο!

(Απ' έξω ακούγονται πολλές φωνές)

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΡΧΙΔΑΜΙΑΣ: Ανοίξτε! Ανοίξτε! Ο βασιλιάς να δικαστεί απ' το λαό... Να δικαστεί όπως ορίζουν οι νόμοι...

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑΣ: Αφήστε τον να μιλήσει στους πολίτες της Σπάρτης και να κριθεί απ' αυτούς!

ΑΜΦΑΡΗΣ: Άρχισαν να συγκεντρώνονται έξω, κρατώντας αναμμένους πυρσούς, οι φίλοι αυτού εδώ του προδότη, μ' επικεφαλής την Αγησιστράτα και την Αρχιδάμια... *(Στον Άγη)* Ότι κι αν κάνουν δεν θα σε σώσουν... *(Στο δήμιο)* Τι κάθεσαι! Κρέμασέ τον πριν τον ελευθερώσουν οι φίλοι του και ξεσηκώσουν τη Σπάρτη...

ΔΗΜΙΟΣ: *(Με συγκίνηση)* Δεν... Δεν μπορώ... Αυτός ο άνθρωπος δεν έκανε κανένα έγκλημα...

ΔΗΜΟΧΑΡΗΣ: Εσύ, σκύλε, δεν θα το κρίνεις αυτό. Οι δικαστές το έκριναν!

ΔΗΜΙΟΣ: *(Ζακρύζει)* Εγώ δεν κάνω τέτοιο φόνο... Δουλειά μου είναι να κρεμώ τους φονιάδες.

ΑΜΦΑΡΗΣ: Αχρείε! Τολμάς να παραβαίνεις τις εντολές των εφόρων και των γερόντων! Οι δυο μας θα τα πούμε αργότερα... *(Στο φρουρό)* Κρέμασέ τον εσύ... Α, τι βλέπω! Ω, θεοί τι βλέπω! Γέμισε η Σπάρτη προδότες! Κλαις κι εσύ, βρο-

μόςκυλο; Γιατί κλαις, σκύλε; Γιατί;

ΑΓΗΣ: *(Στο φρουρό)* Μην κλαις, άγνωστε φίλε μου! Δεν πρέπει να με κλαις γιατί είμαι αθώος κι έχω ήσυχη τη συνείδησή μου... Κλάψτε για όλους αυτούς τους φονιάδες, που θα κυνηγιούνται απ' τα φιδίσια μαστίγια των Ερινυών ώσπου να πεθάνουν. . .

(Έξω δυναμώνουν οι φωνές των φίλων του Άγη)

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Τι θα κάνουμε τώρα;

ΑΜΦΑΡΗΣ: Αυτό που μας προστάζει το καθήκον... Θα κρεμάσουμε αυτόν τον προδότη και θα βάλουμε τους ιππείς να διαλύσουν τους συγκεντρωμένους φίλους του. *(Στο Δημοχάρη)* Ας εκτελέσουμε εμείς την εντολή των δικαστών... Δεν έχουμε πολύ χρόνο στη διάθεσή μας...

ΑΓΗΣ: *(Στο Δημοχάρη)* Πάρε τα βρομόχερά σου από πάνω μου, ανθρωπόμορφη αρκούδα... Θα πάω μόνος μου στην αγχόνη! Δεν φοβάμαι τον Άδη, γιατί δεν έκανα κανένα έγκλημα στη ζωή μου και θ' αντικρύσω με καθαρό βλέμμα τα Ηλύσια Πεδία! Τα Τάρταρα είναι για σας, για όλους εσάς τους αδίσταχτους φονιάδες... *(Στο Λεωνίδα)* Από εδώ και πέρα θα είσαι ένα παιχνίδι στα χέρια τυχοδιωκτών... Θα είσαι ένα ξεδοντιασμένο λιοντάρι, που θα το ταΐζουν για να χοντραίνει πιο πολύ κι απ' το καλοταίσμα να πέσει σε νάρκη... Αυτή θα 'ναι η μοίρα σου, δυστυχισμένε, πολύ πιο τραγική απ' τη δικιά μου. Η διαρκική βασιλεία είναι η μόνη νόμιμη πηγή εξουσίας σύμφωνα με τη σπαρτιάτικη παράδοση... Εγώ είμαι ο τελευταίος νόμιμος βασιλιάς της Σπάρτης, γιατί απ' τη στιγμή που θα πεθάνω, θα υποχρεωθείς να κυβερνάς μόνος σου. Λεωνίδα, δεν μπορείς να κάνεις αλλιώς! Θα κυβερνάς μόνος και παράνομα, έστω κι αν θελήσεις τυπικά να καλυπτεις ονομάζοντας βασιλιά ένα νήπιο σαν το γιο μου, τον Ευδαμίδα. Θα το θεωρήσεις ίσως ευτυχία αν πεθάνεις, από γεράματα, πάνω στο θρόνο σου... Μα κι αν ακόμα γλιτώσεις απ' τα οπλισμένα χέρια των δολοπλόκων που θα βρίσκονται κάθε ώρα πίσω απ' την πλάτη σου, να ξέρεις πως το σκάφος που λέγεται Σπάρτη πολύ γρήγορα θα καταποντιστεί... Μην περιμένεις να σώσουν μια πολιτεία οι τοκογλύφοι της, οι ψειριάρηδες στρατιώτες της, τα καπηλειά της κι οι πόρνες της... Εμείς οι δυο θα μπορούσαμε να τη σώσουμε... Εσύ δεν το θέλησες! Έχεις βαριά την ευθύνη απέναντι στις γενιές που θ' ακολουθήσουν... Εμένα ας με κρίνει μ' επιείκεια η ιστορία για τα λάθη μου. *(Άγιες στιγμές σιωπής)* Θεωρώ ότι το θανάσιμο λάθος μου είναι πως, προσπάθησα να μείνω αγνός μέσα σε μια φωλιά ερπετών μ' ανθρώπινη μορφή... Οι απόγονοί μας ας κρίνουν αν αυτό ήταν λάθος ή παλικαριά...

ΑΜΦΑΡΗΣ: *(Κραυγάζει έξαλλος)* Παρ' τον Δημοχάρη... Κρέμασέ τον... Στραγ-

γάλισέ τον... Σύρ' τον στη Δεκάδα και στραγγάλισέ τον...

ΑΓΗΣ: *(Στο Δημοχάρη)* Μη μ' αγγίζεις άθλιο πλάσμα... Δεν θέλω να με βρομίσεις... Θέλω να πεθάνω καθαρός...

(Προχωρεί και περνά αγέρωχος και θαρραλέος τη θύρα της Δεκάδας. Ο Δημοχάρης τον ακολουθεί μαζί με μερικούς οπλισμένους φρουρούς)

ΑΜΦΑΡΗΣ: Απονέμεται αυτή τη στιγμή η δικαιοσύνη! Ο προδότης πληρώνει για τις ανόσιες πράξεις του.

(Απ' έξω ακούγονται φωνές)

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑΣ: Ανοίξτε! Ανοίξτε! Αφήστε ελεύθερο το παιδί μου! Δεν πείραξε ούτε μυρμήγκι σ' όλη του τη ζωή...

ΑΜΦΑΡΗΣ: Τώρα θα δεις τι θα πάθεις κι εσύ παλιογύναικο... Ήρθε η ώρα να ξεμαγαριστεί η Σπάρτη απ' την άτιμη γενιά των Ευρυπποντιδών...

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΡΧΙΔΑΜΙΑΣ: Ο βασιλιάς δεν έκανε κανένα έγκλημα... Αφήστε τον να λογοδοτήσει στην Απέλλα για ν' αποδείξει την αθωότητά του...

ΑΜΦΑΡΗΣ: Βρομοθήλυκο! Αν δεν ήσουν εσύ κι η Χειλωνίδα, ο πατέρας του Λεωνίδα θ' ανέβαινε στο θρόνο των Αγιαδών μπροστά από τρεις δεκαετίες... Άτιμες γυναίκες! *(Προχωρεί προς την έξοδο)*.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: *(Εμπιστευτικά στον Εύνομο)* Δεν θα μπορέσουμε να τις σώσουμε, έστω κι αν ακόμα ήταν φιλικά μας πρόσωπα... Η εξουσία ξέφυγε απ' τα χέρια μας κι εξυπηρετεί άλλους σκοπούς... Τώρα, το μοναδικό πρόβλημα του Αμφάρη είναι το πως θ' απαλλαγεί, μια και καλή, απ' την παλιά δανείστριά του, την Αγησιστράτα...

ΕΥΝΟΜΟΣ: Ο καλύτερος τρόπος για να ξεχαστεί το παρελθόν του Αμφάρη είναι να μην υπάρχει πια η ίδια η Αγησιστράτα... Όσο για την Αρχιδάμια, δεν νομίζω να τολμήσει να την πειράξει... Στη Σπάρτη όλοι την τιμούν και τη σέβονται σαν ηρώδα...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ: *(Πείραγμένος)* Όχι όλοι... Εξαιρούνται οι τίμιοι που δεν θεώρησαν την πράξη του πατέρα μου προδοσία, μα μια αποκοτιά που τη γέννησε η αδικία.

ΑΜΦΑΡΗΣ: Φρουροί! Φρουροί! Αφήστε να περάσει η Αγησιστράτα... Μόνο αυτή και κανένας άλλος...

ΜΙΑ ΦΩΝΗ: Επιμένει να περάσει κι' η Αρχιδάμια... Να την εμποδίσω;

ΑΜΦΑΡΗΣ: Άφησέ την κι αυτή...

(Μπαίνει η Αγησιστράτα κι ακολουθεί η Αρχιδάμια)

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Ω, Αμφάρη, παιδί μου! Σε είδα και ξαλάφρωσε η ψυχή μου. Αν ήξερα πως ήσουν κι εσύ εδώ, δεν θ' ανησυχούσα καθόλου! Ήσουν ένας αληθινός φίλος του Άγη και δεν τον εγκατέλειψες ούτε στις δύσκολες στιγμές που περνούσε, ως ικέτης, στη Χαλκίοικο Αθηνά... Πήγαινες καθημερινά για να τον δεις και να μιλήστε, σαν αληθινοί φίλοι... Γιατί τον έπιασαν Αμφάρη; Πώς τον έπιασαν;

ΑΜΦΑΡΗΣ: Μη φοβάσαι, δέσποινα... Δεν είναι τίποτα... Όλα θα τακτοποιηθούν...

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΑ: Κόντεψα να τρελαθώ απ' την αγωνία μου όταν έμαθα τα μαντάτα... Πού είναι ο Άγης; Θέλω να τον δω...

ΑΜΦΑΡΗΣ: *(Με διαβολική έκφραση)* Άδικο ανησυχείς Αγησιστράτα... Θα δεις με τα μάτια σου πως άδικο ανησυχείς... Ελάτε κι οι δυο σας να τον δείτε... Μα γιατί διστάζετε λοιπόν! Ελάτε... Ελάτε πιο μέσα σιχαμερά βρομοθήλυκα της άτιμης φάρας των Ευρυποντιδών... Ελάτε...

(Καθώς κλείνει αργά η αυλαία και σιγοσβήνουν τα φώτα, ακούγεται η φωνή της Αγιάτιδας)

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Κι έτσι μετά τον Άγη, δολοφονήθηκαν άναντρα η Αρχιδάμια κι η Αγησιστράτα... Τα υπόλοιπα τα ξέρεις Κλεομένη μου... Οι Ευρυποντίδες είναι πλέον μια δυστυχημένη οικογένεια... Ο Αρχίδαμος βρίσκεται εξόριστος στη γειτονική μας Μεσσήνη κι ο μικρός μου Ευδαμίδας μεγαλώνει στα χέρια σου και σε θεωρεί σαν δικό του πατέρα... Αγάπα τον Κλεομένη σαν αληθινό παιδί σου! Εσείς οι δυο, οι μόνοι νόμιμοι απόγονοι των Ηρακλειδών, θα πρέπει να τελειώσετε το έργο που είχε αρχίσει ο Άγης... Αν, όπως λες, μ' αγαπάς, θέλω να μου υποσχεθείς πως η μεταρρύθμιση για τη σωτηρία της Σπάρτης, θα είναι από εδώ και πέρα ο σκοπός της ζωής σου...

ΚΛΕΟΜΕΝΗΣ: Λατρευτή μου Αγιάτιδα! Δεν ξέρεις πόση ευτυχία μου 'δωσες σήμερα! Σήμερα σ' αγαπώ πιο πολύ, γιατί με το να μου διηγηθείς τα παθήματα του Άγη, μου απόδειξες πως η Αρετή κι' η Αντρεία δεν είναι πάντα αρκετά για ν' αντιμετωπιστεί ένας ύπουλος, βέβηλος κι επίορκος αντίπαλος. Ας αφήσουμε λοιπόν τους διεφθαρμένους έφορους, τους τοκογλύφους, τους άπληστους γαιοκτήμονες, τους μαστροπούς, τις πόρνες, τους καταχραστές, τους κερδοσκο-

πους και τους θηλυπρεπείς άντρες με τ' αρωματισμένα κορμιά, να πέσουν στο λήθαργο της ίδιας τους της κραιπάλης... Ας παραστήσουμε τους αφελείς κι αγαθούς... Ας τους νανουρίσουμε με τη γλυκιά φωνή σειρήνας... Κι όταν κάποτε ανοίξουν τα μάτια τους και δουν ένα σπαθί ν' αστράφτει στον ήλιο, ε, τότε, πίστεψέ με Αγιάτιδα, μα τον Κάστορα και τον Πολυδεύκη, πως το κοφτερό αυτό σπαθί θα 'ναι του Κλεομένη!

ΤΕΛΟΣ

ΑΓΙΑΤΙΔΑ: Κι έτσι μετά τον Άγη, δολοφονήθηκαυ άνακτρα η Αρχιδάμια κι η Αγησιοστράτα... Τα υπόλοιπα τα ξέρεις Κλεομένη μου... Οι Ευρυποντίδες είναι πλέον μια δυστυχημένη οικογένεια... Ο Αρχίδαμος βρίσκεται εξόριστος στη γειτονική μας Μεσσήνη κι ο μικρός μου Ευδαμίδας μεγαλώνει στα χέρια σου και σε θεωρεί σαν δικό του πατέρα... Αγάπα τον Κλεομένη σαν αληθινό παιδί σου! Εσείς οι δυο, οι μόνοι νόμιμοι απόγονοι των Ηρακλειδών, θα πρέπει να τελειώσετε το έργο που είχε αρχίσει ο Άγης... Αν, όπως λες, μ' αγαπάς, θέλω να μου υποσχεθείς πως η μεταρρύθμιση για τη σωτηρία της Σπάρτης, θα είναι από εδώ και πέρα ο σκοπός της ζωής σου...

ΚΛΕΟΜΕΝΗΣ: Λατρευτή μου Αγιάτιδα! Δεν ξέρεις πόση ευτυχία μου 'δωσες σήμερα! Σήμερα σ' αγαπώ πιο πολύ, γιατί με το να μου διηγηθείς τα παθήματα του Άγη, μου απόδειξες πως η Αρετή κι η Αντρεία δεν είναι πάντα αρκετά για ν' αντιμετωπιστεί ένας ύπουλος, βέβηλος κι επίορκος αντίπαλος. Ας αφήσουμε λοιπόν τους διεφθαρμένους έφορους, τους τοκογλύφους, τους άπληστους γαιοκτήμονες, τους μαστροπούς, τις πόρνες, τους καταχραστές, τους κερδοσκόπους και τους θηλυπρεπείς άντρες με τ' αρωματισμένα κορμιά, να πέσουν στο λήθαργο της ίδιας τους της κραিপάλης... Ας παραστήσουμε τους αφελείς κι αγαθούς... Ας τους ναουρίσουμε με τη γλυκιά φωνή σειρήνας... Κι όταν κάποτε ανοίξουν τα μάτια τους και δουν ένα σπαθί ν' αστράφτει στον ήλιο, ε, τότε, πιστεφέ με Αγιάτιδα, μα τον Κάστορα και τον Πολυδεύκη, πως το κοφτερό αυτό σπαθί θα 'ναι του Κλεομένη!

ISBN 978-960-9763-19-6